

Türk Solu Adam olur mu?

Solda özgürlükçü hareketler

Kemalizm

Ulusalcı akımlar

Sol ve İslâm

Cumhuriyet Gazetesi

Bu kitap Derin Düşünce Fikir Platformu'nun okurlarına armağandır.

Özgürce paylaşabilirsiniz.

www.derindusunce.org

İçindekiler

Sol kabuğunu kırmalı! (Ufuk Uras).....	5
Birlikte yeni tarih yazalım (Ufuk Uras)	7
Tevhid'in ve Hikmet'in anlamı (Dilaver Demirdağ)	10
Türk Solu Adam Olur mu ? (Rasim Ozan Kütahyalı)	15
Türk Solunu yavaşlatan 12 Eylül Darbesi midir? (Rasim Ozan Kütahyalı).....	18
Marksistlerin ve liberallerin çoğu için hâlâ “yeni bilgiler” (Rasim Ozan Kütahyalı)	20
Cumhuriyet Gazetesi Kürtleri neden yamyam ilân etti? (Hasan Rua Demiroğlu).....	23
Solun ‘ilerici ordu teorisi’nin açmazları (Aytekin Yılmaz)	30
İttihatçı katile hayran bir Deniz Gezmiş (Rasim Ozan Kütahyalı)	34
Türk Solu Yine Yolu Kaybetti! (Ferhat Kentel)	37
Solda Kafa Karışıklığı Sürececek (Sever Işık)	40
Etnik Türk solu ve “Gerçek sol” (Rasim Ozan Kütahyalı)	43
40 yıl sonra... yeniden 68 (Ferhat Kentel).....	46
Sosyalizm İslam’a Uyar mı? (Mustafa Akyol).....	50
Kemalist Tereke ve Sol Miras (Sever Işık).....	52
Türk solunun yeni misyonu (Ferhat Kentel).....	57
Tam Bağımsızlık masalları, Kuzey Kore ve Juche (Ekrem Senai)	60
Genç Siviller... Solcu mu? Sağcı mı? (Ferhat Kentel).....	62
Kemalizme göre Türk Kadını ve Cumhuriyet Gazetesi (Hasan Rua Demiroğlu).....	65
Dini Siyasete Alet Etmekten Kapatılan Komünist Partimiz (Hasan Rua Demiroğlu).....	72
Tam bağımsızlık, tam barbarlık demektir! (Rasim Ozan Kütahyalı)	78

Sol kabuğunu kırmalı! (Ufuk Uras)

Ağır kamyon şoförleri, “yolun sonunu göremiyorsanız, dönemece gelmişsiniz demektir” derler. Durumumuz biraz da öyle...

Şu açık ki, solsuz Türkiye soluk alamıyor. O nedenle demokrasiyi elle tutulur, özgürlüğü solunur, dayanışmayı görünür kılmak için kararlılığımızı ve inatçılığımızı ortaya koymak gerekiyor.

AKP iktidarı gücünü, biraz da solun güçsüzlüğünden alıyor. Zaman inisiyatif alma zamanıdır. O yüzden siyasetin gökkuşağını, değişimin soldaki öznesini, merkezini, zeminini inşa etmek gerekiyor.

Öte yandan siyasette beklenti yorgunluğu olduğunu da görüyoruz. Seçmenin yaklaşık yüzde 60'ının genç olduğu bir ülkede, seçmendeki gençleşmeye paralel olarak, solun oylarında düşme olması hazin bir tabloya işaret etmiyor mu?

Bir şey yapmanın en büyük düşmanı, bir şey yapıyor gibi gözükmektir. Aslında gerçekçi siyasi iddiaları olmayanların, varmış gibi göstermeleri, siyasi çürümenin en önemli nedenleri arasındadır.

Siyaset, toplumun ve geleceğin örgütlenmesidir, hayallerimizi gerçeğe dönüştürme faaliyetidir. Ama hayatta en zor şeylerden biri de, insanın kendi içindeki şeytanı taşlamasıdır.

Hayat bize defalarca gösterdi ki, dar grupçuluk yanlıştır. O nedenle solun eski hastalıklarının yeniden belirleyici olmasına izin vermek de yanlıştın ilk adımındır.

Özgürlükçü solun alameti farikası çoğulculuğudur; bir orkestranın zerafeti ile bir düdüğün tek sesliliği karşılaştırılabilir mi? Buna karşılık, simyacıların, “bütün metalleri birleştirirsek, altın olur” tezinin siyasette bir karşılığı olmadığı da çok aşikar. O nedenle de siyasi simyacılığa da kapılmamak gerekiyor. Kendi sözcüklerimizin tutsağı olmadan, hızla sözümüzü çoğaltmamız gerekiyor.

Sol, artık zaaflarına karşı zaaf göstermemelidir. Kaybedeceğimiz sadece zaaflarımızdır, ama kazanacağımız koskoca bir dünya vardır. Bildik olana dönmek kolay, ama bildik olanı aşmak zordur.

Sol kabuğunu kırmalı, kendisini bekleyen koskoca bir dünya olduğunu görmeli. Sol siyaset yüzünü geçmişe dönerek kabuğunu kıramaz. Bu kabuğun adı sekterizmdir. Geçmişin sekterizminin kötü tekrarları yerine, yeni bir politik kültür üzerinden kendimizi yenilemek durumundayız.

Sekterizm, fikri taassuptur. İnsanların ihtiyaçlarına ve koşullara uygun teori arayışı yerine, insanları ve koşulları teoriye uydurma çabasıdır. Sekterizm belki bazı psikolojik ihtiyaçları giderebilir, ama toplumsal ihtiyaçlara sekte vurur. Yıllardır varolan bu gerçekliğimizi dönüştürecek cesareti göstermemiz gerekiyor.

Sekterizm düşünsel enerjiyi de, fikri yaratıcılığı da, eleştirel düşünmeyi de engelliyor, birey merkezli siyaseti geliştirmiyor.

Halbuki bir politikanın geleceğini, taşıyıcılarının yaratıcılığı belirler. Soldaki mutaassıp ve muhafazakar eğilimler karşısında, devrimci bir yenilenmeyi sağlamak bu nedenle büyük önem taşıyor.

Tarihten ders çıkaramazsak, kendimiz tarihi bir vaka haline geliriz ve tarih bize ders vermeye devam eder. Sosyalizmi ve devrimciliği tarihten azade gören bir anlayışın gelişemeyeceğini biliyoruz. Sosyalizmin zaman aşımı olmaz, olsa olsa zamanın şartlarına göre uyarlanması olur.

Gelecekte umudunu kesenler, olayların seyrini değiştirmede yetersizlik duygusuna kapılanlar, ya geçmişe dönük yaşıyorlar ya da içlerine kapanıyorlar. Halbuki kendimizle yetinirsek, kendimizi yenileyemeyiz.

Solcular, diğer solculara ne kadar solcu olduklarını anlatarak, daha solcu olacaklarına inanmaktan vazgeçmiyor. Bu tutum politikasızlığı da gizliyor. Halbuki, başkalarının ne olduğunu değil, kendimizin ne olduğunu ortaya koymak gerekiyor.

Unutmayalım ki, Orhan Veli, “*Sol elim, acemi elim, zavallı elim*” şiirini boşuna yazmamış...

Suyu tutan ve kokutan sarnıç olmak yerine, taştan fışkıran bir pınar olmalıyız.

Birlikte yeni tarih yazalım (Ufuk Uras)

Hep söyledik... Türkiye’de Kürt sorununun çözümü için atılacak adımlar, toplumun ve ülkenin demokratik kuruluşlarının, demokratik kamuoyunun, Meclis’in ve siyasi partilerin, akliselim, ve demokrat yurttaşların işi olmalıdır dedik...

İşte şimdi bu gerçeğin açığa çıktığı bir dönemi yaşamaya başladık.

Askeri tedbirleri ve cezalandırmayı esas alan geleneksel tavır bütün boyutlarıyla iflas etmiştir. Görmezden gelme, kabul etmeme, baskı ve şiddet, Kürt sorununu çözememiş ve yarayı kangren haline getirmiştir.

Şimdi tersi yapılmalıdır. Bu nedenle yeni açılımlar tartışması yeni çözümler, modeller ve sonuçlar üretecektir.

Kürt sorununun çözüm yolu demokratikleşme ve hoşgörüdür; farklı kültürlerle saygı göstererek eşit yurttaşlık ilişkilerinin geliştirilmesidir; eşit koşullarda bir arada yaşama iradesinin güçlenmesi ve şiddet ortamının sona erdirilmesidir.

TBMM’nin ÖZEL OTURUMLA toplanarak inisiyatif alması, muhalefetin sorumlu davranması ve toplumda yeni bloklaşmaların ve gerginliklerin yaratılmasına yol açmaması; hükümetin ise DTP’yi ve seçilmiş belediyeleri sorunun çözümünde muhatap olarak kabul etmesi bugünün en önemli uğraklarıdır.

Elbette herşeyin bir anda gerçekleşmesini beklemek doğru değildir. Ama güven artırıcı tutumların geliştirilmesi önemlidir. Artan güven, yeni adımların atılabilmesini de kolaylaştıracaktır.

Bu çerçevede tartışılması ve yapılması gereken bazı noktaları şöyle sıralayabiliriz:

1. Toplumumuzun yapısı çok dilli ve çok kültürlüdür. Kürtçe'nin ve diğer azınlık dillerinin gündelik yaşamda etkin bir şekilde kullanımı bu yapıyı daha da güçlendirecektir. Bu bakımdan, ilk öğrenimden başlayarak bu dillerin öğrenilmesini, yerel birimlerdeki hizmetlerin halka götürülmesini daha da kolaylaştıran dilsel düzenlemelerin yapılması gerekiyor. Kültürel ve dilsel özgürlükler konusundaki reform ve yasaların genişletilmesi ile mevcut yasaların uygulanmasını daraltan yönetmeliklerin bölge halkının taleplerine cevap verebilecek şekilde yeniden düzenlenmesine özen gösterilmelidir.

Kısacası, anadilin öğrenilmesi ve öğretilmesi önündeki tüm engel ve sınırlamalar kaldırılmalıdır. Resmi dil Türkçe'nin dışında, isteyenlere Kürtçe dahil ana dillerinde öğrenim görme imkanları geliştirilmeli, üniversitelerde Kürdoloji Enstitüleri kurulmalıdır.

Kürt kültürel kimliğinin ifade edilmesinin önündeki yasal engeller kaldırılmalıdır. Bu bağlamda değiştirilen yer eski isimleri iade edilmeli, yer isimleri konusunda çift dilli bir kullanıma geçilmelidir.

2. Adı ister af olsun, ister başka bir şey, yeni bir sayfa açılabilmesi bakımından gerek Kuzey Irak, gerekse Türkiye dağlarındaki binlerce insanın yeniden olağan demokratik ve toplumsal yaşama katılımının yollarının açılması gerekiyor.

Kısacası, eve dönüşleri sağlayan, toplumsal ve siyasal yaşama dahil olmayı öngören kapsamlı bir af çıkarılmalıdır.

3. Yerel yönetim reformu, yerel yönetimler ile merkezi idare arasında etkin ve uyumlu bir işbirliğinin tesis edilmesinin zeminini güçlendirecektir. Demokratik katılımçılık ilkesi çerçevesinde yerinden yönetim anlayışı ön plana çıkarılarak, bölgesel ve kentsel sorunların çözümü için merkezi yönetimin vesayeti ortadan kaldırılmalıdır. Yerinden yönetim anlayışını güçlendirmek tüm ülkede demokratikleşme sürecinin gelişmesi ve toplumun yönetime katılımının yollarının genişletilmesi anlamına gelecektir.

Kısacası, merkezden devredilen bazı yetkilerle yerel yönetimler güçlendirilmelidir. AB müktesebatına uyum yasaları çerçevesinde bölge meclisleri düzenlemesi tartışmaya açılmalıdır.

4. 12 Eylül Anayasası'nın sırtımızdaki yüklerinden kurtularak, Türkiye'nin gerçeklerine ve ihtiyaçlarına uyan demokratik bir anayasaya sahip olmamız gerekiyor.

Kısacası, Anayasa, Siyasi Partiler ve Seçim Yasaları demokratikleştirilmeli, anadilde siyaset yapma konusundaki engeller ortadan kaldırılmalı; Türkiye Cumhuriyeti toprağına bağlı bir anayasal vatandaşlık tanımı oluşturulmalı, Anayasa bütün kültürlerin demokratik bir şekilde varlığını ve kendini ifade etmesini içermelidir.

5. Kenti, kasabası, köyü, mezrası tahrip olmuş, nüfus dağılımı bozulmuş ve iktisadi yapısı çökmüş olan Doğu ve Güneydoğu'nun güçlü bir plan dahilinde yeniden ayağa

kaldırılması gerekiyor. Bunun için, bölge halkının mevcut örgütleriyle işbirliği ve koordinasyon içinde istikrarlı bir iyileştirme programı uygulanmalıdır.

Kısacası, bölgesel ekonomik ve sosyal dengesizlik, yoksulluk ve işsizlik özel programlar ve yatırımlarla giderilmelidir.

6. Yakın tarihimizin son yirmi beş yılı incelendiğinde görülecektir ki, Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı illerde ister adli, ister siyasi olsun yargıya intikal eden ve etmeyen bir çok suçta korucuların varlığı ve rolü söz konusu olmuştur ve oluyor. Bugün geriye dönüp bakıldığında, bu uygulamanın halk içinde bir husumet bloklaması yarattığı, bölgenin kimi ileri gelenleri için ekstra güç kaynağı olduğu, yasadışı davranışların temel dayanağı haline geldiği görülüyor.

Kısacası, 'Geçici' koruculuk artık geçmeli, koruculuk kaldırılmalıdır. Bu yönde insani, sosyal ve psikolojik rehabilitasyon projeleri acilen geliştirilmelidir. Bu topluluğun, insani çözümler yoluyla, bir gelecek kaygısına düşmelerine yol açmadan, başka ve üretken alanlara kaydırılmaları bir sosyal devlet yükümlülüğüdür.

7. Türkiye'nin yakın tarihi de gösteriyor ki, parti kapatma, varolan siyasal ve toplumsal sorunların çözümüne çare olmuyor. Üstelik yargı yollarını kullanarak toplumsal ve siyasal sorunlara çözüm arayan zihniyetlerin de demokrat olmadığı görülüyor.

Kısacası, parti kapatmayı güçleştiren yasal değişiklikler bir an evvel yapılmalıdır.

ŞİMDİ ADIM ATMA ZAMANI

Cumhuriyet tarihi boyunca katlanarak büyüyen ve bir bölgeden tüm ülkeye yayılan bu sorunu aşmanın yolu demokratik ve siyasal çözümler üretmekten geçiyor.

Bu konuda sadece devlete endeksenerek beklenti geliştirmek de yetersizdir. Türkiye toplumunu, insanların kaygı ve korkularını görmek gerekiyor. O nedenle geleceği eşit koşullarda birlikte yaşama anlayışı üzerine kurmak, şiddete başvurmadan sorunlara çözüm arama ve üretme günlerini yaşıyoruz.

Toplumda iç barışın sağlanması ve kültürlerin yakınlaşması, birbirini daha fazla tanıması, önyargıların aşılarak birarada yaşama kültürünün geliştirilmesi sorunların çözümü doğrultusunda önemli adımlar olacaktır.

Yapılacak demokratik düzenlemeler bağımsızlığın da, egemenliğin de, demokrasinin de Cumhuriyet'in de güçlenmesine yol açar. Bir arada yaşama iradesini güçlendirir.

Toplumumuz bu adımların yaratacağı barış, dostluk ve kardeşlik iklimine nicedir hasret. Çok dilli, çok kültürlü ve çok kimlikli ortak bir tarihten geliyoruz, böyle bir geleceğe birlikte yürümeliyiz.

Tevhid'in ve Hikmet'in anlamı (Dilaver Demirdağ)

Sunuş: Aşağıda Sevgili Dostum ve Türkiye’de en değer verdiğim entelektüellerden olan Dilaver Demirağ’ın bir yazısı var. Derin Düşünce’de siyasi, ekonomik, ekolojik, toplumsal ve ahlakî birçok meseleyi farklı perspektiflerden inceleyen yazılar çıkıyor. Dilaver Demirağ’ın aşağıdaki yazısı, Türk solunda eğer umut edilecek bir dal varsa, umut beklememiz gereken o perspektifi göstermesi açısından önemli bir yazı bence. Anarşist bir solcu; ama benim kendisini tanımladığım şekliyle bir “hikmet solcusu” olan Dilaver Demirağ’ın yazısının bu sitede önemli tartışmalar ve açılımlar yaratabileceğini düşünüyorum. Kendisinden izin alarak Derin Düşünce’de yayımladığımız bu yazısı, umarım ortak bir ahlakî - muhalif yapının kurulmasının da itici güçlerinden olur.

[Enver Gülşen](#)

Not: [Yazı Yeşil Gazete’de yayımlanmıştır.](#)

Tevhid'in ve Hikmet'in anlamı (Dilaver Demirağ)

KOZOĞI TARTIŞMALARI - I -

İbrâhîm içimdeki putları devir, elindeki baltayla/kırılan putların yerine yenilerini koyan kim. Güneş buzdan evimi yıktı/koca buzlar düştü, putların boyunları kırıldı. İbrâhîm/Güneşi evime sokan kim. Asma bahçelerinde dolaşan güzelleri/buhtunnasır put yaptı/ben ki zamansız bahçeleri kucakladım, güzeller bende kaldı. İbrâhîm, gönlümü put sanıp da kıran kim? (Asaf Halet ÇELEBİ)

Sevgili Yoldaşım Ramazan Kaya'ya

TEVHİDİN VE HİKMETİN ANLAMI

La İlahe İllallah sözü bir devrim çağrısıdır. İnsanların kula kulluk ettiği bir zaman diliminde dağılımşlık da değil birlikte evrensel kardeşliği gerçekleştirmek mülkiyet ve iktidar tarafından esir alınmış olan, zulümle varolan düzene bir başkaldırıydı. Adaletin çağrısı, esenliğin çağrısı, insanlar arasında eşitliğin çağrısıydı dahası tüm tahakküm biçimlerinin kökten bir reddi idi. Bir Fransız yazarın güzel bir sözü vardır: Devrimler genç ve güzel bir silütle doğarlar, ama daha sonra çürüyen bir ceset gibi olurlar. Tek Tanrılı dinler de bir devrim olarak gencecik ve güzel bir yüzle doğdular ama zamanla Bakunin çok haklı olarak bir "Tanrı varsa da yok edilmelidir" demesine yol açacak denli iğrenç, kötücül bir kimliğe dönüştüler. Bu yüzden tanrısızlık ya da tanrı tanımazlık bir itiraz olarak meşruydü. Çünkü Tanrı evrensel kardeşliğin, eşitliği ve sınırsız özgürlüğün değil ezenlerin, sömürgeciğin, zalimlerin Tanrısıydı. Şimdi Nietzsche'nin çağrısına uyarak bu Tanrıyı öldürme zamanı, ama asli olanı diriltmek kaydı ile.

Situasyonist Enternasyonal adını alan ve köklerini dadacılık dediğimiz temelde aşkınlıkla bir başka temas alanı oluşturmaya çabalayan, Romantik devrimciliğin bir uzantısı olan sanatsal yıkıcılık hareketi olarak doğan bu toplumsal hareketin mensuplarından Mustafa Hayati "İktidar Sözcükleri esir alır, onları köleler gibi kullanır, bu yüzden onları esaretlerinden kurtarmak İktidarın köleliğinden kurtarmak gerekir" demişti.

Ben de kendi adıma Allah kavramını içine düştüğü esaretten kurtarmaya çabalıyorum (dindarlar Allah'ı kavram olarak tanımlamama itiraz edip tevhide vurgu yapmama karşılık, tevhidten koptuğumu söyleyeceklerdir, oysa yanılıyorlar. Allah bir isimdir, mahiyet değil. Allahın ne olduğu konusunda dilde herhangi bir sözcük mevcut değildir, çünkü O insan algısının sınırları içinde yer almaz, çünkü bir nesne değildir ve bu yüzden de tanımlanamaz) ve onu Aşkılık alanı olarak müthiş bir özgürleşme çağrısı olarak algılıyorum. Düşünün ki ölümün bile sizi sınırlandırmadığı, size erişemediği dolayısıyla da sizi sınırlandıracak ya da bağlayacak hiçbir sınırın olmadığı ölçüye gelmez bir özgürlük.

Çokluk Olarak Yabancılaşma

Yabancılaşma için en güzel tanım Marks'a aittir. İnsanın kendi eylemliliğine, edimselliğine yabancılaşması. Bu anlamda put olarak çokluk insanın kendi eylemine yabancılaşmasıdır. Put kavramını sadece suret ile ya da herhangi bir nesne ile sınırlandırmıyorum, İnsanın kendi insani potansiyeline sınır koyan, onun eyleyişine ipotek koyan yani tahakküm olarak tezahür eden (ortaya çıkan) her şeyi put olarak görüyorum. İnsanı evrensel birliktelikten, evrensel kardeşlikten alıkoyan her şeyi bir put olarak tanımlayabiliriz. Tahakküm insanın özgür bir varlık olarak esir düşmüşlüğü ise eğer tevhid yani putlaşmış çoklukların tümünü reddederek, her türlü içkinliğin bizi tasallut altına almasını yani esir almasını reddederek insan olarak kendi eylemliliğimin hiç bir insani sınır olmadan gerçekleşmesine olanak vermektir. Beni özgürlüğümden alı koyan her şey bir yabancılaşmadır. Bu kimi zaman kendim bile olabilirim. Çünkü ben toplumsal bir varlık olarak kültürel belirlenmişliğe maruz kalmışımdır çoğu kez. Kimi zaman dil bile bir hapisane olabilir insan için-ki öyledir

de çoklukla- öyleyse o hapishanelerin tümünün parmaklıkların kırmak bizi özgür kılar. Bugüne dek bu ölçüde bir özgürlük düzeyine pek az toplum ve birey ulaşabildi. Ama bu ulaşılmaz ya da ulaşılamayacak demek değil. Bir kez korkularımızın perdesini yırtarsak Bakunin, Kropotkin, Proudhon gibi öncülerin ipuçlarının verdiği ama doğal olarak aydınlanmadan kaynaklanan kısıtları nedeni ile tam olarak ortaya koyamadıkları sınıfsız, imtiyazsız, insanın insan olarak kendi iç dinamiklerini hayata geçirmek ve insan olarak insanlaşmasını sağlayacak, onun adeta bir tohumdan bir çiçeğe durmasını sağlayacak Özgürlük dünyasına varacağımızı düşünüyorum.

Evet, Anarşizm tarihin ürettiği en devrimci fikirlerden biridir ve bana göre İbrahim'le başlayan devrim yolunun modern zamanlardaki yansımasıdır. Bu nedenle Ali Şeriatî ile Tolstoy'un elele verdiği bir devrimci çağrıdır. Anarşizm devletsiz bir dünya tasavvur eder. İnsanın saygı ve sevgi gibi kimi değerler dışında hiçbir siyasal otoriteye boyun eğmediği, kendi yasasını kendisinin (kendi gibi özgür benlerle birlikte) koyduğu bir toplumsal dünyayı tasavvur eder. Aslında anarşizmin süzgecinden geçmiş bir İbrahim'i devrimcilik de aynı tasavvuru öngörür. Bu yüzden La İlahe İllallah tarihin kaydettiği en devrimci slogandır. Allah dışında hiç bir otoriteyi tanımayan devlet denen putu yıkması gereken bir çağrı. İnsanın kendi eliyle icad ettiği ve karşısında esir düştüğü bütün kavramlar, kurumlar ve değerler karşısında kayıtsız kalıp, onları redde dayalı bir başkaldırı gerçekleştirmektir. Aşkınlık bu nedenle anti-otoriterdir. Çünkü aşkınlık toplumsal hayatta bizi ele geçiren, ruhumuzu, beynimizi, duygularımızı, aklımızı tutsak alan her şeyden kurtulmak, onları toplumsal hayatımızın dışına atmak ya da içselleştirmektir. Bu anlamda tevhid bit tür kusma ve temizlenme eylemidir. İçimizde Aşkınlık dışında yer alan ve bizi tutsak alan her şeyi hem zihnen hem de toplumsal hayat babında içimizden çıkarıp atma eylemidir. Bu bakımdan anarşizm ile gerçek muvahhidlerin yani tevhid eylemcileri olarak İbrahimilerin diyalogu önemlidir. Ve bana göre bu çağın en önemli devrimci koalisyonu anlamına gelir.

Kapitalizmden, devlete, mülkiyete, insanı tutsak alan akıl, insancılık, aydınlanma ve hatta doğa, maddi nesnelere, duygular kısacası akla gelebilecek tüm tutsaklıklara sırtını dönüp, bunları aşan, bunları reddederek başka bir boyuta geçen sınıfsız bir toplum kanımca ancak bu iki devrimci şiarın bileşkesi ile oluşur. Elbette bunlara ekolojik devrim de eklenmelidir. Ama hikmetsiz bir ekolojik devrim de bu kez doğayı putlaştırmak anlamına gelir.

Peki, hikmet ne ola. Hikmet surette asılı görmektir. Metini okurken yazarı fark edebilmektir.

Hikmetin Ruhunu

Ekolojik değerler de La süpürgesini kullanır. İnsanın doğayı tutsak alması ama aynı zamanda kendinin de tutsak düşmesinin, içindeki ve dışındaki doğayı düşürmesinin anlamını fark etmektir. Bu bakımdan doğayı özgürleştirmek insanı da özgürleştirmektir. İnsan doğaya gömülü değildir ama doğa onun yuvasıdır, onun hayat alanıdır.

Hikmet başı eğik bir bilgidir, özünde tevazuya dayanır. Doğanın doğal olmadığını, onun aşkın bir özne tarafından hayat bulmasının söz konusu olduğunu bilmek dolayısıyla kendimizi doğanın sahibi görmemektir. Doğadan alarak doğayı kullanmak

insanın insan olarak edimselliği ve eylemselliğidir. Ama insan doğayı kullanır, doğayı sömürmez bu halde. Sömürü yabancılaştırmanın bir tezahürüdür ve yabancılaştırmadan kurtulmuş bir bilinç bir yanı ile doğanın onun he yapıtaşı, hem de varlık unsuru olduğunu bilir. Lâkin insan doğanın bir parçası da değildir. Çünkü insan hayvanlar ile bitkiler ile taş ve toprakla, galaksiler vb ile eş değer değildir. İnsan başkadır, ama insan doğanın efendisi de değildir. İnsan olsa olsa bahçenin bekçisidir, o kadar. Bahçenin bekçisi değil de sahibi gibi davranıp bahçeyi tarumar ettiğinde o bahçe ona öyle şamar patlatır ki o zaman anlar bahçeye sahiplik etmeye kalkmanın ne demek olduğunu.

Ekolojist bakış açısının önümüze koyduğu en önemli sorun İnsanın doğayı boyunduruk altına alması, onun efendisi olarak onun üzerinde her tür tasarrufta bulunma hakkını kendinde görmesidir. Bu bizi insan merkezilik dediğimiz hiyerarşik bir anlayışa götürür. Oysa hiyerarşi bir puttur ve insanı tutsak kılmıştır. İnsan tutsak düştüğü için doğayı da tutsak düşürmüştür.

İnsanlar dünyadaki ilk varoluşlarında doğadan yararlanıyordu, ya da bir başka deyimle doğadan fayda sağlayacak biçimde doğayı kullanıyordu. Uygarlık ya da tarım öncesi dediğimiz bu hal içinde insan doğanın verdikleriyle yaşıyordu. Ne zamanki insan üretmeye, çalışmaya, emek vermeye başladı o zaman doğa kullanılmaktan çıkıp sömürülmeye başladı. Ve doğa insanın içinde de dışında da düşmeye başladı. Doğanın kültüre alınması olarak uygarlık tarihi insanın doğadan yabancılaştırılması olduğu kadar kendine de yabancılaştırılması demektir. Hiyerarşi ve sınıf, mülkiyet, devlet ve sömürü, tapınakçı din denilen kurumlaşmış sömürü biçimi, ya da rahipsel egemenlik insanın doğayı kullanmak çıkıp sömürsünün bir sonucudur. Ve insan o zamandan bu zaman kendini doğanın efendisi ve sahibi olarak görmek dediğimiz yanılgıya sürüklendi. Bu benimdir dediği anda hem kendini tutsak etti, hem doğayı hem de diğer insanları. Bu yüzden sınıflı toplumla uygarlık süreci arasındaki bağı dikkate alarak ekolojik sömürünün eş zamanlı bir süreç olduğunu göz ardı edemeyiz.

İşte hikmet burada devreye girer. Hikmet insana sınır çizer, bu anlamda haddini bildirir. Kendisinin sahibi ve yaratıcısı olmadığı, varoluşunda hiçbir etkisi ve gücü olmadığı bir şey üzerinde sınırsızca tasarrufta bulunamayacağını şayet bunu yapmaya teşebbüste bulunursa doğanın ona başkaldıracağını ve ona karşı çok acımasız olacağını bildirir. İnsan doğada oluşan dengelere uyarsa ve doğayı sömürmek yerine sadece hayati gereksinmelerini karşılayacak ölçüde ondan alırsa o zaman doğa da ona hizmet edecektir. Sufilerin aslanın üzerine binmesinde temsil edilen şey de budur. İnsanın kendi yabancılaştırdığı doğasını uygarlığın getirdiği paslar ve kirlerden temizlemesi halinde, doğanın da ona uyararak ona son derece uysal ve sevgi dolu bir davranışta bulunacağı anlatılmak istenir.

Hikmetin başı eğik bir bilgi biçimini temsil etmesini anlamı da budur, burada başı eğiklik boyun eğmişlik anlamını değil tevazu anlamını taşır. Yani bu bilgi insanı doğayı keşfetmeye anlamaya yöneltirken diğer yandan da doğa karşında insanın gücünün bir sınırı olduğunu, doğayla ancak doğaya uyum göstererek verimli bir ilişki içinde olabileceğini söyler.

Bu yüzden ekoloji aslında kaybettiğimiz bilgeliği yeniden bulma teşebbüsüdür ve insan bu bilgeliğin içerdiği değerleri anlar ve içselleştirir ise ancak doğa ile uyumlu olur. Sanırım bu nedenle ekoloji hareketinin de tıpkı Anarşist hareket gibi ibrahimi

değerler ile verimli bir diyalog içinde olmasında çok ciddi faydalar olduğu kanısındayım.

Bu yazıyı bana yazdırtan şeye gelince, yaşadığımız son sel felaketi ve bu eksen de gündeme gelen küresel sınıma ve ekolojik yıkım tam da insanın haddini yani kendi sınırının bilmeyerek Tanrı rolü oynamasının ve tevhid ile hikmet ilkesini tamamı ile göz ardı etmesinin ya da Heidegger'in ifadesi ile varlığı unutmasının bir sonucu.

Kuşkusuz tevhid de, hikmet de üzerine sayfalarca yazılacak denli zengin anlamları olan kavramlar. Ben burada dilim döndüğünce ve kendi anladığımca bir şeyler söylemeye çabaladım. Yazdıklarımın köleleşmiş dindarlarca da, köleleşmiş materyalistlerce de gerçek mahiyeti ile anlaşılamayacağını biliyorum. Maddecileri bir kenara bırakırsak, bugün her türlü otoriteye bütün benliğini kölece teslim eden sözüm ona dindarları kendime hiç yakın bulmuyorum. Tam da bu nedenle Ateizmi değerler silsilesi olarak bütünü ile benimsemem de ateistleri kendime her türlü ikiyüzlülüğe kapılmış dindarlardan daha yakın buluyorum. Çünkü Ateistler de köleleşmiş din putunu deviren özgür ruhlu insanlar, onlara bin selam olsun. Kuşkusuz ateizmin de eleştirilecek yönleri var ve bunu da kendimce yapmaya çalışacağım, ama kimi eleştirilerime rağmen, Ateizmin de la süpürgesi ile işe başlayan put kırıcılar olması çok değerli. Kaldı ki sorgulanmayan bir inanç değersizdir ve bu anlamda ateistler dindarlara çok değerli eleştiriler ile katkı sunarlar. Ama dindarlar nedense bu insanların bu değerli katkılarını anlamak ve bu eleştirilere doğru ve anlamlı cevaplar vermek yerine hınç duyuyorlar. Sakın ola özgürlüğe duydukları hınçtan olmaya?

Türk Solu Adam Olur mu ? (Rasim Ozan Kütahyalı)

Sunuş: “12 Eylül Darbesi bizi ezdi, dincilere yol açtı” palavrasını da artık kimse yemiyor. Türk solu hiç bir zaman siyasî proje üretmedi, üretemiyor. Ayakkabı fırlatıyor sadece. Hani şımarık çocuklar vardır:

- Evladım şeker mi istiyorsun yoksa balon mu?

- Hayır! Hayır! Hayır!

[Birgün Gazetesi'nin editörü Sefer Selçuk Özbek'in fırlattığı ayakkabı](#) da bu itirazcı, bu projesiz, soruMsuz ve soruNsuz Türk Solu'nun yeni amblemi hâline gelecek şüphesiz. Keşke Solcu Özbek havlu atsaydı, solcu sloganlar yerine de “**biz bu işi bilmiyoz, walla öğrenip gelecez**” diye bağırırsaydı. Daha dürüstçe olurdu.

Bir yandan devlete karşı, diğer yandan kapitalizmle mücadele etmek için devletin eteklerine saklanan, halkçı(!) ama biraz elitist, evrensel(!) ama biraz milliyetçi, demokrat ama biraz Atatürkist, özgürlükçü(!) ama biraz darbeci Türk Solu bir kez daha kendini rezil etti. Üzüldük ama şaşırmadık.

MY

Kapitalizmin sahte muhalefeti (Rasim Ozan Kütahyalı)

IMF ve Dünya Bankası'nın Türkiye'de yapacağı toplantılar dolayısıyla, Dünya Bankası Başkanı, Türk güvenlik kuvvetlerini uyarmıştı geçenlerde...

“Sakın göstericilere sert davranmayın, asla biber gazı sıkmayın. O anti-kapitalist gösteriler bizim toplantılarla bütünleşmiş rutin hadiselerdir. O gösteriler açık toplumun bir gereğidir.”

Bu açıklamayı okuyunca içim bir tuhaf olmuştu... Tam anlamıyla kodaman sağcı bir açıklamaydı... Neredeyse “*Anti-kapitalist gösteriler, IMF toplantılarının paralel bir yan etkinliğidir*” diyordu bu küresel ekonomi bürokrati... **Hiçbir etkisi, sahiciliği, derinliği olmayan sahte bir muhalefetti çünkü karşımızdaki... Küresel kapitalist sistemin ağababalarında sadece tebessüm yaratıyordu...** Komplolarla dünyayı izah eden kısır bir dünya görüşüne sahip olsam bu sahte muhalefeti küresel kapitalist sistemin, ulusaşırı şirketlerin bizzat dizayn ettiğini, kurguladığını ve bu sayede kendine yönelebilecek sahici ve işlevli bir muhalefeti pasifize ettiğini söyleyebilirdim...

İnsan üzüyor... Çünkü yoksulluk bir realite... Açlık bir realite... Aç, evsiz ve yoksul milyonlarca insan tüm çıplaklığıyla karşımızda duruyor... Açlar ve yoksullar adına hareket edenler ise zihinsel bir sefalet içinde... Rekabetten ve piyasadan nefret eden, tekelleşmek için her türlü alçaklığı yapabilen, piyasayı boğmak için türlü dalavereler çeviren küresel şirketlerle bu sefil muhalefetin dolaylı işbirliği içimi daraltıyor... İşler iyi giderken, ahbap-çavuş kapitalizmini işletirken ses çıkarmayıp, aptalca icraatlarla batmanın eşiğine gelince “*Devlet müdahale etsin, bizleri iflastan kurtarsın, yoksa herkesin durumu kötüleşir*” diyen **egemen kapitalistlerin ağzına layık muhaliflik işte dün Bilgi Üniversitesi’nde şahit olduğumuz sahte muhalifliktir...** Oysa o protesto gösterilerine, o sol hareketlere katılanlar ahlaki ve vicdani sebeplerle o çembere dahil oluyorlar. Mevcut yürek parçalayan yoksulluk manzaralarına olan insani tepkileri onları o meydanlara sürüklüyor... Fakat içi boş sloganlara dayalı, varolan dünyayı okumaktan aciz, yapay ve sahte bir ideolojik zemin onların bu erdemli enerjisini yutuyor, öğütüyor... O sahici ve vicdanlı enerji yapay ve kof hale dönüştürülüyor egemen sol muhalefet tarafından... Bu durum kalbimi acıtıyor benim...

Geçmişte de karşıt tarafta gözükenlerin şer ittifakına şahit olmuştu dünya tarihi... **Kapitalizmin kodamanları Sovyet sosyalist diktatörlüğüyle işbirliği yapmıştı...** **Kapitalizmi yıkmak iddiasıyla yola çıkan sosyalist bir devletin uluslararası alandaki lobisini büyük kapitalist kodamanlar yapıyordu...** Sovyet devletinin tüm büyük endüstriyel ihalelerini o zamanın büyük Batılı kapitalistleri almıştı çünkü. Karşılığında da bu zulüm devletinin diplomatik alanda lobiciliğini yapıyorlardı... Amerikan kapitalizminin ağababası Henry Ford, Sovyetlerin Novgorod’daki ilk otomobil fabrikasını Stalin’le kol kola kuran adamdı. Sovyetlerin dev demir-çelik işletmelerini açmak için dönemin büyük şirketleri Stalin’in kuyruğuna düştüler... Rekabetçi bir pazara üretim yapmak yerine, sabit bir diktatörün devletine iş yapmak çok daha kârlıydı çünkü... Sosyalistler ve kapitalistler işbirliği içinde bir zulüm devletini palazlandırıdılar... “*Amaca ulaşmak için her araç mubahtır*” iğrenç zihniyeti, karşıt gözüken iki tarafı birleştiren ortak zemindi... Yoksullar yine ezildi, mağdurlar yine sömürüldü...

Yoksullar adına haklı vicdani endişelerle meydanlara dökülen insanlar, o ayakkabı fırlatan sosyalist genç bu alçakça döngüyü görmelidir... Liberaller de şunu görmek zorundadır... **Kapitalist sınıf doğası gereği her zaman böyle kaypak olmuştur. Liberalizm de kapitalizmin taşıyıcısı bir ideoloji asla değildir, bilakis liberallerin idealindeki dünyanın şu an en büyük düşmanı egemen kapitalizmin manik**

mantığıdır. Liberal entelektüeller Henry Ford tipi kaypak kapitalist mantığının en hiddetli muhalifleri olmak zorundadır. Kapitalist sınıf doğası gereği rekabetten ve serbest pazardan nefret eder. Daha evvel de yazdım Adam Smith ömrü boyu kapitalist sınıflara şüpheyile bakmış, modern zamanlarda bu sınıfın yapısının ahlak-dışılık üzerine oturduğunu ta o zamanlardan söylemiş bir düşünürdür...

Öte yandan hiçbir özgürlükçü-demokrat (solcu da olsa) merkezî planlamaya dayalı sosyalist bir kumanda ekonomisinden yana da olamaz... Bu sistem doğası gereği zalim bir siyasal sistem üretir. Açlığı ve yoksulluğu daha da derinleştirir... Yakın tarih bunun örnekleriyle dolu...

Türk Solunu yavaşlatan 12 Eylül Darbesi midir? (Rasim Ozan Kütahyalı)

Bundan 29 yıl önce bugün bu ülkenin tepesine balyoz indi. Alçak, kanlı, acımasız ve ahlaksız bir askerî darbe oldu... Ben daha doğmamıştım... O konjunktürde bir genç olarak yaşamadığıma da şükrediyorum... Böyle bir zulmü hangi konumda olursa olsun yaşadığımı tahayyül ettiğim an bile içim nefretle doluyor... Ne olursa olsun, 12 Eylül'den hiçbir zarar görmemiş insanların dahi 12 Eylül'e şahit olmuş olmakla birlikte bambaşka bir varlık haline geldiklerini düşünüyorum... Bu toplumun ruhuna toplu tecavüzdür 12 Eylül...

12 Eylül, daha önceki darbeler gibi belli siyasal bir gruba dayanmayan, tüm siyasal gruplara derecesi değişmekle birlikte

zulmeden, herkese ama herkese bu ülkenin gerçek sahibinin kim olduğunu gösteren bir darbeydi... Öte yandan 12 Eylül'ün toplu zalimliği sözde herkes tarafından paylaşılan çok sahte bir 12 Eylül ve Kenan Evren düşmanlığı da yarattı... **Bizim kuşak bu riyakâr 12 Eylül küfürnameleriyle büyüdü... 12 Eylül bahanesi bir kuşak Türkiye yurttaşının kendi dünyalarının sahteliğini kamufle etme aracı olarak kullanıldı.** “12 Eylül yüzünden engellendik” laflarıyla kendini kandıran zavallı bir kuşak oluştu bu darbe yüzünden... Bizim kuşakların depolitizasyon ortamında yetiştirildiği standart bir 12 Eylül geyiği idi... 12 Eylül darbecileri bunu bilinçli yapmıştı, gençleri politikadan soğutmuştu, onları “test ve tost çocuğu” yapmıştı vs... Tabii bir yandan buradan şu anlam çıkıyordu... “80 öncesinin kuşakları sahici anlamda politizeydi, bilinçliydi, ülke ve dünya sorunlarının farkındaydı. Bu bilinçli kuşağın üzerinden tanklar geçti. O yüzden bu ülke bu hale geldi”... Ayrıca bu 12 Eylül muhabbetleri bağlamında “12 Eylül ile birlikte bu ülkenin kültürel/entelektüel hayatı da

bitirildi” gibi lafları da çok duydu bizim kuşak... Sadece 12 Eylül öncesi değil, 60-80 arası Türkiye’si tamamen riya dolu bir fanteziler ülkesi. O 20 yıl adeta yalan ve kendini kandırma dönemi olarak tarihe geçecek bir dönem... Bu ülkenin tarihinde bu kadar sahte bir entelektüel atmosferi, ne öncesinde ne de sonrasında görebiliyorum... O dönemin dergilerini, yayınlarını ve sözde entelektüel tartışmalarını dikkatle inceliyor, okuyorum. Ortada sürekli kendini kandıran zırva bir aydınlar güruhu var... **O 20 yıllık dönemin Türkiye’sinde yetişen tüm beyinlerin olması gereken yerden daha aşağı seviyede olmak durumunda kaldığını düşünüyorum...** Ancak Orhan Pamuk gibi o dönem Türkiye’sinin atmosferinin tamamen dışında kendi dünyasını, meczup olarak algılanmak pahasına tek başına kuran adamların farklı olabildiğini görüyorum... Böyle insanlar da çok çok az... Hele dönemin sol içi tartışmalarını okuduğum zaman güleyim mi, ağlayayım mı bilemiyorum... Solun entelektüel hegemonyasına karşı ezik vaziyette kalan sağın zaten kendi gündemi yok o yıllarda, bu sol içi tartışmaların zavallılığının yansıması olarak sağ kanat daha da zavallı halde... Marksizm anlamında da bu böyle. O yılların Türkiye’sinde nitelikli bir solculuk da entelektüel anlamda yok. 80 sonrası çok daha iyi durumda bu açıdan Türkiye... Ancak Seyla Benhabib gibi üniversiteyle beraber hakiki bir entelektüel atmosferin olduğu ortamlara göç eden bir Türkiyeliden siyaset ve toplum üzerine dünyada herkesin itibar edeceği ciddi şeyler söyleyebilen biri çıkabilmiş... **Bugünden baktığımda keşke Halil Berktay da Benhabib de ABD’den hiç dönmeseydi diye düşünüyorum. Ya da Murat Belge ve Mete Tunçay 12 Mart’ın hemen sonrasında, ya da çok daha önceden Londra’ya yerleşseydi...** O ülkelerin hakiki entelektüel atmosferiyle sahici temas içinde olarak düşünüp, yazsalar... Bu ülkeye has zavallı tartışmalar içinde nefes tükettikleri o yıllar bana göre kayıptır... David Shankland’ın *“80 öncesi sağ-sol çatışması diye adlandırılan şey esasen kamufle edilmiş bir Alevi-Sünni iç savaşıdır”* tespiti üzerinde de düşünmek lazım...

12 Eylül sapına kadar alçak, zalim, gaddar ve barbar bir darbeydi, fakat 80 öncesi kuşaklarının bu tür söylemleri de bir o derece sapına kadar yalan ve sahte...

Yani ortada 12 Eylül yüzünden bitmiş çok değerli bir entelektüel ortam falan yok! Sosyal ve siyasal meseleler üzerinde ciddi anlamda düşünmek isteyen bir beyini iğdiş edebilecek bir kültürel atmosfer hâkim Türkiye’nin o 20 yılına...

Türkiye’nin hakiki toplumsal meselelerinin üstünü örttü o yıllar... Alevi meselesi, Kürt meselesi ve İslam meselesi bu kadar geç tartışılır hale gelmemeliydi. Alevilik, sosyalist hareket içinde, dindarlık ülkücü hareket içinde ikame edilebilir insan depoları yaratan zeminler olarak değil, başlı başına bir olgu olarak görülmeliydi. İşçilerin hak mücadelesi de o zaman daha hakiki ve güçlü bir zemine sahip olabilirdi... Slavoj Zizek’in Sovyetler’in Prag işgali için söylediği bir şey vardır. *“Prag baharının başarısızlığını kamufle etti o işgal”* der Zizek. 12 Eylül darbesi ile o yılların anadamar Türk solu için de aynı analogi kurulabilir bence... O sol anlayışın dönüşmesi şarttı, normal bir akış olsaydı da kendi kendine dönüşecekti... İşte o Türk solunun muhafazasını sağladı 12 Eylül... Bu sol mitleştiği de içi boşluğunu korumaya devam etti bugüne kadar...

12 Eylül darbesi, sol hareketin sahte dünyasının sorgulanmasını geciktirdi. 80 öncesi o içi boş sol mitleşerek kamufle oldu.

Markсистlerin ve liberallerin çoğu için hâlâ “yeni bilgiler” (Rasim Ozan Kütahyalı)

Mardin’de yaşanan vahşet kimi yazarların da içindeki vahşiliği açığa çıkarmalarına vesile oldu... Kürtlerin ilkel bir halk olması dolayısıyla, ilkel gelenekleri gereği böyle bir vahşetin Kürtler açısından doğal olduğunu açık açık söyleyenler oldu... Bu fikir aslında Türkiye’de epey yaygındır... Sadece “eğitilmiş” Türkler arasında değil, “eğitilmiş” Kürtler arasında da azımsanmayacak derecede yaygın bir fikir bu...

Öte yandan “İlkel, yontulmamış ve maganda bir halk olarak Kürtler” söyleminin sadece Kemalistlere ait olduğunu düşünenler de yanılıyor... Modernist bakış açısını bir şekilde içselleştirmiş hemen herkes de halkları “ilerilik” seviyesine göre sıralama gibi bir zihinsel alışkanlık vardır... Belli halklar daha “medeni” daha “ileri” kabul edilir, diğerleri o “medeniyet” seviyesine ulaşana kadar pek makbul kabul edilmez... Batı-dışı dünyada, geçtiğimiz 20. asrın modernleşmeci hareketlerine baktığımızda, o halkın içinden çıkan modernist seçkinlerin de kendi halklarına o gözle baktığını görüyoruz...

Bu modernist seçkinler bir yandan emperyalizmden, kolonyalizmden şikayet ederlerdi... Bir yandan da kendi halklarına bir iç-koloni muamelesi yaparlardı... “Medeni” Batılı toplumların yöneticilerinin “medenileşmemiş” diğer halklara karşı küçümseyici bakışından pek farklı değildi “milliyetçi” ya da “sosyalist” modernleşmeci seçkinlerin kendi halklarına bakışı... Dahası kendi içinden çıktıkları toplumu “medenileştirme” misyonu güderlerken başka diğer “medenileşmemiş” toplumlara da Batılı emperyalistlerden farklı bakmazlardı...

İşte bugün birçok Türk seçkininin Kürtlere bakışı da bu çizgiye oturuyor... Kimi bunu Hadi Uluengin gibi bodoslama yazıyor... Uluengin liberal olduğunu iddia eden biri...

Liberalizmi modernizmin, modern uygarlığın taşıyıcısı olarak belleyen o sakat zihniyet yapısına sahip biri... Bu manasıyla “medenileştirici-modernizatör” bir ideoloji olarak bellenen liberalizmin nasıl faşizme kayabileceğinin somut göstergesi Uluengin’in zihinsel yapısı... Avrupa’da da birçok güncel aşırı-sağ hareketin bu modernist-sivilizasyonist damardan türediğini unutmamalıyız... Esas barbarlık bu modernist dünya görüşündedir... Tam aksine “medeni” zannedilen bu kör modernist inanç birçok barbarca saldırıyı zihinlerde meşrulaştırabilmektedir... 9/11 sonrası yaşadığımız dünya bunun örnekleriyle dolu... Birçok “medeni” Batılı zihnin böyle bir “zor zamanlar” konjonktüründe barbarca yöntemleri onaylayabildiğini gördük... **Batılı liberallerin de ciddi bir kısmı bu “zor zamanlar” konjonktüründe sınıfta kaldı... ABD’nin alçak Irak işgalini, bu işgal sırasındaki rutin barbarlıkları bu sakat “modernist” zihniyetleri sebebiyle onaylayabildiler...**

Öte yandan 9/11 sonrası “medeniyetini korumak” gerekçesiyle barbarlaşma eğilimine giren kimi Batılı devletlere karşı olan “sol” kimi fikir çevrelerinin de sakatlığını belirtmek gerekiyor... Siz Bush zihniyetlerine karşı “anti-emperyalist” olarak Fidel Castroları, Hugo Chavezleri “umut eksenini” olarak görürseniz dünyanın daha da barbarlaşmasına hizmet etmekten başka bir şey yapmazsınız... Bushları ve Sarkozyleri güçlendirecek olan şey Chavez ve Castro gibi totaliter diktatörlerdir... Gerçekten vicdanlı bir tavır içinde olma iddiasındaki sosyalistlerin önce bu zalim diktatörleri “anti-emperyalist umut eksenini” olarak görmekten vazgeçmesi gerekiyor... Tıpkı liberallerin de öncelikle kendine “liberal” diyip sonra da kör modernist inançla aşırı-sağ bir pozisyona kayabilenleri, emperyalizmi “medenileştirme” gerekçesiyle onaylayabilenlere karşı tavır alması gerektiği gibi...

Ayrıca modernist inanç ve o inanç dolayısıyla emperyalizmi ve kolonyalizmi onaylama konusunda Karl Marx mesela bir Adam Smith’i fersah fersah “sol”layan bir adamdı... **Karl Marx’ın kendisi asla anti-emperyalist değildi... Tam aksine Batı-dışı dünya hakkında Marx ve Engels’in düşünceleri bütünüyle emperyalist nitelikteydi.** Marx, Hegel’den tarihsel uluslar / tarihsel olmayan uluslar ikiliğini devralmıştı. “İlerleme” ve “uygarlık” kavramlarını temsil eden büyük “Tarihsel Ulus”lar medeniyetten nasiplenmemiş, durağan biçimde yaşayan “tarihsiz halklar”ı uygarlık götürme misyonuyla onları topraklarını işgal etme hakkına sahipti Marx ve Engels’e göre... 1845-47 arası süren ve sonucunda ABD’nin Meksika’nın epeyce toprağını ilhak etmesiyle sonuçlanan savaşı Marx kendi cümleleriyle **“tembel ve çaresiz Meksikalılara karşı uygarlaşmanın lehine bir netice”** olarak yorumlamış ve desteklemişti. Fransa’nın Cezayir işgali de **“İlerleme ve uygarlık için önemli ve talihli bir olay”**dı, çünkü **“Bedeviler bir haydutlar ulusu”** idi. Marx, İngilizlerin Hindistan’ı işgalini de aynı mantıkla desteklemişti çünkü Hint toplumsal hayatı Marx’ın tabiriyle **“değersiz, durağan ve bitkisel”** idi. Marx, Latin Amerika anti-emperyalist bağımsızlık mücadelelerinin öncüsü Simon Bolivar’ı da aşağılayan bir dil kullanıyordu. Zaten Latin Amerika halkları ile ilgili fikri atası Hegel’in “irrasyonel ve saçma sapan bir kıta” yorumuna aynen katılıyordu. **Guevera ve Castro o zaman yaşayıp dağlarda “ya bağımsız vatan ya ölüm” diye devrimci-milliyetçi silahlı mücadele verseydi Marx herhalde onları medeniyet ve ilerlemeye düşman iki zibidi haydut olarak görürdü...**

Bunları bilenler bilir de bizdeki Marksistlerin çoğu için bunlar hâlâ “yeni bilgiler” maalesef...

Cumhuriyet Gazetesi Kürtleri neden yamyam ilân etti? (Hasan Rua Demiroğlu)

Kürt Sorunu kaç yaşında? Bu soruya doğru cevaplamak önemli. Çünkü sorunun cevabında çözümleri için ipuçları da yatıyor. Zira tedavi; teşhis ile başlayan bir süreçtir. Resmi ağızlar ve onun söyledikleriyle köşecilik oynayanlara göre “**Kürt Sorunu**” PKK’nın silahlı kanadı ERNK’in 15 Ağustos 1984 yılında yaptığı Eruh baskınıyla başlıyor.

Bunun öncesinde her şey güllük gülistanlık, Türk-Kürt kardeşliği tahsis edilmiş. Ama araya giren emperyalist güçler, içre düşmanımız “Ermeniler” Urfalı bir Ermeni’nin kurduğu örgülle kardeşliğimizi bozuyorlar!

Cumhuriyet döneminde Kürt İsyanları ne zaman başladı? İsmet İnönü doğuya yaptığı seyahatta hangi notları düştü? Şark Islahat Raporu nasıl insanlık dışı maddeler taşıyordu?

İngilizler Şeyh Said’e mi yoksa Türkiye’ye mi yardım etti? **Cumhuriyet Gazetesi Kürtleri nasıl yamyam ilan etti, dönemin Cumhuriyet Gazetesi’nde Kürtlere nasıl hakaretler edildi?**

İşte kronikleşen bir iç hastalığımızın kısa tarihi..

RESMİ GÖRÜŞ

(...) Dağların yüksek kesimlerinde, tepelerde, yaz kış erimeyen karlar vardır. Güneş açınca üzerinde buzlaşan camsı parlak bir tabakayla örtülürdü karın yüzü. Üstü sert altı yumuşak olurdu. Bu karın üstünde yürüyünce, ayağın bastığı yer içeriye çöker “kart-kurt” diye sesler çıkarırdı. Doğulu Türkmenlere Kürt denilmesinin nedeni

buydu.Bölücülerin Kürt dedikleri,yüksek yaylalarda ve karlık bölgelerde yaşayan Türklerin,karda yürürken ayaklarından çıkan sesin adıydı aslında..."(1)

Yukarıda okuduğunuz pasaj 1980 öncesinde Genelkurmay'ın subaylarına halka anlatması için dağıttığı bildiriden bir alıntı. Bu alıntıyı Aziz Nesin bir kitabında da belirtmişti, kitabın adı şuydu: "Bulgaristan'da Türkler, Türkiye'de Kürtler"

Yaygın olan görüş, Atatürk'ün yaşadığı yıllarda Türkiye'nin bir asr-ı saadet yaşadığı; devrimler, ekonomi, sosyal yapı, etnik durum konusunda hiçbir sıkıntı çekmediği yönündedir. Bu bağlamda Kürt Sorunu'nun da Atatürk'ten sonra gelen yöneticilerin "gaflet, dalalet ve hatta hıyanet" içinde olmalarına bağlı olarak yükseldiği düşünülür. Ergenekon davası kapsamında kodese tıklanılardan Veli Küçük de bir konuşmasında "bu ülkede Kürt Sorunu değil, Ermeni Sorunu var. Kürt Sorunu'nu Ermeniler çıkartıyor. PKK'yı onlar kurdu." Demişti. Bu çarpık anlayışı papağan misali tekrar eden kişilerin Kürt Sorunu'nun 1984 ve PKK öncesi dönemini ısrarla reddetmesi tarihin derinliklerine sakladıkları kirli çamaşırları nedeniyledir.

2008 yılının Eylül ayında Genç Siviller'in düzenlediği "12 Eylül Vicdan Mahkemesi'nde" konuşan Orhan Miroğlu; " *Diyarbakır Cezaevi Kürt toplumunda bir travma yarattı. Bunun öncesinde PKK'li arkadaşların sayısı çok azdı. Ancak bu travmadan sonra Kürt kimliği bir değer kazandı ve PKK'lilerin sayısı arttı.*" Demişti..

Fikret Bila'ya konuşan generallerde benzer şeyler söylüyordu:

"..bizler o dönemde, 'Kürt yoktur' diye eğitilmişiz. Kürtleri, Türklerin kolu olarak görüyoruz. Ortalıkta işte dağlarda gezerken, karda yürürken kart-kurt sesleri çıktığı için Kürt denilmiştir, gibi tarifler dolaşiyor. O dönemde sosyal istekleri bile biz 'yıkıcı faaliyetler' kapsamında görüyoruz. " diyen Aytaç Yalman ve diğer generaller genelde aynı fikirde **"eğer biraz daha demokrat olabilseydik PKK bu kadar taban bulamazdı."**

Ayan beyan ortada ki; Kürt Sorunu, cumhuriyetin ulus-devlet niteliği sayesinde doğmuş, inkarcı ve şiddet içeren politikalarla örgütlü tepkiye yol açmıştı. Celal Bayar da Kürt Raporu'nda tek kimlik vurgusunun Doğu'da tepkiyle karşılandığını söylüyordu.

Ulus-devlet inkar ettikçe, baskı yaptıkça bu yaratılan ortamdan terör örgütü pay çıkarıyordu. Terör örgütü güçlendikçe daha fazla zarar veriyordu. Terör örgütü zarar verdikçe ulus devlet daha fazla baskı yapıyordu!

Mide bulandıran bu kısır döngünün içersine zamanla uyuşturucu kaçakçılığı, aşiretler, derin devlet de girecekti. Kürt Sorunu'yla ilgili herhangi bir çözüm çabası dillendirilmeye başlandığı anda -tam da o anlarda!- PKK bir eylem yapıyordu. Bingöl'de 33 asker PKK'ya verilen yanlış istihbarat sonucu öldürülmüştü. 33 kişinin öldüğü bu saldırıdan kurtulanlar hiçbir güvenlik önleminin alınmadığını söyleyecekti. Dağlıca, Aktütün gibi "skandallarda" da işin derinliği ve pislği ortaya çıkmıştı..

Olmamıştı, **"ÜST KİMLİK PROJESİ"** tutmamıştı. Aynı zamanda tutulmayan diğer bir şey de Kürtlere Milli Mücadele olarak adlandırılan dönemlerde verilen özerklik

vaadleriydi. TBMM açıkça Kürtlere söz vermişti ancak cumhuriyet kurulunca bu sözlerden hiçbiri tutulmadı.

TBMM'de "**Kürdistan mebusu**" olarak adlandırılan vekillerde vardı. Ama 1925'e gelindiğinde artık işler değişiyordu. Osmanlı'dan ve hatta Selçuklu'dan bu yana bir eyalet ismi olarak kullanılan "Kürdistan" ismi artık kaldırılmıştı. Bununla da kalınmadı. Bakın, Eylül 1925 tarihli **Şark Islahat Raporu** neler içeriyordu?

- Ermenilerden kalan arazinin Kürtlere kiraya dahi verilmemesi ve buraların evleri, hayvanları, tarım araçları ve bir yıllık geçimleri hükümet tarafından sağlanacak biçimde Balkan ve Kafkas göçmenleriyle iskan edilmesi. On yıl içinde buraya 500 bin göçmen yerleştirilmesi (md. 5).
- İsyanı bastırma masraflarının bölge halkına ödetilmesi (md. 8).
- Bölgedeki 'tali memuriyetlere dahi Kürt memur tayin' edilmemesi. Burada görev yapacak jandarma dahil bilumum memurlara 'tahsisat-ı fevkaladelerinin' yüzde 75'i oranında zam verilmesi, ordu mensuplarına "1 ilâ 5 nefer tayını" oranında zam yapılması (md. 10).
- 'Aslen Türk olup Kürtlüğe mağlup olmaya başlayan' il ve ilçelerdeki devlet dairelerinde, okullarda, 'çarşı ve pazarlarda Türkçeden maada lisan kullananlar'ın hükümet ve belediye emirlerine karşı gelmekten ve mukavemetten cezalandırılması (md. 13). (Bu ceza Kürtçe ve Arapça kelime başına 5 kuruş olarak gerçekleşecektir).
- 'Aslen Türk olan fakat Kürtlüğe' asimile olmak üzere bulunan veya Arapça konuşan yerlerde acilen yatılı okullar ve 'mükemmel kız mektepleri' açılması (md. 14).
- Fırat'ın batısındaki dağınık Kürt yerleşimlerinde Kürtçe konuşmanın 'behemehal' yasaklanması ve 'kız mekteplerine ehemmiyet verilerek kadınların Türkçe konuşmaları[nı]temin' (md. 16).
- Halktan para toplayarak 'hükümet binaları ve jandarma karakolları ve askeriye ve hudut karakolları'nın inşası (md. 17). Bu binaların telefon ve telsiz gibi modern araçlarla donatılması (md. 20). Kaçakçılığa karşı 'zırhlı otomobil' alınması (md. 22).
- Bölgeye 'ecnebi bir şahıs veya müessesenin' izinsiz girmesine engel olunması (md. 24).

Bu plan, Şeyh Sait isyanına karşılık olarak düzenlenmişti. Ama alınan bu kararlar sorunu bitirmedi; daha da derinleştirdi. Zaten Şeyh Sait İsyanı ne ilk ne de sondu. 1806'dan 1937'ye kadar tam 33 isyan gerçekleşmişti. Bunlardan tam 22 tanesi Cumhuriyet döneminde gerçekleşmişti. İşte isyanlar:

- # 1806, Baban Aşireti, Abdurrahman Paşa İsyanı
- # 1833-1837, Mir Muhammed (Soran) İsyanı
- # 1838 1. Han Mahmud İsyanı
- # 1842 - 1847 2. Han Mahmud İsyanı (son döneminde Bedirhan Beyle ittifaken)
- # 1843-1847 Bedir Han İsyanı
- # 1855, Yazhan Şer İsyanı
- # 1878-1881, Şeyh Ubeydullah Nehri İsyanı
- # 1919-22, Simko (Ismail Ağa) İsyanı
- # 11 Mayıs 1919, Ali Batı İsyanı
- # 21 Mayıs 1919, Mahmut Berzenci İsyanı
- # 6 Mart 1921, Koçgiri İsyanı
- # 4 Eylül 1924, Beytüşşebab İsyanı
- # 13 Şubat 1925, Şeyh Said İsyanı

- # 10 Haziran 1925, Nehri İsyanı
- # 7 Ağustos 1925, Reşkotan-Raman İsyanı
- # Kasım 1925, 1. Sason İsyanı
- # 16 Mayıs 1926, 1. Ağrı İsyanı
- # 21 Ocak 1926, Hazro İsyanı
- # 7 Ekim 1926, Koçuşağı İsyanı
- # 26 Mayıs 1927, Mutki İsyanı
- # 13 Eylül 1927, 2. Ağrı İsyanı
- # 7 Ekim 1927, Bıcar İsyanı
- # 6 Temmuz 1929, İt Resul İsyanı
- # 20 Eylül 1929, Tendürek İsyanı
- # 26 Mayıs 1930, Savur İsyanı
- # 20 Haziran 1930, Zilan İsyanı
- # 21 Temmuz 1930, Oramar İsyanı
- # 7 Eylül 1930, 3. Ağrı İsyanı
- # 24 Ekim 1930, Pülümür İsyanı
- # Eylül 1930, 2. Mahmut Berzenci İsyanı
- # Kasım 1931, Şeyh Ahmed Barzani İsyanı
- # Ocak 1937, 2. Sason İsyanı
- # 21 Mart 1937, Dersim İsyanı

Cumhuriyetin ilk yıllarında Kürt Sorunu'nun durumu işte buydu. Onca dökülen kana, onca plana, onca rapora rağmen durum ortadaydı. Şark Islahat Planı'ndan 10 yıl sonra bölgeye Atatürk'ün emriyle bir gezi düzenleyen İsmet İnönü şunları yazacaktı:

- Kürtlerin şehirlere yerleşmesi engellenmelidir.
- Kürtlerin etkisini azaltmak için Karadenizden buraya muhacirler getirilmelidir. Örneğin Van'a yerleştirilen Karadenizli Türklerden söz ederek onların memnun edilmelerinin sağlanmasını ister. Böylece diğer muhacirlerin Kürt bölgelerine gelmeleri kolaylaştırılmalıdır.
- Türk ve Kürt şehirleri olarak ayırdığı mıntıkalar ayrı şekillerde hizmet almalıdır.
- Kürtlerin bulunduğu yerlerde henüz okul açılmamalı, açılacaksa Türkler için okul açılmalıdır, ikinci planda Kürtleşmiş fakat Türkçe'yi çok daha çabuk öğrenebilecek yerlerde açılmalıdır.
- Fransız ve diğer ülkelere karşı Mardin, Urfa ve Hakkari gibi sınır bölgelerinde iyi bir idare kurulmalıdır.
- Boşaltılmış olan Ermeni köylerine Kürtlerin yerleşmesi engellenmelidir.
- Kürt bölgesi, nüfusu bakımından kalabalık olmasına rağmen, ülkeye kalabalığı oranında katkı sunmamaktadır. Bundan dolayı yeraltı zenginliklerinin (petrol, linyit) daha çok nasıl kullanılabilceği araştırılmalıdır.
- Bölgede trahom ve cüzzam (sadece Kars'ta bin dolayında cüzzamlı var) hastalıkları çok yaygındır.
- Kürtler asimile edilmelidir. Kürt çekim kuvvetine karşılık Türk merkezleri oluşturulmalıdır.
- Kürdistan coğrafyası şimendifer (tren) hattı ile kontrol altında tutulmalı.
- Dersim'e müdahale edilmeli.
- Kaçakçılığın önüne geçilmeli. Kürtlerin ekonomik güç elde etmeleri engellenmeli.. Gerekirse bunun için vergiler indirilmeli.

Kürtlerin çoğalmasını engellemek, Kürt bölgelerini Türklerle doldurmak, Kürtlerin okumasını engellemek.

Yeni rejim açıkça Kürtleri tehdit olarak görüyordu!

ŞEYH SAİD VE İNGİLİZLER

Şeyh Sait'in 1921 doğumlu en küçük oğlu babasıyla ilgili sorulara şöyle cevap veriyor:

Size göre Şeyh Sait isyanı nasıl gelişti?

Cibranlı Halit Bey ve Bitlisli Yusuf Ziya Şeyh Sait Efendi'ye gelip, 'biz bir Kürt Cemiyeti kuracağız, halk sana hürmet eder' deyip kendisini başkan yaptılar. Hınıslı Kürt Rüştü, hükümetin adamıymış, böyle bir teşebbüste bulunuyorlar diye ihbar etmiş. Şeyh Sait Efendi'yi kışın Bitlis'e ifade vermeye götürmek istediler. O zaman araba yok, 'kışın at üstünde gidemeyeceğim, ifademi buradan alın' dedi. Varto'ya kadar gitti, ifade verdi geri döndü. Sonra Karlıova, Genç üzerinden Lice Piran'a gitti. Rus hicretinde üç kardeşi oraya yerleşmişti. Onların yanına gitti. Çevre köylerden işitenler ziyarete gittiler. Kalabalık içinde hükümetin aradığı 3 kişi de varmış. Bunlar ihbar edilince, bir müfreze geliyor, bir çavuş, beş on tane de asker, 'O 3 suçluyu yakalayacağız' diyor. Şeyh Sait Efendi de, 'bu kadar insan birikmiş, bir olay çıkarsa önünü alamazsınız, biz gidelim ondan sonra hangi evdeyse yakalarsınız' demiş. 'Yoksa kargaşa çıkar, bize de hükümete de felaket olur' demiş. Asker, 'imkan yok, avımızı bırakmayız, teslim olun' der. O arananlar ateş açıp bir-iki jandarmayı öldürüp, diğerlerini teslim alıyorlar. Derhal Diyarbakır'a tel çekip isyan oldu diyorlar.

Yani isyana yönelik bir hazırlık yok muydu?

Hayır, o yönlü bir hazırlık yoktu. Yalnız Şeyh Efendi, rejim hakkında "buna itaat lazım gelmez, çünkü Allah'ı tanımıyor, milletin de o idareye karşı çıkması lazım" diyordu. 'Allah'a isyan edene millet de isyan etsin' diye bir hadisi şerif var, onu söylüyordu.

Rejimin hangi uygulamalarından dolayı böyle düşünüyordu?

Şeriatı kaldırdı, Kuran hükmünü kaldırdı, rakıyı, faizi serbest etti. Bunlar hep Allaha isyan etmektir. Hadise göre, bunları kabul etmeyeceksin. Şeyh Sait Efendi'nin fikri buydu.

İngilizlerin Şeyh Sait'le görüştikleri, hatta destek verdikleri iddiasına ne diyorsunuz?

O hükümetin propagandasıdır. İngilizler o zaman demiryollarını açtılar, Diyarbakır'a askeri kuvvet gelsin diye. İngilizlerle asla bir görüşme olmadı. İngilizler Şeyh Sait'e karşıydı.

DERSİM İSYANI'NDA VERİLEN EMİR: TOPYEKÜN İMHA

Cumhuriyet döneminin en sert isyanlarından biri de Dersim İsyanı'dır. Bu isyan da tıpkı diğer isyanlar gibi şiddet yoluyla bastırılmıştı. O dönem Elazığ'da bulunan ama Dersim'e isyanı bastırması için gönderilen Albay Hulusi Yahyagil'e verilen emir kesin ve netti: Dersimlilerin topyekün imhası!

O yıllarda askerlik yapan Abdullah Çiftçi de olan biteni şöyle anlatıyor:

'Niçin katlettiğimizi bilmiyorum. Askere gitmedikleri söyleniyordu. Kürtler miydi, gavurlar mıydı bilmiyorum. Savaşıyoruz. Onlar bizi, biz onları öldürüyorduk. Atatürk savaşın çıkmaması için çok çabaladı. Atatürk kırmadı, Atatürk öldükten sonra İnönü dedi ki vurun. 38'de isyan tamamen bastırıldı.'

Dersim İsyanı'nı başlatan Seyit Rıza, 1937 yılında idam edilmişti. İdam olunmadan önce şunları söyledi:

**Ewladê Kerbelayme [Kerbela evladı]
Bêxetayme [Boyun eyme]
Aybo, zulmo, cinayeto. [Bu zulüm ve Cinayete]**

Cumhuriyet gazetesi başyazarı Yunus Nadi de, "Tarihe Gömülen Dersim'e Dair" başlıklı 18 Kasım 1937 tarihli yazısında, "**Senelerden beri adına Dersim denilen mesele tarihin ummanına katılmış ve ebediyen ölmüştür**" demişti.

1938 yılında tümüyle bastırılan isyanda 90 bin Kürt ölmüştü. İsyan bastırıldıktan sonra Dersim'in adı "Tunceli" olarak değiştirildi.

CUMHURİYET GAZETESİ VE KÜRTLER

1930 Ağrı İsyanı'ndan sonra Cumhuriyet gazetesinde Kürtler şöyle tasvir ediliyor:

"Bunların alelade hayvanlar gibi basit sevk-i tabiiilerle işleyen his ve dimağlarının tezahürleri, ne kadar kaba hatta abdalca düşündüklerini gösteriyor... Çiğ eti biraz bulgurla karıştırıp öylece yiyen bu adamların Afrika vahşilerinden ve Yamyamlardan hiç farkı yoktur."

16 Temmuz 1930 tarihli **Cumhuriyet gazetesinde** "Ağrı Dağı Harekatı Bu Hafta Başlıyor" başlığı altında şöyle yazıyor:

"Ağrı Dağı tepelerinde kovuklara iltica eden 1500 kadar şaki kalmıştır. Tayyarelerimiz şakiler üzerine çok şiddetli bombardıman ediyorlar. Ağrı dağı daimi olarak infilak ve ateş içinde inlemektedir. Türkün demir kartalları asilerin hesabını temizlemektedir. Eşkiyaya iltica eden köyler tamamen yakılmaktadır. Zilan hareketinde imha edilenlerin sayısı 15.000 kadardır. Zilan Deresi ağzına kadar ceset dolmuştur... Bu hafta içinde Ağrı Dağı tenkil hareketine başlanacaktır. Kumandan Salih Paşa bizzat Ağrı'da tarama hareketine başlayacaktır. Bundan kurtulma imkanı tasavvur edilemez."

("Ağrı Dağı Harekatı Bu Hafta Başlıyor", **Cumhuriyet**, 16 Temmuz 1930)

Gazeteci Yusuf Mazhar, isyan bölgesini gezdikten sonra kaleme aldığı "Ararat Eteklerinde" başlıklı yazı dizisinde şöyle diyor:

"Bunlar - tarihin şهادeti ile sabittir ki - Amerika'nın kırmızı derililerinden fazla kabiliyetli oldukları halde ziyadesiyle hunhar ve gaddardırlar... Dessas ve bedîf

hislerden, medeni temayüllerden tamamiyle mahrumdurlar. Bunlar asırlardan beri ırkımızın başına bela kesilmiştirler.

Siyasî ve medenî teşkilata istinad eden buradaki Türk köylüleri, hükümet ve idare nüfuzunun za'fa uğraması üzerine başkaldıran vahşi Kürt aşiretlerinin önünden ya kaçmışlar, yahut Kürtleşmişler de yalnız köylerinin isimlerini bırakmışlar.”

(Yusuf Mazhar, “Ararat Eteklerinde”, **Cumhuriyet**, 18 Ağustos 1930, sayfa: 3)

***

“Bunlar (**Kürtler**) ayrıkotu gibi sardıkları toprakta intişar eder fakat bastıkları yere zarar verir mahluklardır. Birçok yerlere hastalık sirayet eder gibi sonradan yerleşmiş ve asli ahalisini -aşiret teşkilatındaki kuvvet sayesinde - körletmişlerdir.”

(Yusuf Mazhar, “Ararat Eteklerinde”, **Cumhuriyet**, 19 Ağustos 1930, sayfa: 3)

***

“Bu **Kürtler** zahireyi değirmende öğütmeyi bilmezler. ... Bunlarda istiklal ve hürriyet hisleri temelinden mefkut ve ruhları izzet-i nefisten mütecerrittir. Bana bu sözleri söyleyen Kürt delikanlısı buralar Rusların işgaline uğrayınca hicret ederek on dört yaşından on dokuz yaşına kadar Gazi Ayıntap'ta yaşamış olduğu cihetle biraz insanı andırıyordu. Yoksa bunlar meramlarını, maksatlarını en basit mantikî kıyaslarla yahut en adi misallerle ifadeye kadir değildirlir.

Bu Kürt kitlesindeki karanlık ruhu, kaba hissiyatı, hunhar temayülatı kırmak mümkün olmadığına kaniim. Bunu uzun bir tekamülden beklemek bunların zaman zaman böyle isyanlar çıkararak yahut memlekette asayiş bozarak veyahut hırsızlık ederek hükümetin daima meşgul olmasına halkın mütemadiyen mutarrız olmasına sebep olur.”

(Yusuf Mazhar, “Ararat Eteklerinde”, **Cumhuriyet**, 20 Ağustos 1930, sayfa: 3)

Tarihin derinliklerinden bugüne doğru gelindiğinde sorunların kaynağı nasıl da gün gibi ortaya çıkıyor öyle değil mi?

Solun ‘ilerici ordu teorisi’nin açmazları (Aytekin Yılmaz)

Sunuş: *Türk Solu meselesine çok fazla değiniyoruz gibi görünüyor, ancak hem biraz balık hafızalı olduğumuz gerçeği ortada olduğu, hem de tarihimize dair yargılarımız çoğunlukla bilgiye değil ezbere dayandığı için, bir takım hususları tekrar tekrar vurgulamak gerekiyor.*

Genel olarak ‘Sol’un açmazları çok fazla, en temel anlamda sınıfsız bir toplum ütopyasının baskıcı bir rejim kurmadan nasıl oluşturulacağına dair bir fikri yok sol düşüncenin. Varsa da kimseyle paylaşmıyorlar, son derece ketumlar bu konuda. Sol düşünce giderek [sığlaşıyor](#)– ki öteden beri de antitez üzerine kurulmuş bir tez olmaktan başka bir forma girebilmiş değil.

“Keşke ‘Sol’un açmazları bu kadarla kalsa” diyor, Yüzleşme Derneği Koordinatörü Aytekin Yılmaz’ın Türk Solu’nun Ordu ile ilişkisine vurgu yapan yazısını dikkatinize sunuyoruz. TSD

AYTEKİN YILMAZ *Yüzleşme Derneği Koordinatörü*

Yazı başlığı komik, farkındayım. Ama Türkiye solunun önemli bir kesimi, bu teori etrafında siyaset yaptı ve yapmaya devam ediyor. Türkiye’de sol-sosyalist geçmiş 1920’lerden başlatırsak, bu teorinin çekim merkezi olduğu dönemleri anımsamakta yarar var. İster ulusalçı, ister sosyalist ya da anti-emperyalist sol diyelim, sonuçta bu teori etrafında siyaset yapan çevreler solda önemli bir ağırlığı ve etkisi olan çevreler.

Solda ordu merkezli siyaset yapanların en önde geleni Doktor Hikmet Kıvılcımlı oldu. Kıvılcımlı, 27 Mayıs darbesinden sonra Türk Ordusu’na tarihsel misyonlar yükleyerek bunun teorisini yaptı. Hatta 27 Mayıs darbesini olumlayarak “ordu kılıcını ortaya attı”

der. Böylece Demokrat Parti'nin (DP) kötü gidişatı 'ilerici ordu' tarafından durdurulmuş olur.

İLERİCİ ORDU TEORİSİNİN KÖKENLERİ

Kıvılcımlı'nın ordu teorisine geçmeden önce bir iki şeyi vurgulamakta yarar var. Doktor Hikmet Kıvılcımlı Türkiye Komünist Partisi (TKP) içinde önemli bir şahsiyettir. Çünkü Kıvılcımlı sadece siyaset yapan bir sosyalist değil, Türkiye'nin tarihsel ve güncel sorunlarına dair sıra dışı çalışmaları olan özgün düşünürlerinden biridir. Tarih Tezi, Tarih Devrim ve Sosyalizm, Kürt Sorunu üzerine yazdığı Milliyet ve Şark kitapları özgün çalışmalardır. Ayrıca Türkiye'deki 'Antika medeniyetler' üzerine kafa yoran, düşünce üreten önemli bir isimdir.

Bu çalışmaların çoğunu cezaevinde yaptı. Toplam 22 yıl mahpusluk yaşamış bir aydındır. Biraz incelendiğinde Kıvılcımlı'nın iki döneminden bahsedilebilir. Bu yazıya konu olan 'ilerici ordu teorisi', Kıvılcımlı ikinci dönemi dediğim 1950'lerden sonra geliştirdi.

Kıvılcımlı'nın ilerici ordu tezinin temellerini, fikrî kökenlerini İbn-i Halduncu yöntemle tarihe ve toplumsal mücadeleye yaklaşmasında bulmak mümkün. Kıvılcımlı, İbn-i Haldun ve Marx sentezini Türkiye ve Doğu toplumlarına uyarladı. Ama ordu teorisinin günahını daha çok İbn-i Haldun'un üzerine atmak daha isabetli olur.

NEDEN İBN-İ HALDUN

Çünkü İbn-i Haldun toplumların alt üst oluşları hakkında görüş ileri sürerken darbecidir. İbn-i Haldun'un bu darbeci teorisine göre; Doğu'lu toplumlar kendi iç dinamikleriyle bir üst dönüşümü yapamazlar. Bu yüzden bir toplum önce göçebelikten yerleşik yaşama geçer, sonra uygarlaşır ve devlet olur. Bu devletin ortalama ömrü 120 yıldır. Bu 120 yaşındaki devlet daha sonra çöküş aşamasına gelir. Çöken, yıkılan bu devlet kendi içinden bir yenisini yaratamaz. Bu nedenle dışarıdan henüz yıpranmamış zinde bir kuvvet olan barbarlar gelir ve yeni bir devlet inşa edilir. Bu böyle gider.

İbn-i Haldun bu barbar istilasını olumlu bulur. Çünkü önceki devlet yozlaşmıştır. Dışarıdan gelip bunu yıkan barbarların daha iyi bir devlet ve toplum inşa edeceğinden kuşkusu yoktur. Bu nedenle de Doğu'da tarihi ilerleten barbarlardır.

Hikmet Kıvılcımlı, önemli ölçüde bu teoriden yola çıkarak Türklerde tarihî yapanın ve kurucu öznenin ordu olduğunu vurgular. Türkler tarihte devletler kurmuştur ama bu kurucu özne her dönem 'eli kılıçlılar' anlamına gelen ordu olmuştur. Sosyal sınıfların devlet karşısında iradî bir güç olamadıklarını vurgular. Kıvılcımlı'ya göre bu sınıflar henüz tam devrimci bir dinamiğe sahip olmadığı için bu devrimci görevi yakın tarih içinde zinde güç dediği ordu yapar.

TÜRKLER'DE KURUCU ÖZNE OLARAK ORDU

Türklerin tarihinde orduyu tarihin ilerletici öznesi kabul eder. İbn-i Haldun'daki dışarıdan gelen barbarlar, Hikmet Kıvılcımlı'da içeriden bir güç olarak 'ordu' şeklinde karşımıza çıkar. O'na göre 1960'ların ordusu Jön-Türklüğün devrimci geleneğini temsil etmektedir. 27 Mayıs darbesini de ikinci Kuvva-ı Milliye hareketi olarak

değerlendirip kendi tarih tezine malzeme olarak kullanır. Tabii ki ilerici ordu özgürlüklerin temsilcisi anlamına da geliyor. Çünkü sol, terminolojide ilerencilik bütün olumlulukları kendi içinde barındırır.

Hikmet Kıvılcımlı'yı Türkiye solunun entelektüel birikiminde önemli bir örnek olduğu için aldım. Yoksa ki nüans farklılıklarla solun değişik çevreleri de, Türkiye tarihinde orduya olumlu hatta ilerici bir rol verir. Mahir Çayan için ordu anti-emperyalist mücadelede işbirliği yapılabilecek müttefik güçtür. Devrimde ise küçük burjuvazinin radikal kanadadır. TKP'nin ordu ile bir sorunu yoktur. Çünkü klasik Marksist teoride ordu, burjuvazinin silahlı gücüdür. Burjuvazi alt edilince ordu da hal olmuş oluyor.

Doktor Hikmet Kıvılcımlı'nın ileri ordu teorisi arızalı bir teoridir. Türklerin tarihinde ordunun kurucu özne olduğu kabul edilebilir. Ama ilerici, özgürlükçü değildir. Geçmişinde de değildi. Cumhuriyet tarihinde de değildir. Zira bu sorunlar yumağı haline gelen cumhuriyet, bu ordunun mirasıdır.

TÜRK SOLUNUN EN BÜYÜK YANILGISI

Solun en büyük yanılığı Türkiye tarihine ve gerçeğine Batılı klasiklerden öğrendiği şablonlarla yaklaşmasıdır. Oysa Türkiye tam Batılı bir ülke değildi. Marx-Engels düşüncesi Batı orijinliydi. Mesela Türkiye'de ordu, burjuvazinin silahlı bir gücü hiç bir zaman olmadı ama burjuvazi dahil bütün sınıflar ordunun gölgesinde pasif kaldılar. Geçmişte de böyleydi, şimdi daha çok böyledir. Türkiye'de siyaset, Genelkurmay Karargâhında rehin alınmıştır.

Orduya ilerici bir görevi yükleyen bir solun ne kadarı soldur? Bu gelenekten gelen sol gruplar, bu orducu teorilerle hesaplaşmadılar, bunu ayrıca tartışmak lazım. Halen darbeler söz konusu olduğunda solcuların birçoğu 27 Mayıs'ı özgürlüklerin koruyucusu olarak değerlendirip özgün bir yere, 12 Martı ise ayrı bir yere koyabilmektedir. Askerî darbelerle ilerici bir misyon yükleyen başka bir sol bulunmaz herhalde.

Sadece sol değil tüm sivil siyaset odakları ilkesel olarak ordunun siyaset yapmasına, siyasal alana müdahil olmasına karşı çıkmak zorundadır. Hiçbir gerekçe bunu gölgelememelidir. Türkiye'de orduyu merkeze alıp, ona muhalefet yapmayan sol ve sivil bir siyaset özgürlükçü olamaz. Günümüz Türkiye siyasetinde hiçbir sınıf ordu karşısında bir güç değildir. Hiçbir parti ordu partisi karşısında iktidar değildir. Bugün Türkiye'deki en güçlü parti, ordu partisidir. Bu siyasi bir parti gibi davranan Ordunun iradesi kırılmadıkça her kim iktidar olursa olsun değişen bir şey olmayacaktır.

SİVİL SİYASET TEORİSİNE İHTİYAÇ VAR

Bu nedenle her kim ki bu ülkeyi seviyorsa ordunun sivil siyaset üzerindeki tasallutuna muhalefet etmelidir. Türkiye'nin gelişme dinamikleri önünde en büyük engel muhafazakâr Kemalist siyasette direnen ordudur. Sivil siyasetteki kısır döngünün ve açmazların baş nedeni ordudur. Toplum iliklerine kadar kuşatmış her şeye karışmaktadır, toplumu biçimlendirme planlarıyla toplumu yönlendirmeye çalışmaktadır. Bir toplum için bu çok tehlikeli olduğu kadar büyük bir ayıp da olmalıdır.

Psikologlar uzun yıllar emir komuta altında yaşayan birey ve toplumların dumura uğradığını söylüyor. Dumura uğramış akıllarla yönetilen toplumlar lanetli toplumlardır. Türkiye bu lanetli konumundan bir an evvel çıkmalıdır. Bunun da yolu siyasetin sivilleşmesinden geçiyor...

İttihatçı katile hayran bir Deniz Gezmiş (Rasim Ozan Kütahyalı)

Sunuş: Türk Solu büyümek, adam olmak zorunda... Protestan bir arkadaşım "biz Katolik değiliz, koskoca bir Hıristiyanlık dinini Hz İsa'nın ölümüne sıkıştıramayız" demişti. Bizim Katolik solcularımız galiba bu yüzden Deniz Gezmiş gibi "çarmıha gerilmiş" kurbanlara sınımsız sarılıyorlar.

Gerek sitemizde gerekse diğer politik platformlarda Türk solunun kendini arayışını, "**içini neyle dolduralım?**" şeklindeki sorgulamaları ibretle takip ediyoruz. Geçmişte sola gönül vermiş insanlar kandırıldıklarını fark ettiler. Ama bir türlü bu yola veda edemiyorlar, heba olan gençliğin yasını tutamıyorlar.

Halksız bir "halkçı" parti ile, işçi sınıfı olmayan bir proleterya diktası umuduyla sol kurulamayacağı gün gibi çıktı ortaya. Odaları Marx kitapları, Nazım şiirleri,

Che posterleriyle süslü Katolik solcularımız yaşamlarını anlamlandırabilecek son simgelere tutunma çabası içindeler. Bunların başında ise idamlar ve işkenceler geliyor. "**Kurban edildiler, demek ki haklıydılar!**"

Eğer Deniz Gezmiş kazansaydı nasıl bir düzen kurulacaktı? Bu sorgulandı mı hiç?

Peki ne yapmalı? Onları acıları, pişmanlıkları ve depresyonlarıyla başbaşa bırakmalı mıyız? Hayır. Katolikler gizlice günah çıkarırlar. Bizim Katolik solumuz bunu alenen yapmak zorunda. Hem kendini bu depresyondan çıkarmak hem de Türkiye'ye borcunu ödemek için.

Deniz Gezmiş'i idama götüren sürecin muhasebesi Türk solu tarafından yapılabileseydi bugün yaşamakta olduğumuz bir çok dramı yaşamayacaktık. Son 6-7 yıl içinde kendini "solda" sayan dergi ve gazetelerin yaptığı Kürt, Ermeni, Yahudi, Hıristiyan düşmanlığı en fanatik ırkçı/dinci gazeteleri bile gölgede bıraktı.

Eğer solcu aydınlar liboş etiketi yeme, AKP'li sanılma korkusuyla sinmeselerdi, devlete, orduya sarılmasalardı olmaz mıydı? "Ne darbe ne AKP" sloganıyla darbeyi siyasi parti meşruluğuna yüceltmeselerdi olmaz mıydı? Bayrak ve şehit istismarı yapan ulusalcıların karşısına evrensel sol değerlerle, hümanist fikirlerle dikilebileselerdi Ogün Samast'ı katil olmaktan, Hırant Dink'i de katledilmekten koruyamazlar mıydı? En azından üzerlerine daha az kan sıçramaz mıydı?

Bir çok solcunun hedef tahtası haline gelen Rasim Ozan'a aslında teşekkür etmeleri gerektiğini düşünüyorum. Bu "pis" ama son derecede gerekli işi yapacak harbi bir solcu ekibin bir türlü kurulamaması da ayrı bir mesele.

MY

Deniz Gezmiş'in idolu İttihatçı katil Yakup Cemil!! (Rasim Ozan Kütahyalı)

Deniz Gezmiş ile ilgili mevzularda Türk solu çok hassas. Gezmiş bir tip aziz mertebesinde anılıyor. Gezmiş etrafında mitolojik/dinsel bir hale var. Aynı şey küresel bazda "Che" simgesi için de geçerli. Sosyalist hareketlerin anlam dünyasında tüm olumlu özelliklerin onlara atfedildiği destansı kutsal kahramanlar bunlar... Hem azizler hem de şehit...

O sebeple mesela Deniz'in kendi eliyle yazdığı kimi mektuplarını bile inkâr etmek isteyen bir eğilim oluşabiliyor. O mektuplardaki sözlerin "sahih hadis" olmadığı ispatlansın; uydurma olduğu biri tarafından kanıtlanınsın istiyor günümüz solcu ruh halı...

O sebeple bana yine bir dolu mektup geldi. Telefonumu bulup arayan okurlarım oldu. Ki bunlar bana küfreden değil, genelde sempatiyle bakan okurlar... "Deniz kendine hiç Kemalist dememiştir, yok böyle şey" diyor birçoğu... Oysa bu konular bayağı yazıldı, konuşuldu. Fakat insan zihni istemediği şeyleri unutmak istiyor. Mayıs ayındaki yazımda alıntılanmışım. Anlıyorum ki ihtiyaç var. Deniz'in 16 Ocak 1971 tarihli babasına yazdığı mektubu yeniden alıntılıyorum. Mektup "sahih"tir...

"Baba, sana her zaman müteşekkirim. Çünkü Kemalist düşünceyle yetiştirdin beni. Küçüklüğümde beri evde Kurtuluş Savaşı anılarıyla büyüdüm. Ve o zamandan beri yabancılardan nefret ettim. Baba biz Türkiye'nin 2. Kurtuluş savaşçılarıyız. Elbette hapselere atılacağız, kurşunlanacağız da. Tıpkı 1. Kurtuluş savaşında olduğu gibi. Ama bu toprakları yabancılara bırakmayacağız. Ve bir gün mutlaka yeneceğiz onları..."

Gezmiş mektubun devamında mevcut iktidarın ve diğer tüm partilerin de Kemalist çizgiden saptıklarını ve tek gerçek Kemalist muhalefet olarak kendilerinin kaldığını anlatıyor babasına...

Gezmiş ailesinin de önce İttihatçılığa sonra da Kemalizme bağlı bir aile olduğunu söyledim. Zaten bunu Gezmiş'i belli ölçüde tanımış herkes bilir. Gezmiş'in yakalandığı dönemde Türk devlet zihniyeti Gezmiş'i karalamak için tipik iğrenç taktiklerine başvurur. Aslen Erzurumlu olan Gezmiş'in köken olarak Ermeni olduğu iddia edilir. Gezmiş'in babası Deniz'e yazdığı mektupta bu meseleye de değinir...

"Sana Ermeni demişler. Sen de it ürür kervan yürür demiş geçmiştin. Bana sorsaydın; Anne tarafından deden, Balkan savaşına askeri lise öğrencisi olarak katılmış, Kurtuluş Savaşında yaralanmış ve İstiklal Madalyası almış şerefli bir subaydır. Baba tarafından deden şimdi seni Ermenilikle itham eden zibidilerin varolması için Sarıkamış muharebesinde Moskof Ordularına karşı savaşırken esir düşmüş ve üç yıl Sibiryaya ormanlarında işkence çekmiştir. Sen bilir misin Gezmişoğulları, Birinci Dünya savaşında on altı şehit vermiş bir ailedir. Babanın üç dayısı Erzurum'un geri alınmasında Ermeniler tarafından şehit edilmişti. İşte sen bu biçim Ermenisin(!)..."

Görüldüğü gibi Cemil Gezmiş'in de oğluna dair dezenformasyon bilgi yayanların zihniyetinden bir farkı yok. Onun için de Ermeni imgesi iğrençliği simgeliyor. Bu "iğrenç" Ermenilere karşı savaşmış olmakla övünüyor ve oğluna nasıl bir aileden geldiğini gururla hatırlatıyor. Deniz'in de babasının onu bu yetiştirme tarzıyla nasıl övündüğünü ve babasına nasıl şükran borçlu olduğunu biliyoruz...

Gezmiş'in kafasındaki temel kurgu da o anlamda ailesinden devraldığı İttihatçı ve Kemalist zihniyetle birebir bağlantılıdır... Bu kurguya göre; Gezmiş'in dedeleri 1. Kurtuluş savaşçılarıydı, Deniz'ler de 2. Kurtuluş savaşçıları... Deniz'lerin dedeleri ilk kurtuluş savaşında bu toprakları yabancılara bırakmamıştı... Deniz'ler de nefret ettikleri yabancılara bu toprakları bırakmayacaklardı... Yani mesele sadece Deniz'in böyle bir aileden gelmesi değil, bu aile geleneğine aynı zamanda sahip çıkması... Kafasındaki devrimci-milliyetçi ideolojisini bu temel üzerinden kurgulaması...

Bu bağlamda ailesinden devraldığı siyasal geleneğe/zihniyete mesafe almış enternasyonal Marksist bir gerilla da değildir Gezmiş...

Geçen hafta Gezmiş ile aynı dönemde hapis yatmış, dönemin devrimci bir aktörünün tanıklığına yer verdim... Bu tanık şaşırtıcı olmayan biçimde Gezmiş'in İttihat-Terakki partisini çok büyük bir benimseyişle andığını ve bir ismi idol olarak gördüğünü belirtiyordu...

İttihatçılar içinde de Deniz'in idol olarak gördüğü isim tıpkı kendi gibi gözükara bir kişiydi. "Vatan" ve "Millet" aşkı için, inandığı ideoloji için ölmeyi ve öldürmeyi göze almış bir isimdi. Nitekim o isim "yeri gelince" bir Harbiye Nazırını hem de makam odasında şakağından vurdu. "Zamanı gelince" de hizmet ettiği kuvvet tarafından kurşuna dizildi ve öldürüldü. Bu hikâye tanıdık geliyor değil mi?

İsimler değişiyor ama yaşananlar ve zihniyet aynı bu topraklarda maalesef...

Evet, o isim Yakup Cemil'di...

Türk Solu Yine Yolu Kaybetti! (Ferhat Kentel)

Bugün 'sol' adına konuşan kesimler arasında, Marksizm'den, işçi sınıfından, devrimden, sosyalizmden, emperyalizmden bol miktarda dem vuran, savaşkan bir üslûba sahip bir kesim var. Bu kesim Türkiye'de şimdiye kadar hâkim olmuş sol geleneğe de büyük ölçüde sorgusuz sualsiz sahip çıkıyor; geçmişi, geçmişin acılarını, kahramanlıklarını yüceltiyor; yaşanan acıları, verilen şehitleri adeta sürekli kurucu bir efsane olarak üretiyor. Ve o hareketin içindeki, başta otoriterlik ve tekçi düşünce olmak üzere bol miktarda başarısızlık hikayesini sorunsallaştırmıyor; kendi üzerine düşünmeyi, kendine eleştirel bakmayı pek düşünmek istemiyor (bazıları 'geleneğe' öyle bir sahip çıkıyor ki, Stalin'in eleştirilmesine bile tahammül edemiyor, gazetesinde basıyor sansürü). Genellikle başarısızlığı kendi dışındaki nedenlere -emperyalizm, faşizm, burjuvazi, 'halkın teoriye uymaması' ya da 'içimizden çıkan'

oportünistler, revizyonistler, hainler, işbirlikçiler- bağlıyor.

Kendine hayran, kendini herşeyden çok mühimseyen, değişmeyen dilini fetişleştiren bu kesim, heybetli ve gümbür gümbür bir terminolojiyle konuşmasına rağmen, o heybete uygun bir faaliyet (işçi sınıfı içinde örgütlenme, kitlelere ulaşma ve onları 'bilinçlendirme' vb) içinde görünmüyor (tabii, bizim göremeyeceğimiz, bugün çok illegal düzeyde süren ama yarın öbür gün devrime yolaçacak faaliyetleri olabileceğini teslim ediyorum). Böyle bir faaliyet ve güce sahip olmamasına rağmen, şimdilik 'sol' tanımını esas olarak bu kesimin etiketi olarak varlığını sürdürüyor. Ama sadece 'şimdilik'...

Bu kesim, herkesin çok iyi bildiği gibi, çok önemli bir niceliksel güce sahip değil (genel seçimlerde yüzde sıfır virgül sıfır sıfır bilmemkaçlık oy oranlarını değil, daha çok anlattıklarını 'duyan' insan sayısını kastediyorum); ama 'sol dili' tekeline alma konusunda göstermiş olduğu gayret ve başarı bakımından, 'niteliksel' olarak, önemli bir yer tutuyor. Daha doğrusu, bu dil aslında Türkiye'deki egemen resmi dilden bağımsız değil ve 'sol' adına konuşanlar sayı itibarıyla çok olmasa da, onların sahip olamayacakları kadar güce sahip başka kesimler zaten o dilin ebeveynini, 'orijinalini' toplum üzerine dayatıyorlar. Yani etiketinde büyük harflerle 'SOL' yazan bu kesim, sola gönül vermeye çalışan (acil ihtiyaçtan dolayı) insanlardan başka kimseye sesini duyuramasa da, çok daha güçlü bir kesim onun konuşup da yapamadığını zaten yapıyor.

Bu ebeveyn ve yavrusu 'sol', klasik modernitenin ürünleri... Dünyaya ve insanlığa hâkim olup, sahip oldukları bilgi paketi ve bilim silahıyla geleceği kendi istedikleri doğrultuda inşa edebileceklerini düşünüyorlar. Ancak dünya, ne bizim 'sol'un, ne onun ebeveyninin ne de o ebeveynin taklit ettiği büyük-ebeveynin zannettikleri ve kontrol altına alınabilecek zavallı bir dünya olmadığını giderek daha çok gözlerimize sokuyor... Çünkü o dünyanın ve o insanlığın hayalleri, 'biz ve fethedilecek olanlar' şeklindeki basit ikili formüllere sığamayacak kadar karmaşık; çok daha total ve tecrübe dolu...

Modernist ulus-devletin altındaki toplumun temellerinde, farklı köşelerinde, farklılaşmış biçimde süren dinselliklerin, kültürlerin taşıdığı ve adeta toprağın altında görmeyen ama hisseden köstebek hareketleriyle biriken tecrübe modernliğin, onun yerli versiyonunun ve onun 'sol'unun ikili kutuplaşmalarını sorguluyor. Dünyada kartezyen düşüncenin köklerine kadar uzanan, ulus-devletlerin ortaya çıkmasıyla somutlanan; Türkiye'de ise 20. yüzyılın başından beri modern ('çağdaş') kimliklerimize ve dilimize yerleşen 'modern ve geleneksel', 'rasyonel ve irrasyonel', 'kamusal alan ve özel alan' ya da 'ilericilik ve gericilik' gibi bu ikilikler yerine, başka bir 'düşünme yolu'nun da mümkün olduğu ortaya çıkıyor.

Bu ikilikleri reddeden ve içiçe geçişlere izin veren karmaşıklık bizim 'sol'un ve ebeveynlerinin kafasını karıştırıyor. Bu hiç de iç rahatlatıcı ya da güven verici bir durum değil; çünkü her şeyden önce, o zamana kadar 'ötekiler' karşısında en meşru ve en güçlü dile sahip olma iddiasındayken, bir anda, teoriye göre 'değiştirilmeyi bekleyen' kesimler "bırak bu kibiri!" diye ayaklanıyorlar... Bir anda, her şey ters yüz oluyor... Düne kadar, örgütlenecek, bilinçlendirilecek olan yığınlar bambaşka bir yolda yürüyüşe çıkıyorlar, apoletli-apoletsiz her türlü toplumsal mühendislik meraklısının ellerinden kayıyorlar...

Hayatın ikiye bölünemeyeceğini; bir tarafta bilenler, diğer tarafta bilmeyenler diye bir ayrımın artık mümkün olamayacağını gösteren karmaşıklığa karşı karşıya kalmak, bu kesimler için ağır bir travma... Damdan düşmek gibi bir şey... Umut bağladığınız, elde etmek için binbir dil döktüğünüz insanın başkasına aşık olması gibi bir şey... Kendinize atfettiğiniz bütün yakışıklılığınıza, güzelliğinize, bilgi ve görgünüze rağmen, elin serserisinin ya da süprütüsünün aşkınızı elinizden alması gibi bir şey... Ve acıklı son; sabit bir fikre takılıp kalmak: suçu 'bir kandırana', 'elde eden alçağa' atmak... Sadece 'pasif bir bekleyen' olarak algılanan o aşkın aslında bambaşka duyguları, hayalleri olduğunu düşünmemek... Derin bir nefret beslemek, aklını

kaybetmek... Avare aşıklar gibi, sokaklarda mezarın dilini kendi kendine konuşarak, "Makber"i, "Öürsem kabrime gelme, istemem"i tekrar tekrar söyleyerek...

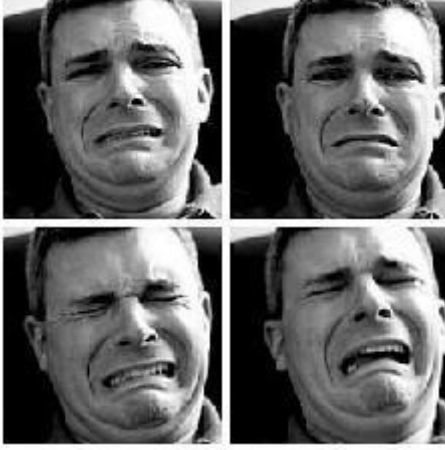
Aslında 'sol'un 'elde edemediği' o aşk, 'elde edilebilecek' bir şey değil; çünkü o elde etmeye çalışıldıkça elden kaçan bir aşk... Tersine onu elde etmek demek aslında aynı zamanda elde edilmeyi kabul etmek demek. Fethetmek değil, fethedilmek için duyurgalarını ve hücrelerini açmak, onun içeri girmesine izin vermek demek...

Bugün yeni bir solun önünde duran mesele, ikiye bölerek, böldüğü parçalardan 'gereksiz' olanı dışarıda bırakarak ve geride kalanı homojenleştirerek yol almış olan modernleşme projesi ve onun bütün yavrularıyla hesaplaşmaktır. Ve bugün olup bitenlere kafası basmayan modernist zihniyet için 'sorun' yaratan hayatlar aslında yeni ifade ve duyarlılıkların icadı için zengin bir olanak sunuyor.

Artık ikna edemeyen, çözülen bir modernleşmeci mantık ve esiri olduğu kurgulardan çıkamayan onun 'sol' versiyonu işlemiyor. Ancak, sınırlarda müzakere edilen gündelik hayatın çoğulluğu ve karşılaşmaları içinde başka bir mantık işlemeye devam ediyor. Bu mantık hem ayrıştıran ve bölen laikçi ve milliyetçi / ulusalcı modernist hegemonya karşısında hem de kültürel sembollerin otoritarizmine karşı muhalefet dinamiklerini inşa ediyor.

Farklı kültürel grupları, farklı referanslarla işleyen hayat tarzlarını, binbir biçimde altta kalanları duyma ve anlama konusunda yetersiz kalan klasik 'sol' anlayıştan farklı olarak, 'dışarıda' kalanların ya da en iyi ihtimalle 'arada' görünenlerin, aslında 'hem içeride hem dışarıda' olanların yaşadığı tecrübelerle zenginleşen, esnek ve demokratik düşünebilen yeni bir sol, sadece dünya ölçeğinde değil; Türkiye'de de giderek 'medeniyetler savaşı' görünümüne bürünen çatışmalara sağaltıcı cevap ve çözümler getirme potansiyeli taşıyor.

Solda Kafa Karışıklığı Sürecek (Sever Işık)

” Tarihsizlik’ ve ‘geleneksizlik’le malul bir hareket olan sol, bir ‘halk edinmeyince’ bir devlet/lu edinmeye çalıştı. Çözüm olarak kendini iktidara eklemeye, iktidar ise solu devşirmeye çalıştı. Bu ironi ve trajedi solu Kemalizmin sinesinde kendisine gelecek aramaya; onun perspektifi ve ideallerini ödünç alamaya ve temellük etmeye götürdü. “

SI

Sol Kemalizm’in ‘mütemmim cüzü’dür

Bu topraklarda sol, kendisini Batılılaşmanın ‘mütemmim cüz’ü olmaktan kurtaramadı. Kemalizmin, daha radikal modernleşmeci bir versiyonuna dönüştü. Kitleleri kucaklayacak ‘sahici’ ve ‘yerli’ bir söylem ve program geliştiremediği için Türk siyasi hayatında ‘sağ’a oranla, bir özne olarak sol hiçbir zaman varolmadı/ varolamadı ve sürekli ‘ertelenmiş bir umut/ütopya’ olarak kaldı.

Solu, Türk modernleşmesinin/Batılılaşmasının muzaffer tarzı olan Kemalizmin/Türk devriminin bir modu/kiyi olarak okunduğunda; cumhuriyet tarihindeki konumu, ifa ettiği görev, yaşadığı ‘kırılma’lar ve iç gerilimleri daha anlaşılır hale gelir. Türk solu, Kemalist modernleşmenin sol veçhesi olarak, Kemalist önermeleri ve modernleşme mantığını en uç noktaya taşıyarak onun içinde mündemiç bulunan anlamları somutlaştırmaya çalıştı. Sonuçta ‘ilkel geleneğin/dinselliğin’ tasfiyesi için Kemalist safta ‘kılıç kuşandı’. Bu solun önünde duran en ‘acil devrimci görev’di. Çünkü inkılaplar, ‘tarihini tekerlerini’ ileriye doğru döndüren ‘ilerici ve devrimci hamleler’ idi.

Zorunlu değişim projesi olan inkılaplar, toplum trenini içinde bulunduğu geçmişin 'karanlığından' 'muasır medeniyet seviyesine' taşıyacak birer lokomotif.

KEMALİST MODERNLEŞME SORUNU

İşte, ilerleme/modernleşme/Batılılaşma yolunu tıkayan engellerin neler olduğu ve bunların tasfiyesi konusunda yapılan ittifak solun Kemalist modernleşme programına eklemeli olduğu noktadır. Bu eklemeli ile beraber sol kemalizmin ideallerini temellük ederek onunla birlikte 'iş tutma'ya başlamıştır.

Sol, bu 'ilk buluşma' anından sonra Kemalizmin evinde 'ikamet etme'ye onun penceresinden olaylara bakmaya ve perspektif geliştirmeye çalışmıştır ki; bu durum, bu 'konumlanma' solun yerleşik iktidar ile olan ilişkisinin ironik ve anakronik mahiyetini açıklar.

Tarihsizlik' ve 'geleneksizlik'le malul bir hareket olan sol, bir 'halk edinmeyince' bir devlet/lu edinmeye çalıştı. Çözüm olarak kendini iktidara eklemeye, iktidar ise iktidar ise solu devşirmeye çalıştı. Bu ironi ve trajedi solu Kemalizmin sinesinde kendisine gelecek aramaya; onun perspektifi ve ideallerini ödünç almaya ve temellük etmeye götürdü.

Sol, batılı ve modern bir proje olarak, 'cebrî dönüşüm süreci'ne katılınca doğal, ve tabii ki trajik, olarak halk ile karşı karşıya geldi. Sol 'jakoben bir aydınlamacılığın' sonucu olarak halka yaslanmayı değil, 'karanlıktaki halk'ı değiştirmeyi/dönüştürmeyi tercih etti. Ve 'halka rağmen halkçı' bir noktaya geldi; tıpkı Kemalist halkçılık ilkesinde olduğu gibi. Bu ilke halkı ve halka ait olanı esas almayı ona yaslanmayı değil, bilakis halkı ve onun değerlerini dönüştürmeyi esas alır. Burada halkçılık, halkı savunmak değil, 'ahaliye' doğru yolu göstermek demektir. Çünkü Kemalizm, aydınlamacı karakterinin doğal sonucu olarak halkın aklen olgunlaşmadığını, kendi başına bırakıldığında doğruyu bulamayacağını varsayıyordu.

Bir elit ideolojisi olarak sol, halk ile bütünleşemeyip halksız kaldığında 'erk özlemi' içinde gözlerini tepeye dikti bu da onu cuntalaştırdı. Ve halka yabancılaştırdı. Devrim geciktikçe hırçınlaştı ve yabancılık daha da derinleşti. Sonunda sol, 'ulusalcı ve orducu' olmaktan kurtulamadı. Zaten bahsettiğimiz dönemde sol için 'cici demokrasi' 'out' iken; stalinizmist otoriteriyenliğin örtük ifadesi olan 'demokratik merkezîyetçilik' 'in' idi.

Başlangıcından itibaren Türk siyasal hayatının 'logos spermatikos'u olan Kemalizm tarafından koşullandırılan solun Kemalizm ile ilişkisi oldukça eskiye, solun 'genesis'i denebilecek döneme kadar uzanır. Kemalizmi ilk sistematize girişimi TKP geleneğinden gelen kadrocular tarafından gerçekleştirildi. Moskova ve komintern'nin de onayı ile sol 'millî kurtuluşu/antiemperyalist bir ideoloji' olarak tanımladığı Kemalist devrimi destekledi.'Devrim' karşıtı muhalefeti ise, 'gericilik' ve 'emperyalizme/işbirlikçiliğe bulaşmış feodal, karşı devrimci başkaldırlılar' olarak değerlendirip resmi görüşü/akideyi tahkim etti.

SOL ULUSALCILIKTAN KURTULAMADI

60'lı yılların konjonktüründe YÖN dergisi çevresinde toplanan sol aydınlar 'Retrospektif bir Kemalist okuma' ile resmi akideyi yeniden aktüalize ettiler. Bu güncellemede ulusalcı, devletçi devrimci bir eylemsellik/militarizm baskındı. YÖN'cü tezler 68 kuşağı tarafından uygulamaya konuldu. 'ulusal sosyalizm' ve Milli Demokratik devrim tezleri'nde ulusalcılık/milliyetçilik gramer olarak yer aldı. 68 kuşağı için sol, sadece 'lügat'ti. Bugün sol dilin vurgularına ve 68 'den neler kaldığına baktığımızda uçup gidenin ne olduğunu görürüz. Sol, ulusalcılık ile hala tam anlamı ile köprüleri atabilmiş ve özerkleşmiş değil.

Sol, özerkleşip özgürleşemedi; çünkü, eşitlik ve adaleti temin etmekten çok 'devrim ilkeleri'ni yaşamaya ve yaşatmaya zaman harcadı. Yabancılığı aşıp uğruna savaştıkları halk ile tanışamadılar. Zaten tüm sorunda, burada, tanışma anında, başlamıyor muydu?

Etnik Türk solu ve “Gerçek sol” (Rasim Ozan Kütahyalı)

Daha evvel de yazdım,bugün Türkiye’de olan sol,büyük oranda etnik olarak sadece Türklere,yaşam tarzı olarak sadece laiklere hitap edebilen cemaatçi ve cemaat-içi bir siyasal akımdan başka bir şey değildir...

Biliyorsunuz,bizde sağ-milliyetçiler dahi sürekli “Etnik Türk milliyetçisi değiliz” deme ihtiyacı hissederler.Alenen ırkçı olan sağcılar bile öyle der durur.Sol-milliyetçiler ise bu “tabu”yu da yıktılar.“Emperyalizmin maşası” Kürtlere ve Ermenilere alenen nefret kusup,etnik Türkizm yapan ve bununla da gurur duyan ulusalcı-sol çevreler var.

Bu ulusalcı-sol çevrelerin ne olduğu belli,kendilerini gizlemiyorlar.Hrant katledildiği zaman “Türkiye bir düşmanını kaybetti,hoş gidişler ola” diye yazmaktan bile çekinmediler.Üzülmediklerini alenen ilan ettiler.

Söylemlerini inceleyince görüyorsunuz ki bu ırkçı duruşları onların dünyasına “sağcılık”tan falan sızmamış.Yüzde yüz Türk sol geleneği tarafından üretilmiş söylemler ve argümanlar üzerinden gidiyorlar.Üçüncü dünyalı sol birikimin zeminini aynen benimsiyorlar.Gezmiş ve Guevera ikonlarına adeta tapıyorlar.O dil üzerinden ciddi oranda sol-kökenli Türk ve laik insan malzemesini ikna edebiliyorlar...

Aynı zemine basan,aynı politik figürleri kutsallaştıran,aynı üçüncü dünyalı sosyalist dili benimseyen ama asla ve asla ulusalcı olmadığını,sonuna kadar evrensel,özgürlükçü ve demokrat olduğunu iddia eden bir sol daha var Türkiye’de...

Enternasyonal duruş sahibiyiz diyen ama kendi ülkelerindeki etnik çeşitliliği bile kuşatamayan bir sol bu...Hele Ergenekon sürecinde aldıkları pespaye tavırlardan

sonra tamamen “Etnik Türk solculuğu” denebilecek bir zavallı pozisyona düşen bir sol...

Sebebi ise çok açık...Şu yaşadığımız süreçte hiçbir Kürt işçi “Bu emeğin kavgası değildir,bu kirli kavgada ben yokum” demiyor ve asla da demez!Hiçbir Ermeni emekçi “Ergenekon efsanedir,bu kapitalizmin iç kavgası,bu süreçte üçüncü cephe açmak gerekir” demiyor ve asla da demez...Bu ülkede yaşayan Kürtler,Yahudiler,Ermeniler,Rumlar yani etnik olarak Türk olmayan tüm belirgin topluluklar,bu sözde evrenselci sol palavralara kanmaz...

İşte bu sol duruşun kümelendiği temel yayın organı olan *Birgün* gazetesinin merhum Hrant Dink’i “Ermeni” olması dolayısıyla kovduğuna dair iddia geçen hafta getirildi.Tabii ben hiç şaşırmadım.Bu sol için tüm Gayrimüslim cemaatler hatta Aleviler ve Kürtler araç niteliğindedir... “Sosyalist devrim” denilen nihai hedefe varmak için yanlarındaysa bu cemaatler,o zaman sorun yok...Bu cemaatlerin hak ve özgürlükleri de promosyon olarak savunulur o zaman.Tabii bu promosyon da “devrim”e kadar,sonrası ne olur bilinmez. “Devrim”den sonra da büyük öncülerini Lenin’in dediği gibi omlet yapmak için harcanacak yumurtalar olabilirler.Daha doğrusu her insan “omlet için yumurta” olabilir bu kafa için.Tek kutsal vardır,o da sosyalist devrim.Geri kalan herşey bu nihai hedef uğruna işlevsel ve araçsal niteliktedir...

Hele ki Ermeniler ve Kürtler gibi topluluklar “dinci,gerici,neo-liberal” çevrelerle(yani İslami kesim ve liberallerle) en ufak bir temas halindeyse,onlarla da ortak bir dil üretebilirmiyiz diye bir arayıştarsa söylenecek söz bellidir... Kovun bu Ermeni’yi,Kürd’ü,Yahudi’yi,Dönme’yi,Süryani’yi v.s...Kovun gitsin...

Haklar ve özgürlüklerin özsel ve vazgeçilmez bir ahlaki değer oluşu,başkasından beslenerek ve onu anlamaya çalışarak yaratılacak,birlikte kurulacak demokrat bir ilişki tipi bu zihniyete tamamen yabancısıdır...

Dahası gelin kimse kendini kandırmasın bu dandik etnik Türk sol örneğini bir yana bırakalım;Özgürlükçü ve demokrat bir duruş,Batılı sol geleneğin dahi entelektüel köklerine,solun entelektüel tarihinin anadamarlarına yabancısıdır.Şu “gerçek sol” mavralarından da sıkılan yok mu hala?Hangi gerçek sol? *New Left Review* mi *Monthly Review* mi gerçek solcuymuş? Castro’ya methiyeler düzen,Chavez’i insanlık için umut ışığı gören bu zihniyet “gerçek sol” mu bilemem ama neresi özgürlükçü neresi demokrat bu kafanın?Hala “Bizim Türk solu tu kaka ama Castro-Chavez bambaşka” diyenlerden misiniz? Zihniyetsel özlerinin aynı olduğunu hala görmüyormusunuz? Bizim gazetede bile bu körlüğü sürdürenler hala var mı? Yok diyemiyorum açıkçası...

Ayrıca sosyalizm ile milliyetçilik ideolojisinin köklerinden gelen ortaklıklar,karşılıklı “hayırhah bakış”lar solun anadamar tarihinde olmayan bir şey midir?Sosyalizmin çöküşünün ardından Milosevic,Tudjman,Kravchuk gibi sosyalist liderler,Kıbrıs’ta AKEL,Yunanistan’da eski “dış” komünist partisi bir gecede milliyetçiliğe kapağı atmamış mıdır?

Ey Halil Berktaş hoca,yeniden anladım ki sen tüm Türkiye soluna çok ama çok lazımsın...

40 yıl sonra... yeniden 68 (Ferhat Kentel)

Genellikle içinde yaşanılan zamanda değişim ve beraberinde gelen sorunlar sizi aşıyorsa, yeni durumları anlamak için kelimeleriniz yetersizse eskiyle idare edersiniz. Yeninin gücü karşısında eksikliğinizi ve ezikliğinizi eski kelimelerinizle gidermeye çalışırsınız. Çaresizliğinizi sık sık geriye, efsanelere, efsaneleştirdiğiniz geçmişinize dönerek örtmeye çalışırsınız. O geçmiş aslında çok karmaşık bir gerçeklikler bütünü olmasına rağmen, o karmaşıklığı bugünkü ihtiyaçlarınıza en uygun şekilde basitleştirir, gerçekliğin sadece bir cephesini 'gerçek' olarak ilan edersiniz. Sonuç olarak yaptığınız şey, aslında soluğu kesilen eski bir yapının ya da dilin sadece yeniden üretimine katkıda bulunmaktan, o yapıyı kutsallaştırmaktan başka bir şey değildir.

Bugün Türk tarihi üzerine, Atatürk üzerine sürdürülmeye çalışılan dil, böyle bir çaresizliğin ve basitleştirmenin ürünüdür. Bu dile göre, tarih çok farklı insanların, görünmez kılınan, yenilmiş olan insanların hikayeleri değildir. Karmaşık ilişkilerin, ittifakların, öngörülmeyen sonuçların, zaman içinde başkalaşan, farklı tezahürlere bürünen siyasal ve toplumsal hareketlerin tarihi değildir. Buna karşılık, yeni olanın karşısına koymak için kutsallaştırılarak dondurulmuş bir tarihtir. Bu tarih dili, bu tarih boyunca kazanmış olanların, üstün gelmişlerin dilidir; iktidarın dilidir...

Her dönemin söylemi ya da kurgusu, bir önceki dönemin karmaşıklığının üzerine yerleşmiş olan, her şeyi sabitleştirmeye çalışan bir kurgudur. Bu kurgu geriye dönüp, geçmişini yeniden yazan bir kurgudur. Ancak bu kurgu bütün iddiasına, bütün çabalarına, bütün ikna teknolojilerine rağmen, herşeye hâkim olamaz. İktidar ilişkilerini saklayan bu kurgunun içinden yeni sesler çıkar, direniş çıkar. Sabitleşmiş iktidar dili bu direnişle, yeni pratiklerle başa çıkamaz; kelimeleri yetmez... İşte

muktedir olanlar bu yeni durumlara kendilerini adapte edip, yenilenemezlerse sahip oldukları dilin 'tek dil', 'tek gerçeklik' olduğunu dayatabilecek kutsallaştırma operasyonlarına girişirler...

İşte yeniyi anlayamayan ve eskiyi kutsallaştıran bir iktidar dili olarak kemalizmin gölgesindeki, 'Türk 68'inin bugün sorgusuz-sualsiz kutsallaştığı bir dilin sahipleri tam da böyle bir operasyon içindeler... Geçtiğimiz haftalarda katıldığım bir "Siyaset Meydanı" programına damgasını vuran, 'bugün' ve 'yeni' karşısında çaresiz kalan, kelimeleri yetmediği için 68'i kutsallaştıran dil tam da böylesine 'eskiye' sığınan bir dildi...

Söz konusu program, on yıllık dönemlerin geride kalmasıyla, bir bakıma yeniden devreye giren 'hatırlama' pratiklerine bağlı olarak bütün dünyada ve Türkiye'de de yeniden güncellenen 68 anlatısının en muhafazakar yorumunun hâkim olduğu bir programdı. Avrupa'daki 68 hareketinden farklı olarak Türk 68'ine ve sonrasına nasıl darbeciliğin ve şiddetin dilinin hâkim olduğu yönünde benim dile getirmeye çalıştığım görüşler, bir anda salonda bulunan '68'lilerin' neredeyse tamamı tarafından 'yanlış bilgi' olduğu gerekçesiyle hızla savuşturuldu... Ancak ilginç bir şekilde, bu 68'liler, şiddete bulaştıklarını kesin bir dille reddederken, bir yandan o dönemde herkesin nasıl bir anda bellerinde silahlar görülmeye başladığını, üniversitenin duvarlarındaki kurşun deliklerini anlatıyorlar; diğer yandan da program sırasında, içinde 'savaşların', 'siperlere dayanmaların' geçtiği marşları terennüm ediyorlardı! Etkilendikleri okumalar arasında Doğan Avcıoğlu'nun Yön dergisinin baş köşeyi işgal ettiğini anlatıyor; Avcıoğlu'nun 'zinde kuvvetler' ve askerlerle işbirliğiyle yapılacak 'devrim-darbe' stratejilerini hatırlatıyorlardı...

Kuşkusuz, Türk 68'i sadece Doğan Avcıoğlu ve benzerlerinin ve de o gün 'Siyaset Meydanı'na katılanların çoğunluğunun darbeci ve cuntacı zihniyetleriyle anlatılabilecek bir dönem değildi. Ancak Türk 68'inin zaman içinde izlediği güzergaha bu çizgi damgasını vurdu.

1968'e doğru gelirken, bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de genç kuşaklar taleplerle sokağa çıktılar. Dünyanın, özellikle Avrupa'nın çeşitli kentlerinde gençler sanayi sonrası toplumun sıkıntılarını üzerlerinde taşıırken, Türkiye'de gençler sanayileşmenin ve ona bağlı kentleşmenin, sınıfsallaşmanın sorunlarıyla içiçeydiler. Türkiye'de gençler adaletli bir toplumsal değişim, değişim içinde söz sahibi olma gibi arzularla isyan ederken içinde yaşadıkları toplumun, 27 Mayıs gibi askeri bir darbenin ve daha da önemlisi Türkiye'nin yukarıdan aşağıya otoriter modernleşme tarihine damgasını vurmuş olan kemalizmin dilinden bağımsız değillerdi. Adalet ve özgürlük gibi taleplerini anlatmaya çalışıyorlar, ancak bu taleplerini, içinde yüzdükleri, onları da biçimlendiren bir hâkim dil vasıtasıyla anlatabiliyorlardı. Ama onların taklit ettikleri dilin 'gerçek' sahibi muktedirler, kemalist de olsa, "isyan"a tahammül edebilecek bir niteliğe sahip değildi. Gerillacılık yapan, halk kurtuluş orduları, kurtuluş cepheleri kuran bu gençleri acımasızca büyük bir şiddetle kırdılar; büyüklerin şiddeti küçüklerin kahramanlığını ve şiddetini ezdi geçti...

Ancak Türkiye ve sol şemsiye altındaki gençlerinin 68'den itibaren şiddet sarmalına girmeleri, 68 kuşağının içindeki farklı renkleri görünmez kıldı. En güçlü şiddet potansiyeline sahip ordu ve cuntacı-darbeci girişimlerle zaman içinde aralarına mesafe koymuş olsalar bile, daha sonraki kuşaklara bir miras olarak aktarılan şiddet

yoluyla iktidarı ele geçirme niyeti, 'iktidar namlunun ucundadır' sloganıyla yoluna devam etti. Niyetleri ne olursa olsun (kontrgerilla ve faşistler karşısında meşru savunma, insanların hakça yaşadığı sosyalist bir toplum için devrim vb.) toplumda şiddetin yeniden üretilmesinde 68 kuşağının hâkim dili pay sahibi oldu. 'Sağ'ından 'sol'una şiddetin meşru olduğu, herkesin kendi hesabına şiddeti yücelttiği, militerleştiği bir toplumda en büyük 'şiddetli' darbe 1980'de kolayca meşruiyet kazandı...

68 kuşağında dille kurulan ilişki tabii ki sadece 'şiddet dili' değildi. Ancak bu şiddet dili, o dönemin öğrenci liderlerinden Harun Karadeniz gibi insanları marjinalize etti. Beslendikleri ataerkil zihniyetin modern versiyonuyla mesafe koymayanlar ne kadar 'kahraman' ve 'erkek' olduklarını ispat etmeye çalışıp, 'acil' bir şekilde, en kısa yoldan devrim yapmaya soyundukça militarist iktidar dilini yeniden ürettiler. 'Barışçı yol' gibi zor olanı seçen Karadeniz "çatışmayalım" dedikçe 'pasifistlikle' suçlandı. 'Kahramanlık', 'delikanlılık' ve 'erkek' dilinin şiddeti, pasifistleri 'kadınlaştırdı'. 'Kadın gibi korkak' görünmekten korkan daha sonraki nesiller -78'liler- hızla ve çok daha yoğun bir şekilde şiddet sarmalının içine girdiler...

İşte bugün Harun Karadeniz'ler karşısında Deniz Gezmiş'leri 'hatırlıyorsak', bunun sebebi sadece, en küçük insanlık emaresi taşımayan, Meclis'te "üçe üç!" diye bağırarak cellatlar güruhunun, Deniz ve arkadaşlarının idam fermanlarını imzalamalarından kaynaklanmıyor. Bu 'hatırlama', Deniz'lerin ve Mahir'lerin dillerinin 68 gençliğinin çoğulluğundan galip çıkmalarından ve onların eylemlerinin darbeci generaller tarafından dünya çapındaki liberal politikalara uyum sağlamak yönünde en görünür 'düşman'ı tanımlayıp araçsallaştırmalarından kaynaklanıyor daha çok... Sosyal adalet için 60'lı ve 70'li yıllarda sokaklara inmiş, sayısız kayıp vermiş isimsiz işçileri ve mücadelelerini ka'ale almıyor bu 'hatırlama' operasyonu... Çünkü onların mücadelelerini hatırlamak bugün için çok daha tehlikeli... Ve sadece kahramanları hatırlamak, ikonlar, idoller ve kahramanlar üzerinden kendini gerçekleştiren bir dilin devamı için çok daha faydalı...

Bugün 68'i sorgulayanların varlığına rağmen, kamuoyunda 'milli kahraman-erkek' modelinde sunulan ve ikonlaşan 68, giderek itibarı zayıflayan, hayatın ve toplumun çeşitlenmesiyle birlikte giderek zaafı açığa çıkan kemalist-ulusalcı çizginin "eskiler" deposunda başvurulan bir kaynak olarak işlev görüyor. 68 ve Deniz'ler vasıtasıyla bu iktidar dili ilave bir 'asr-ı saadet' yaratıyor. Ve bu dili kullananlar, her türlü yeniye karşı meşruiyet kazanmış gibi hissediyorlar kendilerini. İktidar dilinin çizdiği sınırlar içinde öne çıkan geçmişi bugün yeniden araçsallaştıranlar, aradan geçen zaman içinde o geçmişin izlediği tekçi ve şiddetli güzergahtan da bağımsız kalamıyorlar. Bugün varlığını sürdüren ve giderek muhafazakarlaşan dilin tahakkümü altında, yeninin getirdiği riskler karşısında, geçmişle yüzleşmek yerine onu basitleştirip, cemaatleşmiş varlıklarını sürdürmek için yeniden kurguluyorlar.

Sonuç olarak, Türk 68'i özellikle Avrupa ülkelerinden farklı bir seyir izledi. Bu farkta büyük ölçüde Türk modernleşmesine damgasını vuran otoriter eğilimlerden gençlerin de beslenmesi büyük rol oynadı. Ancak bu farkın bir başka nedeni, çok daha basit düzeyde, gençlerin farklı bir toplumsal yapıda evrilmesinden kaynaklanıyordu. Sanayileşmekte ve büyümekte olan Türkiye'de 68'e -farklı devrim stratejilerine rağmen- tek bir dil, darbe ya da devrimle 'devlet iktidarını' ele geçirmenin dili hâkim olurken, örneğin Fransa'da gençler hayatın her alanında seslerini yükseltiyorlardı.

Fransa'da sosyal refah devletinin kazandırdıklarının yanısıra makinalaştırdığı insan bedenlerinin özgürlük arayışı, hayatın her alanındaki iktidarı sorguluyordu.

Sanayileşmekte olan toplumun, militarizmin, ataerkil yapıların, pozitivist, toplum mühendisi vesayetçi anlayışın bütün sıkıntılarını bünyesinde taşıyan ve bu yüzden hayatın her alanını sorgulamayı beceremeyen 'eski' kuşak devrimciler, anlamadıkları yeni kuşakları 'apolitik' olmakla aşağıyorlar... Yeni kuşaklar içinde eski ikonları yücelten birilerini buldukları zaman mutlu olup, fikirlerinin hâlâ geçerli olduğunu zannediyorlar. Ancak bugünün Türkiye'si ise 1968'in Türkiye'si değil; toplumun çok farklı katmanlarından, sınıflarından, kültürel gruplarından yükselen özgürlük talepleri eskinin eskimişliğini çok daha bariz bir şekilde ortaya seriyor. Ve onların beğenmedikleri gençler hayatın tam içinde, hayatı değiştiriyorlar.

İşte bu yüzden bugünün Türkiye'sinde 68'i yeniden düşünmek, iktidara karşı mücadele etmek, sadece tepede kurulu olan bir aygıtın ele geçirilmesini düşünmek anlamına gelmiyor. Bugünün Türkiye'sinde iktidara karşı bütün çoğulluğuyla direniş, eskimiş bir iktidar dilinin parçası olan 1968'i aşarak yeniden ve 'daha fazla 68' her zamankinden daha çok ve esas şimdi gündemde...

Sosyalizm İslam'a Uyar mı? (Mustafa Akyol)

Aslında “sol” biraz belirsiz bir tanımlama. Özellikle de kimi “solcu”ların gayet “aşırı sağcı” pozisyonlar alabildiği ülkemizde... Bazıları “özgürlükçü sol”dan söz ediyor; ama siyasal ideolojiler arasında asıl özgürlükçü olanı liberalizmdir ve çoğu solcu hareket de aslında özgürlük karşıtıdır. Bu da şaşırtıcı değildir, çünkü sol ideolojinin aslında en önemli içeriği olan sosyalizm, hayal ettiği ütopyaya ulaşınca dek, bireysel özgürlüklerin “halk yararına” bastırılmasını öngörür.

Peki bu içerik, yani sosyalizm, İslam'a uyar mı?

Kuşkusuz Komünist Manifesto'dan bu yana sosyalizmin neredeyse her tonunda Marksist bir öz bulunduğu ve Marx da “din halkın afyonudur” dediği için, ortada çok temel bir uyumsuzluk vardır. Aslında sorun, sadece Marx'ın bu “analiz”inden değil, onun (ve Engels'in) tüm bir felsefi/ideolojik zeminini oluşturan materyalist felsefeden gelir. Bu, elbette, İslam'a tümüyle aykırı ve dahası karşıdır.

Ama bazı Müslümanlar bu “felsefi ayrılık” bir kenara bırakılırsa, sosyalizmin aslında iyi bir şey olduğunu, çünkü sonuçta fakirlerin ve ezilmişlerin hakkını savunduğunu ve eşitlikçi bir toplum hedeflediğini, bu yönden İslam'ın toplumsal amaçlarına uyduğunu düşünürler.

Oysa durum pek de öyle değildir. Çünkü fakirler ve ezilmişler konusunda İslam'ın ve sosyalizmin öngördüğü araçlar da taban taban zıttır. "Bilge Kral" Aliya İzzetbegoviç, bunu bir cümleyle özetlemişti: "İslam vermeyi, sosyalizm el koymayı emreder."

Bunun anlamı şudur: İslam, toplumsal adaletsizliği, toplumdaki zenginlerin vicdanlarını harekete geçirerek azaltmayı öngörür. Sosyalizm ise, zenginlerin mallarına adına "devlet" denen seküler bir mekanizma ile el koymayı hedefler. İslam'da "zekat ve sadaka" vardır, sosyalizmde "kollektivizasyon".

Dahası sosyalistler, Kuran'ın (ve Kitab-ı Mukaddes'in) ısrarla emrettiği hayırseverliği küçümser, hatta sakıncalı görürler. Çünkü onlara göre gereken şey "düzen değişikliği"dir. Marx bu yüzden "Hıristiyan hayırseverliğine" ateş püskürür, "Sosyalizm ve İnsan Ruhu"nun yazarı Oscar Wilde "hayırseverlik, çok sayıda günahın anasıdır" der.

Peki neden? Niçin sosyalistler, her uygulandığında felakete yol açmış bir "düzen değişikliğinin" peşinde koşarken, hayırseverliğe karşı çıkmış, bunun bir "sahte ilaç" olduğuna inanmışlardır?

Çünkü materyalizm öyle düşünmeyi gerektirir!.. Materyalizme, hele de Marx'ın "tarihsel materyalizm"ine göre, her insan içinde bulunduğu maddi koşulların bir ürünüdür. Eğer burjuva ise, "burjuva bilinci" ile düşünmesi kaçınılmazdır. Hayırseverlik bile yapsa, bunu mutlaka "işçi sınıfını pasifize etmek" gibi hinlikler için yapacaktır. Sınıfsal durumundan bağımsız bir "vicdana" sahip olamaz; ruhun varlığını kabul etmeyen materyalizm, maddi etkenlerden bağımsız bir vicdana inanmaz ki...

"İslami sol" denince ilk aklıma gelen isim olan Radikal yazarı Sayın Nuray Mert, sosyalizmin bu noktada bir iç çelişkiye düştüğünü vurgularken doğru bir şey söylemiş. "İşçi sınıfından olmayan birinin neden solcu olduğunun/olması gerektiğinin maddecilikle hiçbir zaman açıklanamayacağı"na işaret etmiş ki, çok haklı.

Ama bu yoldan biraz daha ilerlersek, "burjuva sınıfından" olan birisinin de, yine "sınıf bilinci"ni bir kenara bırakıp, samimi şekilde fakirlere el uzatabileceği sonucuna varırız. Kur'an-ı Kerim'in tanımıyla "mallarında yoksul ve yoksun olanlar için belirli bir hak bulunan" (70/24) ve "ne ticaret ne alışveriş kendilerine Allah'ı anmayı ve zekat vermeyi unutturmayan" (24/37) kişiler, işte böyle "vicdanlı sermaye sahipleri"dir.

Ne yazık ki bir din olan İslamiyet'in birincil hedefi böylesi ahlaklı bireyler yetiştirmek iken, bir siyasi ideoloji olan İslamcılık "düzen değişikliği" fikrine odaklanmıştır. ("Adil Düzen"i hatırlayın.) İslamcılık'la sosyalizm arasındaki yakınlık oradan gelir.

Oysa gerçekte, merhum Prof. Sabri Ülgener'in eserlerinde detaylıca analiz ettiği gibi; özel mülkiyeti ve miras hakkını güvence altına alan, ticareti ısrarla teşvik eden, fiyatlara narh koymayıp "serbest pazar"ın önünü açan İslamiyet, ahlaki normlara sahip bir kapitalizmle son derece uyumludur.

Ve bunun içindir ki İslam toplumlarının geleceği sosyalizmde değil "ahlaki kapitalizm"de aranmalıdır.

Kemalist Tereke ve Sol Miras (Sever Işık)

Kemalizm, işlevselliği ve etkinliği itibari ile Türkiye'deki siyasal hayatın ve zihniyetin adeta "logos spermatikos"u / "dölleyici söz"ü konumundadır. Modern Türk siyasal aklını/rahmini dölleyen Kemalizm, bu muhayyile içinde salt "gelip-geçici bir ara dönem"den daha fazlası bir "şey"i ifade eder. Tüm eksiklerine rağmen Türk modernleşmesinin-batılılaşmasının köktenci tarzı olarak Kemalist akide/ideoloji, kendisinden sonra vücuda gelen tüm politik güzergahların "genetik kodlar"ını içinde mündemiç olan "dölleyici söz" olarak konumlandırıldığında, günümüzü anlamlandırmak için bir anlamlı bir temel teşkil edebilir. Burada Kemalizm, geçmişe doğru teşmil

edilerek

kendisinden önce başlayan modernleşme sürecinin tarihsel açılmanmasının radikal ve muzaffer noktası olarak nitelenebilir. Yani biz burada Kemalizmi Türk-ulus modernleşmesinin ifadesi olarak algılıyoruz. Periferideki bir modernleşme tarzı olarak Kemalizm oryantalist içeriğiyle, ister bir arzu ister bir icbar sonucu olsun, tevellüd ettiği gündün beri egemen tarihsel dünya-sisteminin yolunu tıkayan iradeyi, ve bu "irade"yi ayakta tutan, sendeleme, tökezleme anında onu "tahkim ve takviye" eden değerleri alt

etmeyi görev olarak üstlenmiştir. Bu kopuş içerisinde "yeni nesil" yaratmayı "kutsal bir vazife" telakki etmiştir. "Zorunlu değişim projesi ve seferberliği" olan Kemalist modernleşme "Haluk"larını cumhuriyetten önce yetiştirmeye ve devşirmeye başladı. Bugünden, bulunduğumuz yerden başımızı geriye çevirip baktığımızda ki eğer bir baş sahibi isek, Kemalizmin total bir "hegemonya" üretememesine rağmen, tarihsel görevini başarı ile ifa ettiği gerçeğini, kendisine tevdi edilen "vazifeye nezaret etme

görevi”nin hakkından geldiğini, bu “göz kulak olma”, “kol kanat germe” vazifesinin haşmetini cumhuriyet tarihinin tüm politik güzergahlarında, siyasal yelpazesinde görürüz.

Türkiye’deki politik güzergahları Kemalizmin bir “modu/kiyi” olarak okuduğumuzda siyasal yelpazeyi koşullandıran, “dip dalgaları”nı yakalamak mümkün. Buradan başlanarak gerçekliğin üzerini örten “politik illüzyonlar”ı bir yana bıraktığımızda görünürde farklı düşünce ve hayat tarzlarına sahip olma iddiasında olan, birbirine düşman görünen sol ve sağ zihniyetin birbirine ne kadar yakın “karındaşlar” olduğunu görürüz. Bu derindeki Kemalist dip dalgaları, muhalif görünen tüm cephelerin buluşma noktalarını gösterir. Buradan bakıldığında muhalif görünen söylemlerin görünürdeki düşmanları ve merkez ile nasıl “iş tutuklarını” görebilir, onları cürüm-ü meşhut durumunda yakalayabiliriz.

Hegelyen bir tasavvurla Türk modernleşmesinin son noktası, “tarihinin sonu” olarak nitelenmesi mümkün olan Türk Devrimi ya da Kemalizm; bir modernleşme ideolojisi olarak, dinin belirleyici olduğu “geleneksel” toplumdaki “modern” topluma geçişi amaçlıyor. Tüm Kemalist modernleşme ameliyesinin nihai amacı laik “seküler bir ulus/cemaat” yaratmaktır; diğer tüm faaliyetler bu amaca matuftur. “Laiklik” ve “milliyetçilik/ulusalcılık” cumhuriyetin ideolojik ve eylemsel çerçevesini oluşturdular.

Atatürkçülük el’an yaşadığımız topraklar üzerinde icra-i siyaset eden söylemlerin/hareketlerinde başlıca “münşi” ve “banisi”dir. Hem sağ hemde sol daha “sahih” bir Atatürk bilincine sahip olduklarını iddia ederek onu “zimetlerine geçirmeye” ve sembolik bir kapital olarak değerlendirmeye çalışmışlardır. Tüm sağ ve sol hareketlerin dölleyicisi olan Kemalizm adeta bir “episteme”, bir “paradigma” bir “dil oyunu” olarak tüm siyasal dille ve alana nüfuz etmiştir. İslamcılık dahil Türkiye’deki tüm muhalif olma iddiasındaki siyasal projeler pratikte, modernleşme projesi olarak Kemalizmi, kıyısından köşesinden de olsa değişik oran ve yoğunlukta temellük etmişlerdir.

Kemalizmin sıkı dokunmuş bir ideolojik yapı olmadığından sağcılar, solcular ve faşist milliyetçilikler, kapitalist liberaller Kemalist çatı altında durabilmektedirler. Hem sol hem sağ versiyonları ile daima konjektürel olarak yorumlana gelmiştir. Solun güçlendiği 70’li yıllara Kemalizmin milliyetçi yönü, Kürt muhalefettin yükseldiği 80’lerde ve 90’larda ile üniter-ulus devletçi niteliği ön plana çıkarılmıştır; İslamcı söylemin güçlendiği 90’lı yıllarda beri ise sürekli laik oluşu ve aydınlanmacılığı vurgulanmaktadır.

II.

Cumhuriyet dönemi resmi söylemi hilaf-ı hakikat olarak kendisini, önceki tarihten - Osmanlı İslam kültüründen- kesin epistemolojik bir kopuş/paradigmal bir kırılma olarak vaaz eder: O “ilkel” olandan

dahiyane bir hamle ile “asri” olan geçiştir. Tarihsel bir perpektiften baktığımızda Kemalizm adeta kendisini bir boşlukta temellendirmek iddiasındadır. O ex nihilo/hudayinabit olarak varlık bulmuştur. Dolayısı ile hiç kimseye “borçlu” değildir. “Borcun redd”i bugün Türkiye’deki başlıca sorunların ve çatışmalarının esas kaynağıdır.

Toplumun zaman/tarih, mekan/coğrafya, ve ben/var oluş bilincine müdahale edilerek bu bahsettiğimiz bilinci sağlayan tüm İslami geleneksel değerler tasfiye edilmeye ve yasaklanmaya çalışıldı. Geleneksel İslami yapı ve kavrayışı tasfiye konusunda önemli aşamalar kaydedildi. Halkın kendisi paranteze alındı. İlkel görülen geçmişe ait tüm kamusal görünümeler yok edilmeye/çağdaşlaştırılmaya; olmadığında ise reformize edilmeye çalışıldı. Sonuçta “Az zamanda çok iş başarıldı”.

İşte bu ameliyelerin gerekliliği üzerindeki ittifak Türkiye’de sol ile Kemalizmin buluştuğu/uyuştuğu ve solun Kemalizme eklemeliği, Kemalizmin evinde ikamete başladığı noktadır. Bu ameliyelerin gerekliliği konusundaki ittifak anlaşılardan Türkiye’de sol ve bu solun yerleşik iktidar ile ironik ve anakronik mahiyeti tam olarak anlaşılabilir ve analiz edilemez. Çünkü sol Türkiye’de “özgürlükçü ve eşitlikçi” olmaktan çok “totaliter ve aydınlanmacı”dır. Tabii ki bu aydınlanma pozitivist karakterli olduğundan “akıl”dan çok “bilim/cilik” merkezlidir. Çünkü “hayatta en hakiki mürşit ilimdir”. Aynı düşüncenin siyasal açılımı devletin, bürokrasi ve aydınların merkezde olduğu jakoben bir siyasal kültür ve bunun pratiği idi.

Sol, Kemalist inkılapları benimseyerek var oldu; zira solu varlığa getirecek somut/maddi/ kapitalist üretim ilişkileri mevcut değildi. Kemalist inkılaplar gericiliği ve dinselliği tasfiye ederek, sanayileşmeyi sağlayarak sosyalizme giden yolu açabilir, böylece Marksist tarihsel şemanın üzerinden atlanarak kısa yoldan sol bir dünya kurulabilirdi. Veyahut kapitalizmin gelişmesi ile sınıflar ortaya çıkabilirdi. Ama mutlaka Kemalist kazanımlar muhafaza edilmeli idi.

“Tarihsizlik” ve “geleneksizlik”le malul bir hareket olan solun bir halkı olmadığından bir devlet/lu edinmeye çalıştı. Sol burada çözüm olarak kendini iktidara eklemeye iktidar ise iktidar ise solu devşirmeye çalıştı. . Bu ironi ve trajedi solu Kemalizmin sinesinde kendisine gelecek aramaya; onun perspektifi ve ideallerini ödünç alamaya ve temellük etmeye götürdü.

Batıda sağ ve sol’un önce yaslandıkları maddi zemin oluşmuş, sonra sağ ve sol politika bu maddi gerçeklik üzerinde söylem ve retoriklerini geliştirmişlerdir. Biz de tersine sol önce düşünce olarak “tercüme ve ithal” edilmiş ve burada kendisine maddi bir temel yaratmaya çalışmıştır. Bunu Şeyh Bedrettin, Pir Sultan Abdal, Hasan Sabbah vb. efsanelerde olduğu gibi tarihi çarpıtmak anakronizmalar yaratmak pahasına yapmıştır.

III.

Kemalizm'in sol ile olan ilişkisini ilk teorileştirme çabaları Kurtuluş Savaşı'nın başlarından itibaren vardır. TKP geleneğinden gelen Kadrocular (Şevket Süreyya Aydemir, İsmail Hüsrev Tökin, Burhan Asaf Belge, Vedat Nedim Tör, Yakup Kadri Karaosmanoğlu) Kemalizm'in ilk teorisyenlerindedir. Bu aydınlar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun himayesinde, onun vasıtası ile Atatürk'ün icazet alarak, Kadro dersini çıkarıp Kemalizme ideoloji üretmeye ve Kemalizmin kurucu örgütü olan CHP'yi özellikle ekonomik alanda, planlı kalkınma vb konularda, daha devletçi/merkeziyetçi bir noktaya çekmeye çalıştılar. Kemalizmi teorize Onlara göre Kemalizm, bir üçüncü dünya ideolojisidir. Kurtuluşçu bir ideolojidir. Temel çelişki de, işçi sınıfı ile burjuvazi arasında değil, sömürgeci ülkelerle-sömürülen ülkeler arasındaki çelişkidir. Solu ulusçulukla sentezlemeye çalıştılar. Ve tüm bunları yaparken Kemalizmin merkeziyetçi, otoriter ve devletçi yönünü vurgulamaya ve tahkim etmeye çalıştılar.

Cumhuriyeti kuran kadro/irade başından beri solu bir "pazarlık unsuru" olarak denetiminde tuttu. Kurtuluş mücadelesini yürüten kadro tüm kesimleri temsil etmek iddiasında idi. Mustafa Kemal bu amaçla kendisine bağlı TKP'ni kurdu. Mustafa Suphi olayında olduğu gibi rakip olma, denetimden çıkan/çıkma ihtimali gösterenler ise tasfiye edildi. Savaş süresince sol ile ilişkiler Sovyetlerin yardımı ve savaş dengeleri gözetilerek yürütüldü. Sola göz kırpmanın karşılığı Sovyet yardımı idi. Sovyetler ve komintern, kurtuluş savaşını sosyalist olmasa da emperyalizme karşı bir "milli mücadele" olarak kurtuluş savaşını ve Türk devrimini desteklediler

Savaş sonrası Kemalist devrim/program, Lenin (daha sonra Stalin) Rusya'sı ve Komintern tarafından ulusal kurtuluşçu ideoloji ve ilerici bir hareket olarak görülüp destekledi..

Moskova yukarıda bahsettiğimiz analizin ve Kemalist konumlandırmanın sonucu olarak Türkiye'deki Kürt isyanlarını, özellikle 1925 hareketini "M. Kemal'e ve Ankara hükümetine karşı Kürdistan'da ki Şeyh Sait ayaklanması Moskova tarafından Türk gericiğinin İngiliz emperyalizmi ile ittifak halinde bir geri dönüş girişimi olarak" değerlendirilmiştir. Diğer Kürt isyanları da bezer düşüncelerle modernleşemeye/merkezleşmeye karşı gerici unsurların direnişi olarak damgalanıp mahkum edilmiştir.

TKP' de Sovyetlerin "kuyrukçu"su olarak zorunlu değişim/değiştirme sürecine karşı direnen tüm unsurların gerici olarak damgalanıp tasfiye edilmesi sürecine gönülden iştirak ederek alkışçık yaptı. Ulus" inşa" sürecine hizmet ederek, Stalin "yoldaş"ı Kemalist safta gericilikle savaşında! yalnız bırakmadı.

Sovyetlerin bu analizini desteği TKP tarafından, kutsanarak devam ettirildi. Bu yaklaşımın sonucu Kemalizme verilen Marksist-Leninist destek 70'li

yılların başlarına kadar, ciddi eleştirilere konu olmadan devam etti. 68 kuşağı dahi istisnalar hariç kendilerini sonarlarını getirecek olan “Kemalizm övgüsü”nü yapmaktan alıkoymadılar.

IV.

1960'lı yıllarda Kemalizm, sosyalizmin yükselişi ile beraber yeniden sol tarafından yeniden aktüalize edilemeye ve üretilmeye çalışıldı.. Bu biçimlendirme Doğan Avcıoğlu'nun başını çektiği sol aydınlar tarafından gerçekleştirildi. YÖN dergisi çevresinde kümelenen aydınlar bu dönemde, etkileri günümüzde de devam eden, sol-Kemalist bir sentez oluşturdular. 50'lili ve 60'lı yılların konjonktüründeki bu “Retrospektif Kemalist okuma” Ortodoks sol düşüncenin ana unsurlarını belirledi. Yöncüler tarafından kristalize edilen bu solun özelliği; devrimci, üzeri örtük bir faşizm kavrayışı ve eylemsellik idi. Bu dönem ordu-bürokrat ve aydınların ittifakından oluşan Sol, Stalinin mirasına ek olarak Arap dünyasında yükselen Başçı hareketlerden ve cuntalardan etkilendi. Ve askerle “iş tutma” bu dönemde solun kanına işledi.

Yöncüler “Kadrocü”ların yaptığı gibi Kemalizmin antiemperyalist yanını vurgulayarak Kemalizmin özünde sol bir pratik olduğunu noktasında yoğunlaştılar. Bu, günümüzde Kemalizmin egemen “ortodoks sol” tarafında hala el üstünde tutulan ve neredeyse bazı kesimlerde bir akide işlevi gören versiyonudur. Bu ulusçu sol, devletçilik, merkezîyetçilik, otoriter vasfı öne çıkarılmış Stalinist Sovyetik bir modeldir.

Kemalizmin içeriği demokrasiden tümden farklı olan halkçılık ilkesi/retoriğide baştan beri sol bir yanılısamaya sebep olmuştur. Sol, 60'lardaki 70'lerdeki halk kavrayışını Kemalizmin halkçığı ile kaynaştırdı. Burada hakçılık, halkın değerlerine yaslanmak ve onları savunmak değil, “ahaliye” doğru yolu göstermek demektir. Çünkü Kemalizm aydınlanmacı karakterinin doğal sonucu olarak halkın aklen olgunlaşmadığını, kendi başına bırakıldığında doğruyu bulamayacağını varsayıyordu. Zaten bahsettiğimiz dönemde sol için “cici demokrasi” “out” iken; otoriteryenizmin örtük ifadesi olan “demokratik merkezîyetçilik” “in” idi.

Sonuçta ulusalcılığın dominant olduğu bir “gramer”in içine sol “lugat” olarak dahil edildi. Ve bir dönem ortanın solu olarak adlandırılan bu ulusal/Kemalist sol, Türk solunun ana gövdesini olmayı bugüne kadar sürdürdü. Ve Kemalizm hala, solun “yol haritası” olma işlevini önemli ölçüde sürdürmeye devam ediyor

Türk solunun yeni misyonu (Ferhat Kentel)

Beyaz Türk ırkçılığının artık giderek sıradanlaşmaya başlayan hezeyanlarının yeni bir örneğini, Birgün gazetesinde Mithat Sancar'ın, "Türkiye'den Irkçılık Manzaraları: İzmir'in Mardinlileri" başlıklı yazısından öğrendim. Sancar, Hikmet Çetinkaya'nın 30 Kasım 2007 tarihli Cumhuriyet gazetesindeki köşe yazısında okumuş bu son cevheri...

Çetinkaya şöyle yazmış:

"İzmir Konak Belediye Meclisi'nde meclis üyelerinin çoğunluğu Mardinli... İzmir'de Mardinliler Konak'ı işgal etmiş. Dönerciler, kokoreççiler o

güzelim Halit Ziya Bulvarı'nın içine etmişler... Bir süre önce İzmir'de o çirkin görüntüleri görünce çok üzüldüm... O güzelim kent giderek İzmirlilerden uzaklaşıyordu..."

Bir de bir zamandır beyaz Türk ırkçılığının klasikleri arasına girmiş olan ve kendisine yakıştırdığı isimle tam bir mizah örneği sunan "Türk Solu" dergisinin en son performansı çıkmış piyasaya; "**Alışverişimi Türk'ten yapıyorum, param PKK'ya gitmiyor**" yazılı rozetler dağıtmaya başlamış bu derginin promosyon sorumluları...

Daha önce de çeşitli zamanlarda “Kürt yemekleri yemeyin”, “Kürt müziği dinlemeyin” gibi bildiriler yayınlayan bu grup, bu rozet kampanyasını desteklemek için sarılmışlar gene kaleme, kağıda ve bir yandan “Hiçbir yerde Türkçeden başka dil kullanmamalıyız, kullananlara da taviz vermemeliyiz” derken, diğer yandan “Türk’üm diyen herkesin önündeki en acil milli ve devrimci görev”in özellikle ekonomide olduğunu, “düşmana” karşı verilecek temel savaşın bu alanda olduğunu yazmışlar. Yani bu “devrimci ekonomik mücadele doktrini” temel olarak “alışverişlerimizi Türklere yapmak - Kürtlerden yapmamak” gibi oldukça tekamül etmiş, derin bir tefekkür ürünü olan bir prensibe dayanıyor.

Aslına bakılırsa, inşaatında Kürt işçilerin çalıştığı binalarda oturmamak, mutfaklarında Kürt aşçı ve yamakların çalıştığı lokantalarda yemek yememek gibi yeni faaliyetlerin de gerekliliği ortaya çıkıyor. Bu yüzden her lokantanın ya da binanın kapısında şu türden bir tabela olmalı mesela: “Bu binanın inşaatında / yemeklerin pişirilmesinde Kürtler çalışmıştır / ya da çalışmamıştır” gibi... Ya da kapıya yedi göbekten etnik köken şeceresini gösteren bir belge konmalı mesela... Buruşmayacak şekilde, bir şeffaf naylon dosya içine güzelce konulursa iyi olur; güneşte solmaz, yağmurda erimez... Ama bu yedi göbek nasıl bulunur ve ispatlanır, onu bilemem... Tabii, başka seçenekler de gündeme gelebilir; mesela çoluk çocuk bütün Kürtlerin göğüslerinin üzerine -bir zamanlar Yahudiler için uygulandığı gibi- sarı bir yıldız (ya da daha yaratıcı bir işaret) konulabilir...

Bu doktrin çerçevesinde, savaşa katılacak olan “ekonomi devrimcilerinin” Mardin’e falan da asla gitmemeleri gerekir; çünkü orası bildiğiniz gibi Mardinli kaynaklı bir şehirdir ve lokantalarında bol miktarda Mardinli çalışmaktadır; tabii ki binalar, oteller de Mardinliler tarafından inşa edilmiştir. Bu Mardinliler ise Kürt ve Arap gibi “Türk olmayan” her tür insan olabilir... Yani bu durumda “Türk olmayan” bir ekonomiye çok büyük bir hizmet edilmiş olunur... Yani mazallah!

Neyse, “Mardinlilerin çirkinliklerini”, “Kürt yemekleri ve müziklerini” dert edinenler, verdikleri mücadelenin ayrıntılarını düşünedursunlar; artık beyaz Türk ırkçılığı gizlenmeye, lafı dolaştırmaya gerek duymuyor; samimi, dürüst bir şekilde içini dışarıya açıyor... Yani “içi dışı bir” artık. Bu tabii ki çok hayırlı bir gelişme. Özellikle bu memleketi zihinlerinde bölmüş olanların bölücülüklerinin böyle ortaya serilmesi, açıkça bilinmesi, onların böldüklerini nasıl birleştirmemiz gerektiği hakkında da ipuçları veriyor.

Birleştirmenin ipuçları, adını “Kürdistan” olarak telaffuz etmekten korktuğumuz, bir iç tüketim malzemesi olarak varlığı “tehlike” olarak ilan edilip, kriz nedeni olarak tüketilen “Kuzey Irak”tan geliyor mesela...

Geçtiğimiz günlerde yaşadım böyle bir deneyimi... Irak’ın kuzeyindeki Kürdistan bölgesinde... Beyaz Türk ırkçılığının bir başka “tehlike” olarak adlandırdığı Fethullah Gülen hareketinin okullarını ve bölgeyi biraz olsun yakından görmek maksadıyla gittiğim Erbil ve Kerkük’te...

Kuzey Irak’ta 1994’ten bu yana faaliyet gösteren Feza Eğitim Kurumları’na bağlı 7 okul bulunuyor. Bu okullarda Kürt, Türkmen, Arap, Keldani, Asuri; Müslüman ve Hıristiyan öğrenciler okuyorlar. Türkçe, İngilizce, Kürtçe ve Arapça dillerini öğreniyorlar...

Dile kolay; dört dil öğreniyorlar, dört dilde birbirlerini anlıyorlar... Türkçe, Kürtçe, Arapça dillerinde birbirlerinin şarkılarını söylüyorlar; birbirlerinin halkoyunlarını oynuyorlar...

“Koskoca Türkiye”nin beyaz ırkçıların hem korkuyla hem aşağılayarak baktıkları “Kürdistan”da, Türkiye kökenli okullar verdikleri barış mesajına cevap buluyorlar. “Küçük Kürdistan”da, bütün iç gerilimlere ve çatışma potansiyeline rağmen, bölünmeye karşı, “bir arada yaşayarak, içiçe geçerek” nasıl durulacağını mütevazı dersi veriliyor.

Kürdistan bölgesi için o topraklarda Kürtlerin, Türklerin, Arapların, Asurluların, Keldanilerin bulunması zenginlik yaratıyor... Aynı Türkiye’de Türkler, Kürtler, Ermeniler, Çerkesler ve içiçe geçmiş daha bir çok kültürün olmasının yarattığı zenginlik gibi...

Beyaz Türk ırkçıları anlamasalar bile, savaş açsalar ve bölseler de, insanlar aslında burada da iletişim kurarak birbirlerini tanıyorlar ve kalplerinde çoğalıyorlar. Orada veya burada, “sınır”lı milliyetçiliklerin ve onların en uç tezahürü olarak ırkçılığın tersine, çok daha evrensel bir mesaj dolaşıyor.

Bu durumda, bu evrensel mesajın yaşamasında varlıklarıyla destek verenlere, bizim zihnimizin pencerelerinin, sınırlarının açılmasını sağlayanlara savaş açmak değil; teşekkür etmek gerekir.

Hiç olmazsa onların dillerinden bir şeyler öğrenerek, mesela Kürtçe “zor spas” diyerek, çok teşekkür ederek...

Tam Bağımsızlık masalları, Kuzey Kore ve Juche (Ekrem Senai)

Bir varmış bir yokmuş. Bir zamanlar, Kuzey Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti diye bir yerde (hem demokratik, hem de cumhuriyet, yeme de yanında yat!) Kim il Sung diye bir adam yaşarmış. Bu adamın ideolojisine Kimilsungizm derlermiş. Kimilsungizm'in en önemli politik prensibinin ismi ise "Juche"ymiş. Buna, yaklaşık olarak tam bağımsızlık diyebiliriz. Juche'nin üç temel prensibi şunlarmış:

- Politik tam bağımsızlık (chaju)

- Ekonomide kendi kendine yetebilme (charip)

- Askeri bağımsızlık (chawi)

Kim il Sung (ebedi şef) ölünce yerine oğlu Kim Jong-il (yüce şef) cumhurbaşkanı olmuş. O da babası gibi bir lider kültü oluşturmuş ve bunu ilkokullardan itibaren kullandığı endoktrinasyon yöntemleriyle pekleştirmiş. Hatta öyle ki, hiç savaşa katılmadığı halde ders kitaplarında ebedi ve yüce şeflerinin katıldığı savaşlardaki kahramanlıklar anlatılıp dururmuş. Kuzey Kore'liler, bu iki önderlerini tanrı gibi kutsal görür, evlerine, işyerlerine, okullara, resimlerini yerleştirirlermiş. Kendileri de ülkenin dört bir yanına onbinlerce büst ve heykel kondurmuşlar.

Fakat bu kadar tutkulu bir şekilde kendi kendine yetebilmeyi savunan bu ülkenin insanları bir süre sonra açlıktan ölmeye başlamış. Yüce şef Kim, akşam yemeğinde en iyi kalite havyarını yerken, halkı açlıktan ve yetersiz beslenmeden dolayı ya ölüyor, ya da çeşitli hastalıklara kapılıyormuş. Gelen insani yardımları da silahlı kuvvetlerin beslenmesi için kullanıyormuş. Çünkü bu ülkede songun (önce asker !) diye bir kural mevcutmuş. Çünkü, Kuzey Kore dahili ve harici düşmanlarla çevrili olduğunu ve güçsüz düştüğü an bu düşmanların kendilerini parçalayacaklarına inanıyormuş. Çünkü gerçekten eskiden Japonya burayı işgal etmiş ve çok kan dökmüş. Emperyalist Amerika ve içinde Türkiye'nin bulunduğu NATO da, bu ülkeyle savaşmış öyle ya ! Bu yüzden bir taraftan dış düşmanlara karşı orduyu güçlü tutarken, içte de, hainleri tespit etmek için çok uğraşılıyor; yüzbinlerce insanı Juche'ye ve Kimilsungizm'e ihanetten dolayı işkence ve tecrit altında tutuyorlarmış.

Kendi kendine yetebilen bir ülke olmak idealindeki Kuzey Kore Demokratik Cumhuriyeti, 1990'daki sellerin ve kuraklığın ardından ekilebilir alanlarını büyük ölçüde kaybetmiş ve birden kendi kendine yetememeye başlamış. Sonra, düşmanları Güney Koreliler, Çinliler onlara yardım etmeye başlamış. Çünkü, kendi kendine yetmek iddiası yerine küresel rekabete girişen güney Kore'nin kişi başına düşen geliri Kuzey Kore'nin 1/50'si kadarmış.

Bu ülke kendi kendine yetebildiği için, cep telefonu kullanmıyormuş, elektrik de fuzuli sayıldığı için, hem de tasarruf amacıyla akşamları bir saatten sonra ışıklar da, eğer hala yanıyor sa söndürülüyormuş. Turizm olarak da, peşine iki Korelinin takılıp, sadece onun istediği yerleri gezdirdiği bir Kuzey Kore gezisi isteyenler için bulunmaz bir ülkeymiş.

Onlar erememiş muradına ama belli mi olur biz ereriz. Gökten üç kızıl elma düşmüş. Biri ulusalcıların, biri bor madeni manyaklarının, biri de Putincilerin başına.

Genç Siviller... Solcu mu? Sağcı mı? (Ferhat Kentel)

Yazılarımda çeşitli defalar bildirilerine, eylemlerine yer verdiğim Genç Siviller grubu 2004'ten beri vicdanlarının seslerini dinleyen, siyasal ve toplumsal talepler konusunda sivil ve demokratik bir duruş sergileyen, bu duruşu güleryüzle, çoğu zaman mizahi yollarla anlatan, panik yapmayan bir grup genç insanın girişimi.

İçlerinde “az Müslüman”ı, “çok Müslüman”ı, agnostiki, ateisti, Türk’ü, Kürt’ü, kadın ve erkeği olan Genç Siviller oldukça farklı alanlarda seslerini yükselttiler bugüne kadar. Örneğin “19 Mayıs’ın stadyumlardan kurtarılmasını” istediler; “Kürt Sorunu’nda şimdiye kadar uygulanan tüm politikaların iflas ettiğini” söylediler; “Hrant Dink’in gerçek katillerinin bulunması için” yürüdüler; Hrant’ın anısına “Yükselen Hassasiyetler - İnşae Geçen Değerler” başlıklı konferans düzenlediler; paranoya karşısında gençliklerinin içinde büyüttükleri sağduyu ve bilgeliği dile getirdiler. Emniyet Genel Müdürü Nokta Dergisi’ne baskın yaparken dergi çalışanlarıyla dayanışmaya girdiler; “Emekli askerler Tandoğan’da ‘koro’ya milliyetçi-otoriter sloganlar attırırken”, onlar Miniaturk’teki Anıtkabir’de “Tehlikenin farkında mısınız, halk plajları doldurdu vatandaş denize giremedi” özdeyişine atıfla seküler-milliyetçiliğin vardığı komik boyutlara işaret ettiler...

Sonra daha yakın zamanda, Cumhurbaşkanı seçimleri gündeme gelince, statükonun statik kafalarına göre “cumhurbaşkanı olamaz” olarak bellenenlerden derledikleri sanal Aliye Öztürk’ü “Hem Türk, hem Kürt az buçuk da Ermeni, Türbanlı bir Kadın, hem de Alevi, Yani içimizden biri” diyerek aday gösterdiler. Genç Siviller’in Aliye

Öztürk'te yarattıkları kişilik herhangi bir "kimliğin" değil, bu toplumun "içiçeliğinin" bir nişanesiydi... Ama aynı zamanda, hem bütün dışlanmış kesimlere karşı korudukları eşit mesafenin, hem de onlar karşısında vicdanlarının sesinin dile gelmesiydi.

Bu sıralarda, daha hiç kimse doğru dürüst ne diyeceğini bilemezken, 28 Nisan günü muhtıraya karşı gösteri yaptılar; muhtıralara, askeri darbelerle karşı direneceklerini ilan ettiler...

Genç Siviller'e kulak kabartan sol kesimlerde Aliye ile kafalar biraz karıştı; ama çok fazla da bir tepki dile gelmedi. Aliye'nin Kürt ve az buçuk Ermeni olması gibi özellikleri sayesinde kafasındaki başörtüsü de fazla sorun edilmedi. Başka bir deyişle, Aliye'nin başörtüsü "hoşgörüldü"...

Ama daha sonra "iş ciddiye binince", "İslamcı" Abdullah Gül'ün cumhurbaşkanlığı ve Genç Siviller'in ona desteği söz konusu olunca, grubun sol cemahta edindiği olumlu imaj darbeler almaya başladı.

Genç Siviller hükümetin kurulmakta olduğu günlerde, bu memleketin hürriyet isteyen insanlarını ciddi bir biçimde kaygılandıran bir tehlikeye karşı gene ilk adımı attılar. Başbakan'a önemli bir "sınavda" olduğunu belirterek yazdıkları "AKP'nin Çiçek ve Aksu ile İmtihani" başlıklı açık mektupta şöyle yazdılar:

"Ermeni Konferansı sırasında yaptığı açıklamalar, 301'i cansiperane savunması, Şemdinli savcısının kurban edilmesine göz yumması ile hepimizin adalet duygularını sarsan Cemil Çiçek'in (Bakanlar Kurulu'nda) yer alması sınavın baştan geçersiz sayılacağı türden bir hata olacaktır. Görev başında olduğu her dönem fail-i meçhul cinayetler olan, Hrant Dink'in öldürülmesi sonrasında sorumlu valileri ve emniyet müdürlerini görevden alamayan, döneminde linç olayları tırmanışa geçen, çetelerle mücadeleyi sonuna kadar götürebileceği konusunda şüpheler uyandıran, son olarak da 1 Mayıs'ta İstanbul'un ortasında insanları coplatan her devrin İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun ismi yine İçişleri Bakanı boşluğunda yer alırsa kopya muamelesi göreceksiniz."

Ancak bu mektuptaki çok önemli ifadeler görünmez oldu ya da hafife alındı.

Ve tam bu dönemde, Bakanlar Kurulu açıklandığı gün, Kanal D'de Mehmet Ali Birand'ın haber programında yapılan ve "Aksu ve Çiçek'in bakan olamamalarında AKP içinde Genç Siviller olarak bilinen bir grubun muhalefetinin etkili olduğu" yönündeki uçuk ve ucuz bir açıklama meseleye tuz biber ekti. "Acar medya" patentli bu yorum, bazı sol kesimlere göre Genç Siviller'in Aksu ve Çiçek karşısındaki tavrının "arkasındaki niyeti açığa çıkardı"; bir anda bu sol kesimler nezdinde, Genç Sivillerin "AKP'lilikleri ortaya çıkmış oldu".

Otoriter kafaların, vücut dilleriyle "mesaj veren" asık suratlı bir kısım generalin, "milletin mantığını anlamayan" CHP'nin, "göbeklerini kaşıyan halk"tan nefret eden seçkinlerin, adı sol kendisi ırkçı "Türk Solu" gibi provokasyon merkezlerinin, bilumum "ulusalcıların", "kemalizm" arkasında beslenen çıkar odaklarının, laikliği bir cemaat ideolojisi haline getirenlerin Müslümanlar, İslam ya da genel olarak din karşısında besledikleri korku ve paranoyayı "anlamak" mümkün. Çünkü onlar sahip oldukları ekonomik, toplumsal imtiyazları, çıkarları, prestij ve statüyü kaybetmekten korkan;

toplumsal değişim ve hareketten korkan; artık gerici özellikleri her geçen gün açığa çıkan; kaybetmek yerine “bölmeyi” göze alan bir zihniyetin jandarması, gözetleme kuleleri olarak işlev görüyorlar...

Ama...

Türkiye’de gerçekten “sol” olma çabası veren kesimlerin artık kulaklarını, gözlerini ve daha da önemlisi kalplerini bir nebze de olsa açmaları gerekiyor. Modernlik gibi her şeyi “ehlileştirme”, bilimsellik gibi “her şeyi anlama yeteneği” hakkında artık daha çok sorular sormak gerekiyor. Her şeyden önce “sol” şimdiye kadar aşamadığı en önemli sorununu, kendisine atfettiği sonuna kadar pozitivist bir zihniyetin ürünü olan “öngörme”, “niyet okuma / atfetme” iddialarını aşması gerekiyor.

Bu “aşma” ancak, “modern olmadığı” varsayılan, “bize benzemediği” düşünülen “başka” kesimlere “değerek” gerçekleşebilir.

Aynı Genç Siviller’in yaptığı gibi... Kendisini tanımlarken, “dışarıda”, “yukarıda”, “ders veren”, “öğreten” bir konumda değil; toplumun derinliklerinden bazan mırıltı, bazan çığlık halinde gelen sesleri duyarak ve o seslerle muhabbet ederek, değişmeyi göze alarak sol kendini aşabilir...

Bu sesleri duymak demek, gidilen yolun bazan AKP’yle, bazan DTP’yle, bazan başörtülü insanlarla, bazan Diyarbakır cezaevinde cehennemi yaşayanlarla, bazan hafızası yasaklanan Ermenilerle, bazan yaşadığı hayattan acı çeken ancak “milliyetçilik”ten başka dili olmayan kasaba delikanlısıyla, bazan Beyoğlu’nun arka sokaklarında bir pezevenğin dövdüğü seks işçisiyle ya da kocasının sokak ortasında bıçakladığı kadınla kesişmesi demektir...

Bu seslerin ve daha başkalarının hepsini aynı anda, aynı güçle duymak ve duyurmak tabii ki kolay değil; ancak solun “kendini aşması”, şimdiye kadar kendini tekrarlayan, tekrarladıkça daralan sol retoriğin hegemonyasına sığınıp, bu seslerin en azından bir kısmını duyanlara karşı “savaş” vererek değil, onların beraber, içiçe geçerek yürünecek insanlar olduğunu görerek mümkün olabilir...

Sol kendisinininkine benzemeyen seslerle muhabbet edebildiği zaman, zaten kendisine “sol” demesine, kendisini ayırmasına bile gerek kalmaz belki... Çünkü eşitlik, hürriyet, adalet gibi yüce değerler içeren rüyasını o muhabbet sayesinde kalplerinde yaşatmaya başlamış olan başka insanlar kendilerine “solcu” deseler de olur, demeseler de...

Kemalizme göre Türk Kadını ve Cumhuriyet Gazetesi (Hasan Rua Demiroğlu)

Sunuş: Okullarda ezberletilen bir “çağdaş Türk Kadını” masalı vardır. Bu masala göre “vatan kurtarıldıktan sonra kadınlarımız da kara çarşaftan kurtarılmıştır, seçme, seçilme hakkıyla beraber bir sürü özgürlük kazanmıştır, tango filan öğrenmiştir, Türk Kadını Ata’sına minnettardır...”.

Bugün çarşafli kadınlara rozet takarak takkiye yapan CHP’nin kadına bakışı gerçekte bu şemadan hep uzak oldu. Tıpkı solcu(!) gazete Cumhuriyet’in kadın hakları konusunda aldığı engelleyici tavır gibi. Ama ülkemizde yanlışlar sürekli tekrar edilerek doğruymuş gibi gösterilebiliyor.

Bu beyin yıkamanın antidotunu hazırlayan Hasan Demiroğlu’na içten bir teşekkür sunuyoruz. Hasan’ın bu detaylı çalışmasını okurken şaşıracaksınız. Mussolini’yi, faşizm’i öven, “yüzüne herkes tükürebilsin” diye Nazım Hikmet’in resmini basan Cumhuriyet Gazetesi’ne bakışınızda bazı değişiklikler olabilir... [Mehmet Bahadır](#)’ın Lozan hakkında yazdığı “[Geldikleri gibi gitmediler](#)” makalesini bitirirken dediği gibi «Tarih şaşırmaktır ».

MY

Türkiye’nin aydınlık insanları! Size Cumhuriyet hiç yakışmaz!

Aydın insanların diktatörlüğü! İnsanları dikta yönetiminin meşru olduğuna ikna etmenin en etkili yolu bu olsa gerek. Toplumun kendisinden ve çevresindekilerden

geri kalanını cahil ve yönetilmeye muhtaç ilan edip kafası karışmış yığınla insana hiçbir kanıt sunmadan iktidarı hak ettiğini ispat etmek. Kârlı iş!

Öylesine kârlı ki; tarihin derinliklerinden çıkagelen belgelerde yatan karanlık yüzünüz ortaya çıkarıldığında bile bunun gerici bir eylem olduğunu, oysa kendilerinin ne kadar aydınlık, ne kadar halk sevdalısı olduğunu söyleyebilirler. Her zaman da inanan bulunacaktır. Kendini “aydın olarak” lanse eden bu grubun bir mensubu olmanın getirdiği ayrıcalığı kazanmayı herkes ister.

Yalnız artık zaman değişiyor. Dilenildiği kadar inat edilebilir; tarih hep olduğu yerde olacaktır. Her zaman ortaya çıkmayı bekleyecektir.

Bakalım aydın olmayı hiç kimseye kaptırmayan efendilerimizin tarihin arka odalarındaki kirli çamaşırları nelermiş.

Cumhuriyet gazetesi ve feminizm

Cumhuriyetin ilk dönemleri pek çok siyasi çatışma gibi bir siyasi çatışmayı daha barındırıyordu: devlet ve feminizm çatışması!

Cumhuriyetin kurucu kuşağı kadın haklarını kendi çizdiği sınırlar içerisinde tutmak istiyordu. Bu bakımdan seçme-seçilme, iktisadi haklar gibi pek çok konuda istekleri olan feminist gruplarla bir çatışma içerisindeydi. Kadın haklarını gereksiz görüyor ve aşağılıyordu.

Bugün kadın hakları denildiğinde akla hangi gazete gelir?

Genellikle Cumhuriyet gazetesi. Özellikle türban serbestisinin gündemde olduğu günlerde Kemalist rejimin selameti ile de ilişkilendirilerek öne sunulan kadın hakları söylemi vardı. Bu söyleme göre bir kadının ailesi tarafından başının örtülmesi kadın haklarına aykırıydı. Binlerce şehidin kanıyla sulanmış bu topraklarda böyle şey nasıl olurdu monşer?

Olamazdı. Nitekim de olmadı. Rekor katılımı onaylanan türban serbestisi Anayasa Mahkemesi’nden döndü. Türkiye çok ciddi bir siyasi kriz yaşadı. AKP’nin türban serbestisi konusunda aldığı tavır sonradan kapatılma davasında delil olarak kullanıldı.

Kriz bitti: taraflar sahalarına döndü. Binlerce başı örtülü kız okul kapısının önüne kurulan kabinde örtülerini çıkararak eğitim almaya devam etti.

Cumhuriyet gazetesi tüm bunlar olurken en çok “**kadın hakları**” kavramını kullandı. “**Gerici iktidar kadınlarımızı evlerine kapatmak istiyor**”, “**Kemalist devrimin kadınlarımıza verdiği hakları geri almak**” istiyordu..

Peki gerçekten öyle miydi? Cumhuriyet kadınlarına haklarını Devlet mi vermişti?

Hayır!

Aksine devlet ve onun sesi Cumhuriyet gazetesi kadın haklarına büsbütün karşıydı!

Kadının fendi cumhuriyeti yendi

Nezihe Muhiddin rejimin statükocu tavrı nedeniyle önemsemediği ve geri plana ittiği kadın haklarını savunmak için 16 Haziran 1923'te Kadınlar Halk Fırkası'nı kurar.

Ancak TBMM o yıllarda kadınlara parti kurma hakkı vermediğinden ve **“kadın-erkek ayrımı yaptığı”** gibi basit bir gerekçe yüzünden partiyi kapatır. Kadınlar Halk Fırkası, sonradan Türk Kadınlar Birliği'ne dönüşür ve kadınların seçme ve seçilme hakkı elde etmesi için çaba verir.

Bu mücadele 1935'te başarıya ulaşır.

Ama bu dönemde TKB yine kapatılır.

Bugünün “çağdaş türk kadını'nın sesi” Cumhuriyet gazetesi'nin başyazarı olan Yunus Nadi tüm bu gelişmeler hakkında ne der biliyor musunuz?

”Havva'nın kızları, Meclis'e girip yılın manto modasını tartışacak”(1)

Kadınlar Halk Fırkası kapatılınca yerine Türk Kadınlar Birliği kurulmuştu. O da kapatılınca Cumhuriyet Gazetesi'nde şu başlık atıldı:

“Türk Kadınlar Birliği kapatıldı, fesat çıkarıcı hatun kişilere haddi bildirildi.”

Bu noktadan sonra durup düşünmek lazım: ” Türk kadınına bütün haklarını cumhuriyet ve Atatürk verdi. ” cümlesi ne kadar doğrudur?

Rejimin yarı-resmi yayın organı Cumhuriyet gazetesi'nin tavrı ortada. Devletin tavrı ortada. Kadın haklarının verilmesinin ne kadar geciktiği de ortada.

Kadınsız İnkılap isimli kitabın yazarı Yaprak Zihinoğlu o günleri anlatırken şöyle diyor:

“Ben yüksek lisans tezi çalışmam sırasında şu sorudan yola çıktım. Türkiye’de Kemalist kadın derneklerinin “devlet feminizmi” diyebileceğim programları hangi ihtiyaçtan doğmuştu, neye tekabül ediyordu? Çoğunun iddia ettiği gibi, kadınlar hakları için mücadele etmemiş ve Mustafa Kemal tarafından mı hakları “verilmiş”ti? Cumhuriyetin kuruluş yıllarında faal olan en eski dernek Kadın Birliği idi ve araştırdıkça daha doğrusu kazı yapmaya başladıkça altında çok önemli bir mücadelenin ve kadın kişiliklerin yattığını gördüm.”

Kadın hakları kavramı açıkça kadınların kendi çabaları sonucunda kazanılmış bir haktı. Devlet ya da devrim tarafından verilmiş bir hak değildi.

Kadınların sadece Cumhuriyet döneminde örgütlenme hakkına sahip olduğunu düşünenler yanılır.

Kadınlar Halk Fırkası'nı kuran Nezihe Muhiddin 1913'te kurulan Osmanlı Türk Hanımları Esirgeme Derneği'nin de başkanıydı. Hayret, yobaz Osmanlı (!) döneminde böyle bir şey nasıl olabilir değil mi monşer?

Üstelik tek dernek de bu değildi: 2 Haziran 1919 yılında çok daha ilginç bir dernek kurulmuştu Osmanlı'da: Kürt Kadınları Teali Cemiyeti!

Bugünün yılmaz kadın hakları savunucularının “türk kadını her şeyini Atatürk’e borçlu” söylemi tarihten bugüne bakıldığında ne kadar anlamsızmış öyle değil mi?

Serbest Fırka nasıl kapatıldı?

Kemalizmin demir yumruklarından tek nasiplenen “Havva’nın kızları” değildi. Paris büyükelçisi Ali Fethi Bey’in Atatürk’ün emriyle kurduğu Serbest Fırka da içinde Cumhuriyet gazetesi tezgahının bulunduğu bir oyunla kapatıldı.

1929 büyük ekonomik buhranı Türkiye’yi çok sert vurmuştu. İsmet Paşa’nın bütün ekonomik icraatları çuvallamış, siyasal sıkıntılarında buna eklenmesiyle birlikte yeni bir parti ihtiyacı doğmuştu.

Mustafa Kemal, o sıralarda Paris’te büyükelçi olan Ali Fethi bey’i Türkiye’ye çağırırdı. Ona şöyle dedi:

”Ben Cumhuriyet’i şahsi menfaatim için yapmadım. Hepimiz faniyiz. Ben öldükten sonra, arkamda kalacak müessese bir istibdat müessesesidir. Ben ise millete miras olarak bir istibdat müessesesi bırakmak ve tarihe o surette geçmek istemiyorum.”

Ali Fethi Bey 10 Ağustos 1930 tarihinde Serbest Cumhuriyet Fırkası’nı kurar. Programında cumhuriyetçilik, laiklik ve milliyetçilik ilkelerine bağlılığı savunurken aynı zamanda yabancı sermayeyi, serbest teşebbüsü savunurlar. Parti, açıkça liberalizmi savunmaktadır.

Ali Fethi Okyar, parti kurulduktan sonra gazetelere gönderdiği mektupta şunları yazar:

”...Cumhuriyet Halk Fırkası’nın malî, iktisadî, dahilî, haricî siyasetlerinin birçok noktalarına aykırı bulunan ayrı bir fırka ile siyasî mücadele sahnesine atılmak arzusundaım. Zât-ı Devletleri Reiscumhur olduktan maada şimdiye kadar mensup bulunduğum Cumhuriyet Halk Fırkası’nın da umumî reisi olmaları dolayısıyla işbu arzumun nazar-ı devletlerinde ne yolda kabul buyurulacağını bilmek lüzumunu hissediyorum.”

Böylece Cumhurbaşkanı’nın onayı alınmış olur.

Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal ise ona yine gazetelerde yayımlanan mektubunda şöyle cevap verir:

”...Reiscumhur bulunduğum müddetçe reiscumhurluğun üzerime verdiği yüksek ve kanunî vazifeleri, hükümette olan ve olmayan fırkalara karşı âdil şekilde ve tarafsız yapacağıma ve laik cumhuriyet esası dahilinde firkanızın her nev’i siyasî faaliyet ve cereyanlarının bir engele uğramayacağına inanabilirsiniz.”

Tabii ki bu normal bir mektuplaşma değildir. Fethi Okyar’dan parti kurmasını isteyen Atatürk’ün kendisidir. Bu sadece kamuoyu nezdinde oynanan küçük bir oyundur.

Serbest Fırka büyük bir ilgiyle karşılanır. Kuruluşundan üç hafta sonra İzmir’de görkemli bir miting yaparlar. Bu mitinge Mahmud Esad Bozkurt engel olmak ister. Gazi Paşa duruma el koyar ve Fethi Bey’e şöyle bir telgraf çeker:

“Anlıyorum ki sana nutkunu söyletmek istemiyorlar. Fakat sen mutlaka nutku söyleyeceksin ve tesadüf edeceğin herhangi bir engeli bana bildireceksin. Asayişin temini için Başvekil, Dahiliye Vekili ve İzmir Valisi lazım olan tedbirleri almakla mükelleftirler. Gazi.”

Bu telgraf sayesinde Fethi Okyar 50 binin üzerinde insanın katıldığı İzmir mitingini bitirir. Dönemin gazetelerinden biri o günü şöyle anlatır:

“Sandalla gelip vapura atlayanlar Fethi Bey’e sarılıyorlardı. Birçokları ağlıyor... Rıhtımda, üzerine vuku bulan ilk tehacümle Fethi Bey’in ceketi yırtıldı. Bu esnada denize düşenler, ezilenler ve çiğnenenler oldu. Davullar, zurnalar çalıyordu...”

SCF halk tarafından kısa sürede benimsenmeye başlamıştır. Üye sayısı ilk haftada 10 bin, ikinci haftanın sonunda ise 13 bini bulur.

Ancak ömrü sadece 99 gün sürer. Parti kendini feshetmek zorunda bırakılır.

Neden açıktır: partinin laikliğe aykırı fiillerin odağı olması! Yüz yıldır bitmeyen tehlike!

SCF’nin kapatılmasına Çankaya Köşkü’nde karar verilir. Bu kararın verildiği sofrada Yunus Nadi de vardır. Plana göre Yunus Nadi, ülkedeki gerilimi ve SCF’de örgütlenen gericilerin rejim için tehlikelerini gösteren bir yazı yazacak ve Reis-i Cumhuri’u göreve çağıracaktı. O da sonradan bu tehlikeyi gördüğünü söyleyen başka bir yazı yazacaktı.

Plan uygulama sokuldu. Yunus Nadi 9 Eylül 1930 tarihinde Atatürk’ü göreve çağırın bir mektup kaleme aldı.

Atatürk ona bir gün sonra 10 Eylül’de Cumhuriyet Gazetesi üzerinden cevap verdi. Şunları söyledi:

“...Hakikati Fethi Beyefendi’ye yazdığım mektupta açıkça ifade ettiğimi zannediyorum. Kendilerince hakiki vaziyetin tamamen bilinmekte olduğuna şüphe yoktur. Ancak umumiyetle yanlış zan ve düşünceler ve görüşler olduğu anlaşılıyor.

Hakikat-i hali bir daha ifade ve tasrih edeyim. Ben Cumhuriyet Halk Fırkası’nın Umumî Reisiyim. Cumhuriyet Halk Fırkası Anadolu’ya ilk ayak bastığım andan itibaren teşekkül edip benimle çalışan [Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti](#)’nden doğmuştur. Bu teşekküle tarihen bağlıyım. Bu bağı çözmek için hiçbir sebep ve lüzum yoktur ve olamaz.

...İşaret olunan hadiseler (...) ve hükümet ricaline ve otoritesine karşı bazı anlayışsız kuvvetler tarafından yapılan çirkin tecavüzlerden çok müteessir olduğumu tahmin etmek güç değildir.(...) Bu gibi saldırganlar ve teşvikçiler Cumhuriyet kanunlarının takiplerinden tabii kurtulamazlar.“

Bu açıkça “**kapat, git**” demektir. Nitekim Fethi Bey de 16 Kasım günü Dahiliye Vekaleti’ne verilmek üzere şu fesih beyannamesini yazar:

“Tebellür eden son vaziyete göre, Fırkamız, Büyük Gazi Hazretlerine karşı, siyasî sahnede mücadele edecek bir mevkie getirilmiştir. Fırkamız doğrudan doğruya Gazi Hazretlerinin teşvik ve tasvipleriyle vücuda gelmiş ve Büyük Reisimizin her iki fırkaya karşı müsavî muavenet ve muamelesine mazhar olacağı teminatı almış idi. Esasen başka türlü siyasî bir teşekküle vücut vermek mesuliyetini almağı hiçbir zaman hatırımıza getirmedik. Halbuki emri vaki şeklinde tahakkuk eden son vaziyet karşısında bizce başarılması muhal olan bu teşebbüse devam etmek beyhude olacağından Fırkamızın feshine ve keyfiyetin bilumum teşkilata ve Dahiliye Vekaletine bildirilmesine karar verilmiştir.”

İşte Türkiye’nin ikinci demokrasi girişimi de böylece sonlandırılmıştı. Burada garip olan; bir basın kurumu olan Cumhuriyet gazetesinin aldığı tavrıdır. Gazete böylelikle **rejimin adı konulmamış resmi gazetesi olduğunu** ortaya koyuyordu.

Üstelik, faşizmi savunduklarını da gizlemiyorlardı.

Yunus Nadi’den faşizme ve Mussoloni’ye övgüler:

‘Faşizmin Türkiye’de girdiği kanallarından biri basındır. Alman faşizmi bu alanda da ajanlar elde etmeye başladı. Örneğin Cumhuriyet Gazetesi ve yazı kurulu Alman faşizminin etkisi altındadır. Orada çalışanların birçoğu Alman faşizmi tarafından satın alınmıştır. Faşizmin bu ajanları Hitler’in havasından çalıyorlar ve onun saldırı planlarını göklere çıkarıyorlar.’

‘Alman Başvekili Türk milletinin menakıpla dolu olan kurtuluş mücadelesini senelerden beri takip etmektedir. Müsarüniley (adı geçen) Gazi Mustafa Kemal Hazretleri’nin deha ve azminin nasyonal sosyalist fırkası muhalefet mevkiinde bulunduğu sıradaki mesai ve hareketine rehberlik ettiğini söylemişlerdir.’

‘M. Musolini Türk dostluğunda bir daha çok açık ve çok samimi olmuştur. Biz de aynı vuzuh ve samimiyetle tekrar ediyoruz ki, Türk milleti dahi, M. Musolini’nin münevver ve azimler idaresindeki şerefli İtalya’nın açık, vefakar dostudur.’

‘Başlıbaşına Bir Tarih’ başlıklı yazısında ise Yunus Nadi daha da ileri giderek İtalya’daki faşizmin Türkiye’ye yönelik iltifatlarından güç bulduğunu yazar. ‘Kemalist Türkiye’den Faşist İtalya’ya selam: (...) Türkiye’de biz umumi harp neticesinde tasfiye olunan Osmanlı İmparatorluğu’nun enkazından yepyeni ve tamamen asri, inkılapçı ve milliyetçi bir Türk milleti çıkarırken, İtalya’da İtalyan milletini asrın en mütekmil bir cemiyeti haline yükselten faşizmin gittikçe artan takdirlerine ve muhabetlerine mazhar olmaktan kuvvet buluyorduk’

‘Yeni İtalya’nın, faşist İtalya’nın ne olduğunu anlamak içinse onu yapmakla beraber bugün bütün bir salahiyetle kendi sahasında hulasa etmekte bulunan M. Musolini’yi görmek kafidir. Duçe, İtalyan milletinin aynı zamanda ileriye atılmış yüksek bir fikri de tecelli ettiren bir ifadesidir. Faşizm M. Musolini’nin şahsında tıpkı ok gibi fırlayan bir fikrin bükülmez bir kol ile tatbikat sahasına geçirilmiş şeklidir. Bundan yepyeni bir

cemiyet doğmakta bulunuyor. Hatta biz tahakkuk etmiş neticelere bakarak bu cemiyete şimdiden doğmuş nazarı ile bakmakta hata yoktur bile diyebiliriz.'

Yunus Nadi'nin faşist kişiliği daha Cumhuriyet kurulmadan önce fikri yapısı şekillenmişti. Cumhuriyet Gazetesi'nden önce yine sahibi olduğu Yeni Gün Gazetesi'nde, 22 Nisan 1923 tarihli sayısında Feridun Fikri imzasıyla da faşizme övgüler dizmişti. '...Bütün Avrupa faşizmin cihana getirdiği emniyet ve neşe ile ona doğru atılırken, faşizmin bu suretle, sanki pek tehlikeli bir şeymiş gibi görülmesi beni derin derin düşüncelere sevk etti. Faşizm korkulacak bir şey addolunmaz. Bilakis bizim gibi inkılap yapmış ve onu yaşatmaya azmetmiş milletler için faşizmden çıkartılacak düstürlar vardır.' (2)

Cumhuriyet okuru Komünistler buna ne diyecek?

Sol eliyle faşist yazılar yazmak insanı solcu yapmıyor. Yukarıda gördüğünüz nüshada, Cumhuriyet gazetesi açıkça okurlarını Nazım Hikmet'in yüzüne tükürmeye çağırıyor.

Nüshada şunlar yazıyor:

..Eşref'in Abdülhamide verdiği tavsiye aklımıza geliyor. Bu tavsiye resmini teksir etip dağıttır ki millet doya doya yüzüne tükürsün mealindedir. Bizde yukarıdaki Nazım resmini bu gaye ile basmış bulunuyoruz. (3)

Şimdi cevap verin bakalım Türkiye'nin aydınlık insanları, Cumhuriyet size gerçekten de yakışır mı?

Kaynakça:

1. Kara Kızıl Notlar Dergisi/ Püşper Neves – 3 Dalga ile Feminizm Tarihi
2. Mustafa Yelkenli (Barış ve Demokrasi Partisi Ankara İl Başkanı) / [Yunus Nadi ve Cumhuriyet Gazetesi](#)
3. Radikal Gazetesi

Dini Siyasete Alet Etmekten Kapatılan Komünist Partimiz (Hasan Rua Demiroğlu)

Laik olmak beraberinde ciddi bir paranoya “yeteneğine” sahip olmayı gerektiriyor. Çünkü Türkiye’de bunu kuranların laikliği çağdaş siyasetin rasyonel bir ilkesi olmaktan ziyade; belirli bir siyasal otoritenin başka bir siyasi otoriteyi kısıtlama operasyonu olarak gördüğü ve kullandığı ortada. Devletimizin ve milletimizin bekası için şart olan bu hamlenin işlevselliğinin gelecek nesillere aktarılması için hastalık düzeyinde paranoyaya sahip olmak son derece gerekli.

Nedir laiklik? “Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması” dersek, dördüncü sınıftaki bir yazılı sorusuna tam cevap olmuş oluruz. Ancak elbette ki laiklik bu değil. Gerçek anlamda laiklik; yaşamın, felsefenin, bilimin ve bunlara bağlı olarak da devletin “sekülerleşmesi” yani dinsizleşmesi demek. Bu saydığım kavramlarda referans olarak dini kullanmayı bir yana koyup, yerine başka kavramlar koymak demek.

Peki Türkiye’de laiklik nedir? Nasıl çıkmıştır? Abartıldığı kadar olmasa da bir Kurtuluş Savaşı verdiğimiz günlerde ön planda olan düşünce hangisiydi? İslami vurgularla dolu İstiklal Marşı’nı laik cumhuriyet neden kabul etti? “Dini siyasete alet ettiği için kapatılmak” şerefine nail olan Komünist ve ulusalcı partimiz hangisiydi?

Laik adamın tarihçesi

Ahmet Necdet Sezer, Mason Locası’nı Çankaya Köşkü’nde ağırlayıp “sizleri laikliğin teminatı olarak görüyorum” dediği günlerden sonra laiklik ile ilgili çok veciz bir söz

daha etti: laik olmak adam olmaktır!

İnsan ilk olarak Fransız İhtilal'i ile birlikte adam(!) oldu. Fransa'da, monarşi döneminde ve daha doğrusu 14. yüzyılda Krallar artık kendilerinin "Tanrı'dan" olduğunu iddia etmeye başlamışlardı. Bu inanç eski Türklerdeki Tenrikut inancına da benzemektedir. Ancak Fransa'da 14. yüzyılda başlayan bu akımın başlama nedeni Katolik Kilise'nin halk ve devlet üzerindeki onmaz etkisini kırmaktı. Papa, bir ülkenin her şeyiydi. Kralını o taç takıyordu ve krallar işlerini Papa'ya onaylatmak zorundaydı.

Hatta, bugün İngilizlerin büyük bölümünün mensubu olduğu Anglikan mezhebi, İngiliz Kralı Henry'nin eşini boşayıp başka bir kadınla evlenmek istemesine Papa'nın izin vermeyişine tepki olarak kurulmuştu! Buradan da anlaşılabilceği gibi Papalık, Avrupalı krallıkların üzerinde bir demir yumruktu.

Papalığın neden olduğu bu durum başka bir duruma neden oldu: laiklik doğdu. 1794 yılında tüm dinsel yapılanmanın devlet çatısı altından çıkarılmasına ve bir yıl sonra 1795'de ise din adamlarının maaşlarının devlet tarafından ödenmemesine karar verildi. Bu kararları ibadet ve kült yerlerinin tanınmadığı, kamusal alanda herhangi bir inancın, kültürün simgesinin kullanılmayacağı kararları izledi.

1882'de ilk laik okullar kuruldu. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Jules Ferry dini okullardan alıp özel hayata sokacak bir dizi yasa düzenledi. Bu yasalara göre devlet okulları asla din dersi veremezdi. Aynı zamanda rahipler öğretmen olamazdı.

Bugün anayasasında laikliği kabul eden ülkeler; Fransa, Japonya, Meksika, Portekiz ve Türkiye'dir. Bunun dışında anayasasında olmamasına rağmen laik olan devletler ise; Azerbaycan, Hindistan, Küba, İrlanda, Avustralya, Endonezya, Senegal, Mali ve Tunus'tur.

Bir dönem Arnavutluk da kendini "ateist devlet" olarak ilan etmişti. Tunus'ta ise geçtiğimiz yıllarda tesettürle sokağa çıkmak yasaklandı.

Biz ne zaman "adam olduk" ?

Türkiye devletinin ilk anayasasında devletin dininin İslam olduğu yazılıydı. Bu ibare 1928 yılında çıkarıldı. Cumhuriyet Halk fırkasının ise Dokuz ilkesinden birisi hilafeti korumaktı. Kurtuluş Savaşı sırasında; hilafetin korunacağı ve saltanatın devam ettirileceği vurgusu vardı. Hatta bu nedenden ötürü İslam ülkelerinden Anadolu'daki mücadeleye çok ciddi maddi yardımlar gelmişti. Savaşın ideolojik açıdan bir koalisyon tarafından verildiği aşıkardı. İslamcı Mehmed Akif de, Türkçü Yusuf Akçura da oradaydı. İkisi de savaştan sonra kurulan mecliste mebusluk yaptılar.

Tabii biz sonra adam(!) olduk.

Peki ne zorumuz derdimiz vardı? Neden adam olma gereği duyduk?

Bunun cevabı biraz farklı: biz aslında hiç adam olmadık.

Çünkü Türkiye'de laiklik "çağdaş bir siyaset ilkesi" olarak benimsenmedi. Laiklik; yönetimdeki siyasi ideolojinin, diğer bir ideolojiyi kısıtlama operasyonunun belirli bir

dönemdeki adıydı. Kurucu ideolojiyle din arasındaki çatışmada kurucu ideolojinin elini güçlendirmek ve ona yasal manevra meşruiyeti tanımak adına böyle bir ilke gerekliydi. Aynı zamanda Lozan anlaşmasıyla özetlenen dönemin koşullarında da emperyalist güçler kendilerine karşı verilecek bir savaşın tarafı olma ihtimali olan bir Türkiye istemiyorlardı. Hilafet siyasi gücü açısından tartışılır bir makam olmasına rağmen yine de hilafetti ve emperyalizmin kapsadığı üzerinde güneş batmayan toprakların bir kısmında da Müslümanlar yaşıyordu.

Bu bakımdan “adam olmamız” prensib icabı bir gelişmeydi.

İstiklal Marşı “adama” yakışır mı?

1940’lı yıllara kadar Mehteren takımının hala resmi bir yeri vardı. Ancak bir süre sonra ne kadar çağdaş olduğumuzu göstermemiz gerektiğinden onu kaldırıp yerine İsveç Bantosunu koymuştuk. Adama bu yakışırdı.

Peki, içinde “Hakkıdır, Hakk’a tapan, milletimin istiklâl!”, “Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.”, “ Bu ezanlar-ki şahâdetleri dinin temeli,” şeklinde ibareler yazılı olan bir marş adama yakışır mı?

Yakışmazdı ama İstiklal Marşı’nın kabul edildiği yıllarda bizler henüz adam olmamıştık. İstiklal Marşı’nın yazılıp kabul edildiği 1921 yılındayken adam olmamıza henüz yedi koskoca yıl vardı.

Adam olduktan sonra bu marşı değiştirmek istedik. İstiklal Marşı’nın yerine Onuncu Yıl Marşı ikame ettirilmesi bir dönem fikir düzeyinde tartışılmıştı. Zaten İstiklal Marşı’nın kabul edildiği oylamadaki bu marş harici diğer marşlar hayli milliyetçiydi.

1938 yılında Ulus gazetesi de yeni bir İstiklal Marşı için yarışma düzenlemişti. Ama bu yarışma yarıda kesildi.

İstiklal Marşıyla birlikte, ay-yıldızlı Türk bayrağı da değiştirilmek istenmişti. Atatürk, “bu İslami motiflerle dolu bayrak yerine” Göktürklerin bayrağına benzeyen yeşil bir kurt profilinin mavi bir zemine oturtulduğu bayrağı istiyordu. Bu iki düşünce de hayata geçirilemedi. İstiklal Marşı’nın zaman içerisinde besteleri değişti, onuncu yıl marşı ise bir sembol olarak kaldı. Ay-yıldızlı İslam bayrağı da yıllarca “Türk’e karşı Türk propagandaları” için bile kullanıldı.

Necip Fazıl da İstiklal Marşı yazmıştı!

Ulus Gazetesi’nin 1938 yılında açtığı yeni İstiklal Marşı yarışmasına Necip Fazıl Kısakürek de katılmıştı. Necip Fazıl’ın marşı Akif’in marşından bir nebze daha milliyetçiydi. Marşın adı “Büyük Doğu” marşıydı. Necip Fazıl “Büyük Doğu” ismini sonradan da dergi ismi olarak kullanacaktı.

Necip Fazıl’ın yarışmaya gönderdiği şiir şöyleydi:

“Allahın seçtiği kurtulmuş millet!
Güneşten başını göklere yükselt!
Avlanır, kim sana atarsa kement,

/Ezel kuşatılmaz, çevrilmez ebet
. Yürü altın nesli, o tunç Oğuz'un!
Adet küçük, zaman çabuk, yol uzun.
Nur yolu izinden git, KILAVUZ'un!
Fethine çık, doğru, güzel, sonsuzun
Yürü altın nesli, o tunç Oğuz'un!
Adet küçük, zaman çabuk, yol uzun.
Aynası ufkumun, ateşten bayrak!
Babamın külleri, sen, kara toprak!
Şahit ol, eykılıç, kalem ve orak!
Doğsun BÜYÜK DOĞU, benden doğarak!
Aynası ufkumun, ateşten bayrak!
Babamın külleri, sen, kara toprak”

Laikliğe aykırı fiillerin odağı olan bir Komünist: Hikmet Kıvılcımlı

Türkiye'deki laikliğin varoluş nedeninin kurucu ideolojinin dine karşı manevralarına yasal bir zemin hazırlamak olduğunu belirtmiştik. Bu yasal zeminin kullanılması 1961 Anayasası ile kurulan Anayasa Mahkemesi tarafından yürütülüyordu. Bundan önce de cumhurbaşkanı tarafından.

Laikliğe aykırı fiillerin odağı olmak Türkiye'deki en eski siyasi akım. Aynı zamanda Türkiye'de liberalinden, İslamcısına, İslamcısından milliyetçisine herkesi içine alması bakımından sınırları oldukça geniş. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'ndan bu yana Demokrat Parti, Milli Selamet Partisi, Refah Partisi, Fazilet Partisi bu nedenlerle kapatılmıştı.

Sadece partiler değil kişiler de bundan nasibini almıştı. Örneğin, Anayasa Mahkemesi raportörü Osman Can ateist olmasına rağmen Fetullahçı olmakla suçlanmıştı.

Peki, rejimin bu yumruğunun altında yalnızca merkez sağ mı ezilmişti?

Hayır..

Hikmet Kıvılcımlı, 1902 yılında memur bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Babası posta telgraf müdürü Hüseyin Bey'di. 17 yaşındayken Yörük Ali Efe'nin grubunda milli mücadeleye katıldı. 1925 yılında ise Takrir-i Sükun yasaları gereği hapse atıldı. 10 yıl kürek cezası aldı ancak cezası Cumhuriyetin üçüncü yılı hasebiyle verilen çıkan afla iptal edildi ve bir yıl hapisten sonra serbest bırakıldı. Kıvılcımlı, soyadını Lenin'in çıkardığı Iskra isimli dergiden almıştı. Iskra, kıvılcım demektir.

Kıvılcımlı, 1938 yılında Nazım Hikmet ile birlikte Donanma davasında yargılandı. Ömer Deniz isimli bir sosyalist subayın darbe yapmaya çalıştığı şeklindeki iddia nedeniyle tam 15 yıl hapis cezası aldı. Ömer Deniz, sosyalist subaylarla bir örgüt kurmuştu ama ne Nazım Hikmet ile ne de Hikmet Kıvılcımlı ile bir alakası vardı. O dönemin diplomatik yakınlaşma konjonktürüne uyarak komünistler haksız yere tevkif edildi. Hikmet Kıvılcımlı 12,5 yıl sonra serbest kaldı. (Ömer Deniz de serbest kaldıktan sonra oyuncakçı dükkanı açtı. Bu dükkandaki çırağı ise ünlü tiyatrocü Müjdat Gezen'di.)

Kıvılcımlı, hayatı boyunca toplam 22,5 yıl hapis yattı.

Asıl ilginçlik, Hikmet Kıvılcımlı'nın 15 Ekim 1957 tarihinde Eyüp Sultan meydanında yaptığı konuşmadan sonra başladı. Kıvılcımlı, bu konuşmasında dini ibarelere sıkça yer verdi. Zaten Hz. Muhammed'i bir devrimci olarak görüyordu. Bazı kitaplarına ondan iktibas ettiği sözlerle başladı.

Konuşmada şöyle ibareler vardı:

bugün, müslüman istanbul'umuzun, istanbul'dan önce müslüman olan eyüp bölgesinde vatan partisi'nin sesini duyurmaya geldik

....

islamın büyük prensibi, hepimizin bildiği gibi: "leyse lil insane illâ mâ seâ" der. (yani: insan için, çalışmaktan , emekten başka her şey yalandır) der. işte, o büyük hakikat: aradan binlerce yıl geçtikten sonra bugün, dünyanın en ileri memleketlerinde dahi, tek büyük içtimai hakikat, insanlığın bulabildiği en büyük hakikat olarak tanınmıştır. bugün insanlığın yarattığı değer: emek üzerine kurulur. avrupa'nın en büyük iktisat alimleri, ingiltere'nin klasik iktisatçısı denilen adam smith'ler, ricardo'lar: binlerce senelik insan ilminin neticelerini toplarken, o hakikati bulabilmişlerdir: "leyse lil insane illâ mâ seâ!" hakikatini: "değer, insanın emeğinden doğar" şeklinde ifade etmişlerdir... işte vatan partisi'nin prensibi de, her şeyin temelini, memleket siyasetinin de üzerinde kurulması icabeden temelin emek olması lazım geldiğini ifade eder.

vatandaşlarım!... o zamana kadar insanlar arasında bütün düzeni kuran kanunlar ve kaideler "gökten iner" di. hazreti muhammed: "ben sonuncu peygamberim!" demekle, bizlere şu büyük hakikati anlatmış oluyordu: artık kanunlarınızı kendiniz yapacaksınız! demek istemiştir... ve onun için insanların büyük toplantı yerleri: camiler meydana gelmişti. bütün islamların camii: adı üstünde cami!..

mübarek ezanı muhammedi dolayısıyla buradaki hak davamızın konuşulması bir an için durdurulmuştu. sözü müze, -müsaadenizle- yeniden başlıyoruz.

ne zaman mübarek bir camiin, mübarek bir mescidin önünde bulunsam, daima, hülefâyî raşidiyn zamanındaki vatandaşların siyas hayatları gözüm önüne geliverir.. bilirsiniz, o zamanlar, camiler müslümanların siyas toplantı yerleri idi. yani her cuma, halife bizzat camiin içerisine gelir, karşısındaki vatandaşlara bütün memleketin umur ve hususu hakkında hesap verirdi. gene çok iyi bilirsiniz ki, devlet başkanı olan halife, bizzat halk tarafından biat suretiyle reis olur, yani seçimle iktidara gelirdi. bizzat halifeler seçilmiş devlet başkanı idiler. bu seçilmiş başkanlar, her hafta, bütün müslümanları önüne topluyarak, camide onlara memleket işleri hakkında hesap verirdiler.

tekipartî değil mi? demokrasi yokmuş o zaman.. şimdi bunu diyorlar.. o zaman da demokratiz diyorduk, ama, şimdi anlaşıldı ki (7-8 seneden beri) o devrin ismi bal gibi istibdatmış. yani, işte, halkın hissi sorularak; hallnn reyî alınarak işler yapılmamış. ya nasıl yapılmış? işte böyle: falan vekaletten bir memur koysun adaylığını, alkışlıyalım şakşak! maaşallah büyük adamdır.. ve ver oyunu: girsin meclise.

Bu konuşma tam 5 saat sürdü. Ardından Hikmet Kıvılcımlı'nın başkanlık ettiği Vatan Partisi "dini siyasete alet etmek suçundan" kapatıldı!

Kemalizmin laiklik paranoyasından Marksizm de payına düşeni almıştı!

Hikmet Kıvılcımlı Osmanlı ve İslam tarihi hakkında pek çok kitap yayımladı. Tarihsel Materyalizm Yayınlarını kurdu. 11 Ekim 1971'de Belgrad'da öldü.

Ölmeden 12 gün önce kendisini yargılandığı davadan ötürü çağıran savcıya şu mektubu yazdı:

*“İstanbul 1. sıkıyönetim mahkemesi başkanlığına
sayın yargıcım*

adımın karıştığını öğrendiğim 146. madde suçlaması ile görülmekte olan davadan kaçmış olduğum söyleniyor. gerçekte hiçbir mahkemeden kaçmış değilim. herkesin bildiği gibi, tedavisi bulunmayan bir hastalıktan ötürü Türkiye’de iki yıldan beri 13 müdahale ve 4 narkoz altında ameliyat geçirmiştım. türkiye’de başka hiçbirşey yapılamayacağını anlayınca, son bir ümitsiz girişim olarak, türkiye dışı daha ileri teknikli tıp dünyasına başvurmak istedim. ancak yıllardan beri yapılmış bütün pasaport dilekçelerim neticesiz kaldığından, başka bir yolla ülkemden ayrılmak zorunda kaldım.

yaptırdığım çeşitli muayeneler ve tedaviler sonunda, hastalığın meş’um ve çabuk gelişimini önleyecek hiçbir tedbirin olmadığını anladım. ve 70 yıl bu kara toprağın kuru öküzü gibi yaşadığım ülkemde gene öyle hesap vererek yatmaya kararlıyım. varna kıyılarından kedi miyavlamalarıyla yurt hasreti gösterilerine kalkışacak anlayışta ve mizaçta değilim. geliyorum.

*saygılarımla,
29 eylül 1971*

dr. hikmet kıvılcımlı”

Kurucu ideolojiye karşı olabilecek nüanslar taşıyan en ufak bir akımın nasıl zorbalıklarla çürütüldüğünü görüyor musunuz? Belki de bu yüzden laiklik ilan edildiğinden bu yana hiçbir zaman benimsenmedi. Hiçbir zaman ilerleme adına faydalı bir şeylere neden olmadı. Çünkü kurulurken de bugün de yalnızca bir susturucu görevi üstlendi..

Ne dersiniz, bu “adam olma” işi delikanlı adamı bozdu mu?

Tam bağımsızlık, tam barbarlık demektir! (Rasim Ozan Kütahyalı)

Türk 68'i ve Deniz'ler tartışmasında benim için esas özne günümüz ulusalcı solcuları yahut ortodoks Marksist-Leninistler değil. Onların zaten bugün de tutturdıkları yol belli. Özgürlükçü-demokrat bir Türkiye'nin oluşumuna katkı vermek gibi dertleri yok, başta AB olmak üzere bugün özgürlükler ve demokrasi mücadelesinde kaldıraç vazifesi gören ve bu anlamıyla hepimiz için çok hayati olan tüm enternasyonal kurumları emperyalist olarak niteliyorlar ve Türkiye'nin "tam bağımsız" bir rotada devam etmesini istiyorlar. Ortodoks sosyalistler bu tartışmalar süresince de canhıraş belirttikleri gibi asla ulusalcı ya da Kemalist olarak anılmak istemiyorlar.

Kürtleri ve gayrimüslimleri de bu "tam bağımsızlık" mücadelelerinde kendileriyle

birlikte hareket edecek yoldaşları görüyorlar ve kendi tabirleriyle “Kemalist TC’nin onlara yönelik faşist politikaları”na da şiddetle karşılar. **Deniz’in Türk-Kürt halklarının kardeşliğini vurgulayan son sözünü sık sık zikrediyorlar. Gerçekten de bugün Deniz’i idol gören kitleye en çok hatırlatılması gereken sözü bu Deniz’in.** Bağlamından soyutlanarak olumlu bir miras olarak zikredilmesi gereken yegâne sözlerinden biri. Adım adım bir siyasal mesele olmaktan çıkarak toplumsal çatışma meselesi olma ihtimali beliren Kürt meselesinde bu tür sözler hepimizin daha çok inanmasına ihtiyacımız var bu dönem... Ulusalçı sosyalistler ise Deniz’in sözünün o zaman için geçerli olduğunu bugün Kürtlerin ve gayrimüslimlerin “emperyalizmin işbirlikçisi” olarak vazife gördüğünü, bir beşinci kol faaliyeti yürüttüğünü söylüyor. Ulusalçı-sol **“Tüm gayrimüslimler ve Kürtler Türkiye’yi tam bağımsızlıktan uzaklaştıracak, Batı emperyalizminin boyunduruğuna sokacak AB sürecini desteklemiyorlar mı?” “Özellikle Kürtler büyük bir çoğunluk olarak ABD’nin 2003 emperyalist Irak işgalini kendi çıkarlarına geldiği için desteklemediler mi, emperyalizmin uşaklığını yapmadılar mı?”** gibi soruları argüman olarak kullanıyor... Geçen yazılarda da belirttim; Anti-emperyalizm ve Tam Bağımsızlık denen kavramlar üzerine sosyalist bir jargon üzerinden sürdürülen bu ulusalçı propaganda bu ülkenin sol-kökenli Türk insan malzemesi üzerinde diğer sol söylemlere göre çok daha başarılı oluyor, daha geniş kitleleri mobilize ediyor ve yedeğine alıyor... Hem ulusalçı olmayan ortodoks sosyalistler hem de özgürlükçü-sosyalist olarak kendini takdim eden çevreler bu güçlü ulusalçı söylem yanında sönük kalıyor, adım adım etkisizleşiyor ve kendini solda tanımlayan insan malzemesi, Türk laik ortasınflarının da müttefikliğiyle bu ülkede MHP’yi aratacak katılıkta ve radikallikte, ırkçılıkla flört eden modernist-nasyonalist bir dünya görüşüne doğru evriliyor. Hatta ciddi kısmı evrildi bile...

Bu yazıların aslında temel meselesi de bu. Beni bu yazıları yazmaya sevk eden bu korkutucu süreç. Bu benim için entelektüel bir mesele de değil tastamam bir ahlak meselesi... Entelektüel bir amaçla yazmadım ben bu yazıları. Entelektüel olarak şu tespiti ilk ben buldum, ben belirttim, literatüre ben geçeceğim, herkes bana referans yapsın falan gibi kariyerist dertlerim asla yok. İsteyen her tespiti sahip çıkabilir. Niye zaten özel olarak kışkırtıcı ve uyarıcı bir dille insanlara çağrı şeklinde yazılmış bir gazete yazısının derdi “bu tespiti ben buldum” olsun? Gazete yazılarının böyle akademik dertleri olmaz, akademik metin değil bunlar. Gazete yazılarının işlevleri bu değildir, akademik literatür tarafından da haklı olarak önemsenmezler, iyi bir akademisyen de bunu bilir... İsteyen ismimi de **Ahmet Rasim ve Halit Fahri Ozansoy**’dan intihal edilmiş isim olarak değerlendirsün, bu yazılardaki tüm fikirler de başkalarına ait kabul edilsün –ki derine inersen her fikrim öyledir- yeter ki bu Türk 68’i meselesi yeniden ele alınsın. Kimsenin intihal olma ihtimali olan ismimi anmasına gerek de yok! Aksine bu ifade ettiklerim keşke tamamen anonimleşse daha mutlu olurum. Velhasıl ahlaki bir duyarlılıkla ele aldığım bu meseleler geniş biçimde tartışılsın, başka derdim yok. (Nitekim genişlemesine bu mesele tartışılıyor şu an, mutluyum, bu arada Doğan’ın da yazıları bu vesileyle daha çok okundu, ona da çok mutlu oldum, Doğan dikkatle okunması gereken bir akademisyen adayıdır, akademik dünyamız da Doğan’ın kıymetini bilmeli. Şu ana kadar pek bilmedi maalesef. Sabancı’daki hocalara duyurulur.) Ayrıca bu yazılarda güttüğüm amaç vicdanlarına çok güvendiğim özgürlükçü-sol olarak kendini tanımlayan bazı aydınların da ulusalçı çılgınlığa karşı çıkarken, O ulusalçılarla aynı zemine bastıklarını, hâlâ ulusalçılık denen zehirli sarmaşığı oluşturan tohumlara sahip çıkarak, bu sarmaşıkla mücadele

etmek istediklerinin farkına varmalarına katkı sağlamaktır. Gelin Türk 68'i ve Deniz'ler bağlamındaki çıkan bu yararlı tartışmaya yeniden odaklanalım...

Hem ortodoks sosyalistlerin hem de özgürlükçü olma iddiasındaki sosyalistlerin bu derece ulusalcılığa cephe aldıklarını söyledikleri halde en az ulusalcılar kadar değer affettikleri bir kavram hâlâ yerli yerinde duruyor. O da Tam Bağımsızlık... Geçen yazıda da söyledim, bu tür sol grupların, mesela Ufuk Uras gibi bir ismin, ulusalcı-sol grupları, mesela Erol Manisalı gibi bir ismi sıkıştırabildikleri temel argüman **“Biz de tam bağımsızlıktan yanayız, o zaman Türk ordusu NATO'dan ve ilgili uluslararası antlaşmalardan çıksın, çıkabiliyor mu? Çıkamıyor”** tipi bir söylemdir... Tabii böyle durumda ulusalcı-sol, Türk ordusunu Deniz'lerden bugüne müttefiki görme hastalığına sahip olmaya devam ettiği için reel olarak sıkışıyor, yoksa arzu olarak bu ülkenin tüm enternasyonal bağlarını kesmek konusunda herkesten “ileri”ler. Fakat Türk devlet zihniyeti bu ulusalcı-sol çizgiye göz kırpsa da klasik “dünya ile uyum içinde iç iktidarını sürdürme” yönünde “sağ” politikasını sürdürmeye devam ediyor (sürdürebilirse) ve NATO gibi kurumlardan çıkmaya da niyeti yok. Günümüz ulusalcı-solu da bu devlet zihniyeti için ancak vasıta işlevindedir. Tıpkı işleri bittiğinde zamanında sırtı sıvazlanmış Deniz'lerin insafsızca asıldığı gibi bugün kendini orduyla müttefik sayan gruplar da Türk devlet zihniyeti tarafından zamanı geldiğinde harcanabilirler. Aslında bu yazıları ulusalcı-sol da kendine bir uyarı olarak okuyabilir. Ulusalcı-solcular bilmeli ki inandıkları Kemalizm tasavvuru uydurmaz. Kemalizm, düvel-i muazzama ile kavga etmeye odaklanmış, kendini mazlum ulusların öncüsü gören anti-empyralist sol bir ideoloji asla değildir. Tam aksine “Düvel-i muazzama trenine içerdeki iktidarımı muhafaza ederek nasıl bu ülkeyi dahil edebilirim” sorusu Türk devlet zihniyeti için temel meseledir. **Eğer içerideki iktidarlarını muhafaza edemeyecek gibilerse, toplum üstündeki egemenlikleri sarsılacak ve adım adım yok olacak gibiyse Türk devlet zihniyeti ne yapar? Aslında günümüzün temel sorusu bu... Bu ülkenin tüm özgürlükçü-demokratlarını korkutan soru bu... Ahmet Altan'a “Üçüncü dünya savaşı buradan mı çıkacak?” benzeri çok haklı, uyarıcı ve kışkırtıcı yazıları yazdıran mesele bu. Böyle bir dönemeçteyiz...**

İşte bu dönemeçte Türkiye'de kendini solda tanımlayan ve aynı zamanda özgürlükçü-demokrat olduğuna inanan tüm çevrelerin iyi anlaması gereken bir şey var... **Tam bağımsızlık demek tam barbarlık demektir...** Bu tam bağımsızlık söylemi bütünüyle terk edilmelidir. Sadece Türkiye çapında değil evrensel bazda da “tam bağımsızlık” tam keyfilik, tam iktidar konsolidasyonu ve sonuç olarak tam barbarlık demektir. **Bu üçüncü dünyalı Marksizm-Leninizmden türemiş saçma sapan sözün ahlak adına, özgürlük adına, demokrasi adına ne bu ülke yurttaşları olan bizlere ne de Dünya halklarına hiçbir yararı yoktur. Güç/iktidar denen kavramın doğası gereği tam bağımsızlık barbarlıktan başka bir şey üretemez.** Bu sadece ‘tam bağımsızlık’çı sosyalizm anlamıyla da değil genel anlamıyla da böyledir. Şu andaki dünya sisteminde ABD nerdeyse tam bağımsız. O sebeple insan hakları örgütlerinin, özgürlükçü-demokrat kurumların hatta iç kamuoyunun kuvvetli baskılarına rağmen Guantanamo diye bir utanç adası yerinde duruyor. Daha bir dolu keyfi tasarrufu, kimseye bağımlı olmayacak derecede güçlü olduğu için ABD yönetimi yapabiliyor. Dünyada ABD'yi de dengeleyecek özgürlükçü-demokrat ilkeleri rehber edinmiş ülkesel ya da kıtasal güçler olabilse bunlar bu kadar kolay olmaz. Tam bağımsızlık denen kavrama Ufuk Uras gibi insanların hâlâ Deniz'lerin ruhuyla inanması sonuç olarak çok daha barbar bir ülke yaratır. Elbette ulusalcı-solcuların

dediği ters açıdan doğru. Kürtler ve gayrimüslimler hangi siyasi görüşte olursa olsunlar, çok haklı olarak Türkiye'nin daha çok dünya ile bütünleşmesi, daha uluslararası ve uluslararası egemenlik bağlarıyla **bağımlılaşmasını** istiyorlar, çünkü "Tam bağımsızlık" halinde ilk olarak kendilerinin başlarına neler geleceğini en iyi bu yurttaşlarımız biliyorlar... Aslında aynı şey Sünni-dindarlar ve Aleviler için de geçerli... **Tam bağımsız bir Türkiye, kurucu temellerinden gelen LAST (Laik yaşam biçimine sahip Sünni Türk) kimliğine dayalı, bu LAST kimliği dışında kalan kimliklerin kendini inkâr ettikçe sistem içinde yer bulabildiği, Gayrinizamî harp taktiklerinin tüm toplum kesimlerine karşı sürekli zinde tutulduğu, olağanüstülüğün olağan olduğu otoriter rejimine devam eden bir Türkiye demektir...** Tam bağımsızlık idealine kuvvetle inanan kimi sosyalist çevreler böyle bir sonucu belki samimiyetle istemiyorlar fakat metazori sonuç bu olur... Deniz'lerin mirası diye nerdeyse tüm sol çevrelerin sahip çıktığı tam bağımsız Türkiye ideali, tam barbar bir Türkiye yaratır...

Ulusalçılığı bırakın, gelin Marksizmle tartışın diyen çevreler bu mesele üzerinde düşünmeli... Ulusalçılığı bırakın diyorlar da hâlâ Deniz'lerin yolu bizim yolumuzdur demiyorlar mı? "Deniz'lerle bağımsız duygusaldır ideolojik olarak mirasçıları değiliz" diyebiliyorlar mı? "Tam bağımsızlık" denilen şey hâlâ onların zihninde bir ideal halinde duruyor mu, durmuyor mu?

Türk 68'inden Chavez ve Castro'ya

Bunun dışında yazının başında esas özne olarak gördüğümü söylediğim özgürlükçü-sol olarak kendini tanımlayan çevrelerle ilgili de söyleyeceklerim var. Artık ortodoks çizgiden ayrılan dolayısıyla bu tür tam bağımsızlık laflarına o kadar da itibar etmeyen kimi özgürlükçü-sol aydınlar da bazı konularda maalesef ikiyüzlülüğü sürdürüyor... Bu ülkede sol-kanat insan malzemesinin kendisiyle en çok gurur duyması gereken şey 12 Eylül sonrası konjonktüründe enternasyonal insan hakları kuruluşlarının bu ülkede temsilciliklerini üstlenmeleri, bu özgürlükçü-demokrat kurumların ülkemizdeki örgütlenmesini oluşturma gayretleriydi. **Kendini solda tanımlasın ya da tanımlamasın bu ülkenin ahlak ve sağduyu sahibi tüm insanları o sebeple bu sol aydınlarımıza müteşekkir olmak zorundadır.** Uluslararası Af, İnsan Hakları İzleme Örgütü, Helsinki Yurttaşlar Derneği gibi ahlak abidesi niteliğindeki kurumları tüm zorluklara rağmen bu ülkeye getirip kurumlaştırmaya çalışan bu sol aydınlarımızdı... **Yargısız infazlar, kanundışı tutuklamalar, gözaltında kayıplar, işkence ve kötü muameleler, düşünce mahkûmiyetleri gibi Türk devlet zihniyeti için olağan olan şeylerin belgelenmesi, dünyaya duyurulması ve olabildiğince engellenmeye çalışılması ve devletin mağdur ettiği insanlara da yardım edilmesi konusunda gösterdikleri onurlu çabalar asla unutulamaz. Türkiye sol tarihi adına gururla anılması gereken sayfalar esas bunlardır...** Hüseyin Çakır'ın çok doğru tabiriyle "resmî Türk 68i"nin ulusalçı, militarist, insan varlığını soyut kolektif iktidar hedefleri için harcamaktan çekinmeyen o gayri-insani kolektivist zihniyeti bu ülkenin onur değil utanç sayfalarında yer alabilir ancak...

Konuya dönersek, bu onur sayfalarını oluşturan aydınlar, UAÖ, İHİÖ, HYD gibi özgürlükçü-demokrat kurumları bu ülkede örgütleyen aydınlar, **bu onurlu tutumlarına hiç yakışmayacak şekilde bu tür kurumların raporlarında her sene sistematik bir hak ihlalcisi olarak gözükken, Türkiye'den de berbat durumda olan, sistem muhaliflerine yönelik yargısız infazların, orantısız şiddetin,**

göztaltında kayıpların, işkence ve kötü muamelenin girila gittiği Latin Amerika sosyalist rejimlerini bir “Umut Ekseni”ymiş gibi sunabiliyorlar... Sosyalizmin tarihinden ders almamışçasına hâlâ ve hâlâ bu örnekleri matah gösteriyor ve bu rejimlerin yukarıda saydığım türden icraatlarını görmezden gelme ya da meşrulaştırma erdemsizliğinde bulunabiliyorlar... Bazı açılardan övdüğüm Batı 68’inin bazı öncü isimlerinin ve Batı solunun da büyük çoğunluğu bu ikiyüzlü tavrı aynen paylaşıyor. “Umut ekseni” tabiri de *New Left Review*’in editörü Britanya 68’inin önde gelen ismi Tarık Ali’ye ait, sadece Ali değil, *NLF* ve *Monthly Review* çevresinde toplanmış Batı solunun birçok entelektüeli aynı gayri-ahlaki tavrı içinde... **Sistematik bir katliam rejimi kurmuş, muhaliflerini alelacele uyduruk bir yargılanmayla kaşla göz arasında kurşuna dizdirebilen acımasız Fidel Castro hâlâ Türk “özgürlükçü” solu için de büyük bir kahraman.** Utanç verici bir durum bu... Tarihi boyu kaypak zeminde dolaşmış Türk ortasınıfları da herhalde sıkıcı hayatlarına heyecan aradıkları için bu katil güzellemelerine, romantizasyonlarına büyük zevkle katılıyorlar. Hem “özgürlükçü” sol yayınevleri hem büyük sermayenin bestseller merkezli yayınevlerinde Castro’ya, Chavez’e övgü kitapları yayınlanıyor. Anaakım medyada bu iki isme hep övgü var, romantize ediliyorlar... **Açıkça söylüyorum Türkiye’deki Kemalist sisteme karşı çıkıp, bu ülkedeki rejimi otoriter bulup Chavez ve Castro’nun rejimlerini “umut ekseni” olarak görmek bütünüyle ahlak-dışı bir tutumdur.** Chavez sizin için ideal devrimciyse Ergenekon zihniyetine hangi ahlaki gerekçe ile karşı çıkacaksınız? **Rejim muhaliflerini susturmak için yöntem olarak kullanılan yargısız infazlar, kanundışı tutuklamalar, göztaltında kayıplar, işkence ve kötü muameleler açısından, Chavez-Castro zihniyetiyle Ergenekon zihniyeti arasında hiçbir fark yoktur...** UAÖ ve İHIÖ raporları Türkiye’de olunca doğru da, Küba ve Venezuela da “emperyalizmin yalanları” mı? Türk Ulusalçı-solcuları bu örgütlerin Türkiye’ye dair raporlarına aynı söylemle karşı çıkmıyor mu? “İnsan hakları ve demokrasi bahane edilerek emperyalizmi meşru kılıyor bu örgütler” demiyorlar mı? Chavez’in de iktidara geldiğinden beri söylemi bire bir aynı; “Ülkem ve rejimim kuşatma altında, bu insan hakları örgütleri raporları neoliberalizmin ve emperyalizmin bahanesi” diyip duruyor hem Castro hem Chavez. Bu iki totaliter liderin zihniyetinin bizim Türk devlet zihniyetinden özsel olarak farkı yok... Hatta daha “bağımsız” oldukları için daha barbar yönetimler bunlar... Bizdekilerin de arzusu öyle bir “tam bağımsızlık” zaten...

Düşünüyorum da acaba Şener Eruygur ve Özden Örnek de laiklik bahanesiyle değil de Chavez’in 92 darbe girişimi nedeninde olduğu gibi “AK Parti’nin neoliberal politikalarına karşı” bir darbe tasarlayıp, iktidara gelince sistematik bir millileştirme-kamulaştırma yapıp, bu kaynakları da yoksullara aktarmayı vaad etselerdi, “Sosyalist Chavez-Castro’nun ‘Umut Ekseni’ne Ortadoğu’dan da Ahmedinecad ile biz eklemeneceğiz” deselerdi bu ulusalçılığı bırakın Marksizmle tartışın diyenler, “Yiyin birbirinizi” diye manşet atanlar ne tavrı koyarlardı? Bu soruyu kendinize dürüstçe sorun ve “o durum başka, bu durum başka” gibi sudan bahaneler çıkarmadan, kendinizi kandırmadan cevap verin lütfen. Tüm okurlardan ricam bu yöndedir.